

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4723

[Total No. of Pages : 4

[4964]-102
M. Com. (Semester - I) (Compulsory)
STRATEGIC MANAGEMENT
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Define the term 'Strategic Management'. Describe Strategic Management Process. **[20]**

OR

- a) Explain the Company's Goals and Mission with examples. **[10]**
- b) Significance of SWOT Analysis. **[10]**

Q2) What is Internal Environmental Analysis? Explain in details main steps in the Process of Internal Environmental Analysis. **[20]**

OR

- a) Distinguish between Policy and Strategy with respect to Strategic Management. **[10]**
- b) State the meaning and nature of Management Ethics. **[10]**

Q3) What is Strategic Planning? Explain advantages and disadvantages of Strategic Planning. **[20]**

OR

Write notes:

- a) Strategic Options at Corporate Level. **[10]**
- b) Strategic issues in joint venture decision. **[10]**

P.T.O.

Q4) List types of Organisational Structures required for Strategy Implementation.
Explain factor affecting choice of Organisational Structure. **[20]**

OR

a) Explain the objectives of Financial Strategy. **[10]**

b) Explain the need and significance of Marketing Strategy. **[10]**

Q5) Write short notes (Any Four) **[20]**

a) Steps in Strategic Planning

b) Strategic Alliance

c) Manpower Planning

d) Six-Sigma

e) Research and Development Strategy

f) Total Quality Management (TQM)

Total No. of Questions : 5]

P4723

[4964]-102

M. Com. (Semester - I) (Compulsory)

STRATEGIC MANAGEMENT

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) व्यूहरचनात्मक व्यवस्थापन या संज्ञेची व्याख्या करा. व्यूहरचनात्मक व्यवस्थापनाची प्रक्रिया स्पष्ट करा. [20]

किंवा

- अ) कंपनीचे 'ध्येय' व 'जिवित कार्य' उदाहरणासह स्पष्ट करा. [10]
ब) स्वॉट विश्लेषणाचे महत्त्व. [10]

प्रश्न 2) 'अंतर्गत पर्यावरण विश्लेषण' म्हणजे काय? अंतर्गत पर्यावरण विश्लेषण प्रक्रियेतील पायऱ्या सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

- अ) व्यूहरचनात्मक व्यवस्थापनाच्या संबंधाने 'धोरण' व 'व्यूहरचना' यातील फरक स्पष्ट करा. [10]
ब) व्यवस्थापकिय नितिमूल्यांचा अर्थ व स्वरूप सांगा. [10]

प्रश्न 3) व्यूहरचनात्मक नियोजन म्हणजे काय? व्यूहरचनात्मक नियोजनाचे फायदे व मर्यादा स्पष्ट करा. [20]

किंवा

- अ) योग्य कार्पोरेट धोरण निवड स्पष्ट करा. [10]
ब) कंपनीची विविध हितसंबंधीतांप्रती असणारी जबाबदारी स्पष्ट करा. [10]

प्रश्न 4) व्यूहरचनेच्या अंमलबजावणीसाठी आवश्यक असलेल्या संघटनात्मक रचनांची यादी करा. संघटनात्मक रचनेच्या निवडीवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. [20]

किंवा

अ) वित्तीय व्यूहरचनेची उद्दिष्टे स्पष्ट करा. [10]

ब) विपणन व्यूहरचनेची गरज व महत्व स्पष्ट करा. [10]

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणतेही चार) [20]

अ) व्यूहरचनात्मक नियोजनातील पायऱ्या

ब) व्यूहरचनात्मक गटबंधन

क) मनुष्यबळ नियोजन

ड) सिक्स-सिग्मा

इ) संशोधन आणि विकास व्यूहरचना

फ) एकूण गुणवत्ता व्यवस्थापन

Total No. of Questions :5]

SEAT No. :

P4724

[Total No. of Pages : 5

[4964]-103

M. Com. (Part - I) (Semester - I)

ADVANCED ACCOUNTING

Advanced Accounting & Taxation (Special Paper - I) (Group - A)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory and carry equal marks.*
- 2) Give working notes whenever necessary.*
- 3) Use of simple calculator is allowed.*

Q1) Give the meaning of the term leasing? Explain advantages and disadvantages of leasing. **[20]**

OR

Write notes. (any two)

[20]

- a) Methods of Valuation of Shares.
- b) Accounting Environment.
- c) Role of Accounting Theory.
- d) Professional Development of Accounting in India.

P.T.O.

Q2) The following are the summarized balance sheets of X Ltd, Y Ltd and Z Ltd as on 31st March 2016. **[20]**

Balance Sheets

Liabilities	X Ltd Rs.	Y Ltd Rs.	Z Ltd Rs.	Assest	X Ltd Rs.	Y Ltd Rs.	Z Ltd Rs.
Share capital: Equity shares of Rs. 100 each fully paid	5,00,00	4,00,000	1,50,000	Goodwill	30,000	-	-
Profit & Loss A/c	1,20,000	1,00,000	52,000	Fixed Assets	2,00,000	3,00,000	1,80,000
Creditors	20,000	25,000	8,000	Investments: Acquired on 1 st April 2015			
				3,000 equity shares in Y Ltd.	3,50,000	-	-
				1,200 equity shares in Z Ltd.	-	1,40,000	-
				Stock in Trade	50,000	40,000	20,000
				Debtors & Cash at Bank	10,000	45,000	10,000
	<u>6,40,000</u>	<u>5,25,000</u>	<u>2,10,000</u>		<u>6,40,000</u>	<u>5,25,000</u>	<u>2,10,000</u>

Further Information.

- a) On 1st April 2015, Credit balances in Profit and Loss Account before taking into account proposed dividend were:
X Ltd. Rs. 80,000
Y Ltd. Rs. 48,000
Z Ltd. Rs.3,000
- b) 10% dividend was distributed by X Ltd. for the year 2014-2015 on 30th June 2015.
- c) Proposed dividend for 2015-16 to be paid wholly from the profits for that year are:
X Ltd. 10%
Y Ltd. 5%
Z Ltd. 10%

Prepare a consolidated Balance Sheet as on 31st March 2016.

Q3) Following are the details of Z Ltd. Which went into voluntary liquidation as on 31st March 2016. **[20]**

Liabilities	Rs.
6,0000 Equity Shares of Rs. 100 each, Rs. 80 called and paid	4,80,000
6% 2,000 Preference Shares of Rs. 100 each fully called up Rs. 2,00,000	
Less: Calls in Arrears (Expected to be realized in full)) Rs. <u>10,000</u>	1,90,000
5% Debenture having floating charge on assets (Interest paid up to 30.9.2015)	2,00,000
Mortgage on Land and Buildings	1,60,000
Trade Creditors	5,31,000
Wages Outstanding	40,000
Secretary's Salary @ Rs. 1,000 PM outstanding	6,000
Managing Director's Salary @ Rs.3,000 PM outstanding.	12,000

Assets	Estimated to Produce Rs.	Book Value Rs.
Land & Building	2,60,000	2,40,000
Plant	2,60,000	4,00,000
Patents	60,000	1,00,000
Tools	8,000	40,000
Stock	1,48,000	1,74,000
Accounts Receivables	1,20,000	1,80,000
Investments (Pledged with Bank for an overdraft of Rs. 3,80,000)	3,40,000	3,60,000

You are required to prepare a Statement of Affairs of the company as on 31st March 2016.

Q4) The following is the Balance sheet of Star Co. Ltd. as at 31st March 2016. **[20]**

Balance Sheet

Liabilities	Rs	Assets	Rs.
Share Capital (10,000 shares of Rs. 10 each)	1,00,000	Land & Building	79,000
Workmen's Savings	45,000	Plant & Machinery	65,000
Profit & Loss Account	16,000	4% Govt. Securities (Face Value Rs. 10,000)	9,500
Sundry Creditors	49,000	Debtors	44,500
General Reserve	20,000	Bank	26,000
		Preliminary Expenses	6,000
	<u>2,30,000</u>		<u>2,30,000</u>

The Plant and Machinery is worth Rs. 60,000 and Land & Buildings have been valued at Rs. 1,20,000 Rs. 4,000 are bad debts. The profits of the company before providing for taxation are:

2014-Rs. 40,000, 2015-Rs. 45,000, 2016-Rs. 53,000

Provision for taxation may be taken at 50 percent of the profit. Similar companies show a profit earning capacity of 10% on market value of their shares.

Calculate:

- a) Valuation of Goodwill as per super profit method.
- b) Valuation of Shares as per Net Asset Value Method.

OR

The Balance sheet of A manufacturing Co. Ltd discloses the following financial position as on 31st March 2016. **[20]**

Balance sheet as on 31st March 2016

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Paid up Capital (30,000 Shares of Rs.10 each fully paid)	3,00,000	Goodwill at cost	30,000
Capital Reserve	60,000	Land and Building	1,75,000
Sundry Creditors	71,000	Plant & Machinery	90,000
Provision for Taxation	55,000	Stock at cost	1,15,000
Profit & Loss Account	26,000	Book debts 98,000	
		Less: R.D.D. <u>3,000</u>	95,000
	<u>5,12,000</u>	Cash at Bank	7,000
			<u>5,12,000</u>

- a) Rate of income tax may be taken at 50%.
- b) Adequate provision has been made for income Tax and Depreciation.
- c) The average rate of dividend declared by the company for the past five years was 15%.
- d) The reasonable return on capital invested in the class of business done by the company 12%.

You are asked to value the Goodwill as per Super Profit Method of a manufacturing Ltd. on the basis of three years purchase.

Q5) Following was the Trial Balance on 31st March 2016 of Delhi Branch of an English firm having Head office in London: **[20]**

Particulars	Rs.	Rs.
Stock on 1.4.2015	12,600	-
Purchases & Sales	75,000	1,12,500
Debtors & Creditors	39,000	26,000
Bills Receivable & Bills payable	10,400	9,100
Salaries & Wages	4,800	-
Rent, Rates and Taxes	5,100	-
Furniture	4,910	-
Cash at bank	28,990	-
London Account	-	33,200
	<u>180,800</u>	<u>1,80,800</u>

On 31st March 2016 the stock was valued at Rs. 32,500. The debit balance of the baranch account in London books on March 31,2016 was ₹ 2,280 and furniture account appeared at ₹ 350. The rate of exchange for one ₹ on 31st March 2015 was Rs. 14 and on 31st March 2016 was Rs. 13. Average rate of 2016 was Rs. 12.

Prepare the converted Trial Balance along with Branch Treading and profit and Loss Account and Balance sheet in the Head Office book.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P4911

[Total No. of Pages : 5

[4964]-104

M. Com. (Semester - I)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

Income Tax

(2008 Pattern) (Group - A) (Paper - II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the following (any two) : **[15]**

- a) Distinction between Self Occupied House Property and Let out House Property.
- b) Disallowable Expenses from Business Income.
- c) Provisions relating to Clubbing of Income
- d) Provisions for Payment of Advance Tax

Q2) Write short notes (any three) : **[15]**

- a) Provision for determination of Residential status of individual.
- b) Permanent Account Number (PAN) and Tax Deduction Account Number (TAN).
- c) Capital Asset under the head Capital Gain.
- d) Provision regarding Set off or carry forward of losses.
- e) Deduction U/s.80E of Income Tax Act, 1961.

Q3) Mr. P (Age : 68 year) was in the government service till his retirement on 31.3.2010, then he joins in Mahindra Ltd. During the previous year 2015-2016, he gets the following from Mahindra Ltd., **[16]**

- a) Basic Salary ₹ 40,000 p.m.
- b) Dearness Allowance ₹ 4,000 p.m. (60% of which is part of salary for retirement purpose)
- c) Overtime Allowance ₹ 5,000 p.m. received up to 30.06.2015.

P.T.O.

- d) Helper Allowance for office use Rs. 1,500 p.m. (Expenditure Rs. 1,000 p.m.)
- e) Medical bills Reimbursement Rs. 48,000 (out of which Rs. 18,000 is in respect of treatment in a government hospital)
- f) Free Gas and Electricity in a only for personal use Rs. 30,000, Free Telephone at Residence Rs. 15,000, Free Lunch in a office Rs. 30,000 (Amount already paid to canteen @ Rs. 100 per day for 300 days.)
- g) Interest free loan for purchasing a house (Repayable in a 3 years) given on 1.12.2015. Rs. 4,00,000/- (Employer cost of capital is @ 15%, SBI lending rate on 01.04.2015 @ 9.5%).
- h) Earned Leave Encashment Rs. 36,000 (As per service rule Mr. P is entitled for 3 days leave for each month of service and during 2015-2016, Mr. P has encashed 36 days leave earned during the year).
- i) Mediclaim insurance on life of Mr. P Rs. 7,000/-
- j) Reimbursement of medical insurance premium on the life of Mr. P's brother Who in not dependent upon Mr. P Rs. 6,000/-
- k) Leave Travel Concession for P and his family Rs. 20,000/- (No Journey is undertaken).
- l) Up to 30.06.2015 Mr. P has been paid house rent allowance Rs. 8,000/- p.m. (Rent paid for house in Delhi Rs. 8,000/- p.m.), with effect from 1.7.2015 he has been provided rent free furnished house at New Delhi, whose lease rent is Rs. 25,000 p.m. (Cost of furniture provided with effect from 16.11.2015 Rs. 2,40,000/-).

Further Mahendra Ltd. bears the following expenses in respect of the house :

- a) Repair of House Rs. 16,000/-
- b) Rent of Air conditioning system Rs. 18,000/- (for the summer 2015).

Income of p from other sources is Rs. 1,70,000/- (Which includes Government pension of Rs. 1,20,000/-).

Find our taxable income and tax liability of Mr. P for the Assessment year 2016-2017 on the assumption that P annually contributes Rs. 40,000/- towards recognized provident fund and Rs. 10,000/- towards Public Provident fund.

Q4) Compute Taxable Income of Mr. Mahindra for the previous year 2015-16 from the following profit and loss account and additional information given below : **[16]**

Particulars	Amount ₹	Particulars	Amount ₹
Rent, Rates and Taxes	18,400	Gross Profit	6,48,000
Repairs & Maintenance	14,350	Interest on Fixed Deposits	4,250
Salary to Employee	1,56,000	Interest on PPF	18,450
Printing & Stationery	7,455	Dividend from Domestic Company	12,500
Donation	1000	Interest on Saving bank A/c.	8,450
Bank Charges	745	Discount received	14,260
Insurance	12,450		
Drawings	24,500		
Depreciation	11,450		
Advance Income Tax paid	12,000		
Reserve for Bad Debts	14,560		
Advertisement	4,500		
Net Profit	4,28,500		
	7,05,910		7,05,910

Additional Information :

- i) Rent, rates and taxes includes Municipal tax of house of ₹ 3,450/-.
- ii) Insurance includes Life insurance premium paid ₹ 6,750/-.
- iii) Admissible depreciation as per income tax Act is ₹ 8,940/-
- iv) Salary to employee include salary paid to watchman working at house amounting to ₹ 24,000/-.

Q5) Mr. Raj owns a big house (Construction Completed on 31.03.2009). The house has three independent units. Unit 1 (50% of the floor area) is let out for residential purpose on monthly rent of ₹ 10,000. Unit 1 remains vacant for 2 months when it is not put to any use. A Sum of ₹ 5,000/- could not be collected from the tenant. Unit 2 (25% of the floor area) is used by Mr. Raj for the purpose of his profession, while Unit 3 (remaining 25% of the floor area) is utilized for the purpose of his residence. Other particulars of the house are as follows : **[16]**

Municipal Valuation	:	₹	80,000 p.a.
Fair Rent	:	₹	90,000 p.a.
Standard Rent under Rent Control Act	:	₹	1,00,000 p.a.
Municipal Taxes	:	₹	15,000 p.a.
Repairs	:	₹	5,000 p.a.
Interest on borrowed Capital for renewal	:	₹	40,000 p.a.
Ground Rent	:	₹	8,500 p.a.
Fire Insurance Premium paid	:	₹	20,000 p.a.

Determine Income from House property of Mr. Raj for Assessment Year 2016-2017.

Q6) a) Mr. Anuj owns two houses (at Nagpur and Pune). He transfers the following long term capital assets during 2015-2016. **[10]**

Particulars	Res. House Property at Pune	Gold	Silver
Date of Sale	10.04.2015	11.04.2015	12.04.2015
Sale Consideration	₹ 10,00,000/-	₹ 8,00,000/-	₹ 6,00,000/-
Indexed Cost of acquisition	₹ 4,00,000/-	₹ 7,00,000/-	₹ 2,50,000/-

Mr. Anuj Purchase the following Assets -

Particulars	Date of Purchases	Amount Invest.
Residential House at Bombay	11.10.2015	₹ 7,00,000/-
Bonds of National highway Authority of India for the purpose of of section 54EC	10.10.2015	₹ 2,50,000/-

Ascertain the amount of capital gain chargeable to tax for the Assessment year 2016-17. Can he claim exemption under section 54, 54EC and 54F?

- b) Mr. Sunil Kumar, an individual submits the following information relevant for the Assessment year 2016-17. [12]

Particulars	Profit ₹	Loss ₹
Salary Income	1,42,000/-	
<u>Income from House Property</u>		
House A	1,15,000/-	
House B		1,17,000/-
House C		1,21,000/-
<u>Profits and gains from Business or Profession</u>		
Business A (Non speculative)	1,08,000/-	
Business B (Non speculative)		1,18,000/-
Business C (Speculative)	1,11,000/-	
Business D (Speculative)		1,23,000/-
<u>Capital Gain</u>		
Short Term Capital Gain	1,06,000/-	
Short Term Capital Loss		1,28,000/-
Long Term Capital Gain on sale of Building	1,25,000/-	
<u>Income from Other Source</u>		
Income from card games	88,000/-	
Loss from Card Games		68,000/-
Loss on maintenance of race horses		84,500/-
Interest on Securities	1,16,000	

Determine the net income of Mr. Sunil Kuman for the Assessment year 2016-2017.

Total No. of Questions :6]

SEAT No. :

P4725

[Total No. of Pages : 3

[4964]-105

M. Com. (Part - I) (Semester - I)

ADVANCED COST ACCOUNTING & COST SYSTEMS

Advanced Cost Accounting

(2008 Pattern) (Paper - I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *Figures to the right side indicate full marks.*
- 3) *Use of calculator is allowed.*

Q1) a) Fill in the blanks. **[5]**

- i) ABC analysis is a method of material control according to _____.
- ii) A cook in a restaurant is an example of _____ labour.
- iii) _____ cost in total remains unchanged but per unit varies according to level of production.
- iv) Overheads are absorbed on the basis of absorption _____.
- v) In job costing each job is treated as a separate _____.

b) State whether the following statements are true or false. **[5]**

- i) Allocation of cost is always direct.
- ii) All overheads are fixed costs.
- iii) Leather used in shoe making business is an item of indirect material.
- iv) Under Halsey's premium plan, bonus is paid to workers on the basis of time saved.
- v) Job evaluation & merit rating both are necessary for equitable wage determination.

Q2) What do you mean by 'labour cost'? Explain the nature of direct and indirect labour cost. Support your answer with examples. **[20]**

OR

Discuss the various steps involved in purchase of materials.

P.T.O.

Q3) Write short notes on (any two) :

[20]

- Stages of Product Life Cycle.
- Job Evaluation
- Economic Order Quantity
- Direct Costs

Q4) Product 'X' is obtained after it passes through 3 distinct processes. You are required to prepare Process Account, Abnormal Gain Account and Abnormal Loss Account. **[20]**

Particulars	Total	Process		
		1	2	3
Materials	15084	5200	3960	5924
Direct wages	18000	4000	6000	8000
Production overheads	18000			
Actual output (units)		950	840	750
Normal loss %		5	10	15
Value of scrap per unit		4	8	10

1000 units @ Rs. 6 per unit were introduced in process. 1 account. Production overheads to be distributed as 100% of direct wages.

Q5) The following particulars relate to a manufacturing company which has 3 production departments A, B & C & two service departments, X & Y. **[15]**
The total departmental overheads as per primary distribution.

	A	B	C	X	Y
Expenses	Rs. 6300	7400	2800	5400	2000

The company decided to charge service department cost on the basis of the following percentages.

	Production departments			Service department	
	A	B	C	X	Y
Cost of X	40 %	30%	20%	-	10%
Cost of Y	30%	30%	20%	20%	-

Find the total overheads of production department charging service departmental costs of production on the repeated distribution method.

Q6) The following information relates to a building. Contract for Rs.3,00,00 [15]

	Rs.
Materials issued to contract	51,000
Plant used for contract	15,000
Wages	81,000
Other expenses	5,000

Cash received on account Rs. 1,28,000 being 80% of the work certified. Of the plant & materials charged to contract, plant which costs Rs. 3,000 and material which cost Rs. 2,500 were lost during the year. Plant which cost Rs. 2,000 was returned to stores. The cost of work done but uncertified was Rs. 1000 and materials costing Rs. 2,300 were in hand on site. Charge 15% depreciation of plant. Prepare contract account.

Total No. of Questions :5]

SEAT No. :

P4726

[Total No. of Pages : 3

[4964]-106

M. Com. (Semester - I)

ADVANCED COST ACCOUNTING & COST SYSTEMS

Costing Techniques and Responsibility Accounting

(2008 Pattern) (Paper - II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of calculator is allowed.*

- Q1) a) Fill in the blanks. [5]**
- i) Sales Budget is _____ budget.
 - ii) The objective of _____ is to eliminate unhealthy competition.
 - iii) _____ is predetermined cost.
 - iv) Interfirm comparison makes the fullest utilization of available _____
 - v) _____ Accounting is based on organization structure.
- b) State whether the following statements are true or false. [5]**
- i) Uniform costing does not help free exchange of ideas among participating members.
 - ii) If there is increase in price of raw material, material price variance occurs unfavourable.
 - iii) There is no difference between forecast and budget.
 - iv) Interfirm comparison is the technique of comparing performance of a firm.
 - v) Responsibility accounting is a responsibility set-up for job evaluation.
- c) Write short notes on any two: [10]**
- i) Zero Base Budget (ZBB)
 - ii) Difference between standard costing and budgetary control.
 - iii) Inter Firm Comparison
 - iv) Controllable and uncontrollable costs.

P.T.O.

Q2) What is Responsibility Accounting?. What are Principles of Responsibility Accounting? Explain in detail Reporting to different levels of management[20]

OR

What is Uniform Costing?. Explain the application of Uniform Costing, What are the Advantages and limitations of Uniform Costing [20]

Q3) a) Calculate Labour Cost, Labour Rate and Labour Efficiency variance from the following information. [10]

The standard data for unit component A is given below.

Standard hours per unit 15, standard rate Rs 4 per hour.

The actual data and related information are as under

Actual production 1,000 units

Actual hours 15,300 hours

Actual Rate Rs. 3.90 per hour

b) Explain in detail Types of Budgets. [10]

Q4) Summarized below is the forecasts of income and expenditure of A Ltd. for the months of March to August 2014. [20]

Month	Credit sales (Rs)	Credit purchases (Rs)	Wages (Rs)	Manufacturing Expenses (Rs)	Office Expenses (Rs)	Selling Expenses (Rs)
March	60,000	36,000	9,000	4,000	2,000	4,000
April	62,000	38,000	8,000	3,000	1,500	5,000
May	64,000	33,000	10,000	4,500	2,500	4,500
June	58,000	35,000	8,500	3,500	2,000	3,500
July	56,000	39,000	9,000	4,000	1,000	4,500
August	60,000	34,000	8,000	3,000	1,500	4,500

You are given the following information.

Plant costing Rs. 16,000 is due for delivery in July 2014, payable 6000 on delivery and balance in next two months equally.

Advance Income Tax of Rs. 8,000 is payable in June 2014,

A period of credit is allowed by suppliers 2 months and to customers one month.

Lag in payment of manufacturing expenses half month.

Lag in payment of all other expenses one month.

You are required to prepare a Cash Budget for three months starting on 1st May when there was a cash balance of Rs. 10,000.

Q5) From the following information calculate.

[20]

- Material cost variance.
- Material Price variance.
- Material Usage variance.
- Material Mix variance. And verify the results.

Material	Standard (for 1 Unit)			Actual (100 units)		
	Qty Kg	Rate Rs.	Amount Rs.	Qty. Kg	Rate Rs.	Amount Rs.
A	5	2	10	400	5	2000
B	3	3	9	200	3	600
C	2	4	8	300	3	9000
	10		27	900		3500

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4727

[Total No. of Pages : 4

[4964]-107

M. Com. (Part - I) (Semester - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT (Special Paper - I)

Organized Trades and Markets (Group - C)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the concept of business. Briefly discuss the nature and scope of business. **[20]**

OR

Briefly discuss the functions of state trading corporation and food corporation of India.

Q2) Discuss the role, importance and development of service sector in India. **[20]**

OR

"E-commerce plays a vital role in business" Discuss.

Q3) Discuss the regulations and control of SEBI in security markets. **[20]**

OR

Highlight the objectives and need of co-operative marketing in India.

Q4) What do you mean by organised commodity Markets? Explain its importance and features **[20]**

OR

What do you mean by produce exchanges? Explain its objectives and services.

P.T.O.

Q5) Write short notes on (any two)

[20]

- a) Objectives of business
- b) Arguments for state trading
- c) Working of co-operative marketing
- d) Functions of SEBI

Total No. of Questions : 5]

P4727

[4964]-107

M. Com. (Part - I) (Semester - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT (Special Paper - I)

Organized Trades and Markets (Group - C)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) व्यवसाय संकल्पना स्पष्ट करा. व्यवसायाचे स्वरूप व व्याप्ती थोडक्यात चर्चा करा. [20]

किंवा

राज्य व्यापार महामंडळ आणि भारतीय अन्न महामंडळ यांची कार्ये थोडक्यात सांगा

प्रश्न 2) भारतातील सेवा क्षेत्राची भूमिका, महत्त्व व प्रगती या बदल माहिती द्या. [20]

किंवा

व्यवसायातील इ-कॉमर्सच्या महत्त्वाच्या भूमिकेवर सविस्तर चर्चा करा.

प्रश्न 3) प्रतीभूती बाजारपेठेतील सेबीचे नियमन आणि नियंत्रण स्पष्ट करा. [20]

किंवा

सहकारी विपणनाची उद्दिष्टे व गरज सांगा.

प्रश्न 4) संघटित बाजारपेठ म्हणजे काय? त्याचे महत्त्व व वैशिष्ट्ये सांगा. [20]

किंवा

उत्पादन विनिमय म्हणजे काय? त्याची उद्दिष्टे व सेवा याची माहिती सांगा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[20]

- अ) व्यवसायाची उदिष्टे
- ब) राज्य व्यापार महामंडळाचा युक्तिवाद
- क) सहकारी विपणनाची कार्ये
- ड) सेबीची कार्ये

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4728

[Total No. of Pages : 4

[4964]-108
M. Com. (Semester - I)
BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT
Business Environment and Policy
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All question carry equal marks.*

Q1) What is business environment? Explain the importance of business environment.

OR

What do you mean by environment? Explain the various levels of environment.

Q2) Explain in brief the various approaches of environment.

OR

What is globalization? Describe the impact of globalisation on business environment.

Q3) Explain the profile of Indian economy.

OR

Explain the various problems of growth.

Q4) What is pollution? Describe the problems of pollution.

OR

What do you mean by pollution? Explain the various measures for controlling pollution.

P.T.O.

Q5) Write short notes (any two).

- a) Economic reforms.
- b) Regional imbalance.
- c) Parallel economy.
- d) Market economy system.

Total No. of Questions : 5]

P4728

[4964]-108

M. Com. (Semester - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Business Environment and Policy

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) व्यावसायिक पर्यावरण म्हणजे काय? व्यावसायिक पर्यावरणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

पर्यावरण म्हणजे काय? पर्यावरणाच्या विविध पातळ्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) पर्यावरणाचे विविध दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

किंवा

जागतिकीकरण म्हणजे काय? व्यावसायिक पर्यावरणावर जागतिकीकरणाच्या होणाऱ्या परिणामांचे वर्णन करा.

प्रश्न 3) भारतीय अर्थव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये विशद करा.

किंवा

वृद्धीच्या विविध समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) प्रदूषण म्हणजे काय? प्रदूषण समस्यांचे वर्णन करा.

किंवा

प्रदूषण म्हणजे काय? प्रदूषण रोखण्याच्या विविध उपाययोजना स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन).

- अ) आर्थिक सुधारणा.
- ब) प्रादेशिक असमतोल.
- क) समांतर अर्थव्यवस्था.
- ड) बाजार अर्थव्यवस्था पद्धती.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4729

[Total No. of Pages : 4

[4964]-109
M. Com. (Semester - I)
BUSINESS ADMINISTRATION
Production & Operation Management
(2008 Pattern) (Special Paper - I) (Group - D)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) State the concept of Production and Operation Management. Explain the merits and demerits of continuous and Intermittent Production Methods.

OR

What is Product Design and Development. Discuss the techniques of Product Development.

Q2) Give the meaning of Production Control. Explain the objectives and problems of Production Control.

OR

Write detail note on :

- a) Scheduling as a element of Planning.
- b) Follow up and scope of Product Planning.

Q3) Define Material Management and state the scope of

- a) Material Management.
- b) Objectives and methods of Inventory Control.

OR

Give the meaning of Logistic. Explain the objectives and organisation of Logistic Management.

P.T.O.

Q4) What is Productivity? Describe the factors affecting on productivity and measures to improve the Productivity.

OR

What is Liberalisation and Globalisation of business. Explain the effects of it on business.

Q5) Write short note on (Any Four)

- a) Basic principles of plant layout
- b) Tools of product Development
- c) Nature of ERP System
- d) Spare parts Management
- e) Purchase Procedure
- f) Total Quality Management (TQM)

Total No. of Questions : 5]

P4729

[4964]-109

M. Com. (Semester - I)

BUSINESS ADMINISTRATION

Production & Operation Management

(2008 Pattern) (Special Paper - I) (Group - D)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) उत्पादन व प्रक्रिया व्यवस्थापन संकल्पना विशद करा. सतत उत्पादन पध्दती व खंडीत उत्पादन पध्दतीचे गुण दोष स्पष्ट करा.

किंवा

उत्पादन आराखडा व विकास म्हणजे काय? उत्पादन विकासाच्या तंत्रांवर चर्चा करा.

प्रश्न 2) उत्पादन नियंत्रणाचा अर्थ सांगून उत्पादन नियंत्रणाचे उद्देश व समस्या स्पष्ट करा.

किंवा

विस्तृत टिप लिहा.

- अ) कार्यवेळापत्रक नियोजनाचा घटक आहे.
ब) “पाठपुरावा” आणि वस्तु नियोजन व्याप्ती

प्रश्न 3) अ) माल व्यवस्थापनाची व्याख्या द्या. मालव्यवस्थापनाची व्याप्ती स्पष्ट करा.

ब) मालसाठा नियंत्रणाचे उद्देश आणि पध्दती – टिप लिहा.

किंवा

“लॉजिस्टिक” चा अर्थ सांगून, लॉजिस्टिक व्यवस्थापनाचे उद्दीष्ट्ये आणि संघटन स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) उत्पादकता म्हणजे काय? उत्पादकतेवर परीणाम करणारे घटक आणि उत्पादकता वाढीचे उपाय स्पष्ट करा.

किंवा

उदारीकरण आणि जागतिकीकरण म्हणजे काय? उद्योग क्षेत्रावरील त्याचे परीणाम स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) यंत्रकुल रचनेचे मूलभूत तत्वे
- ब) वस्तूविकासाचे साधने
- क) इ.आर.पी. पध्दतीचे स्वरूप
- ड) सूटे भाग व्यवस्थापन
- इ) खरेदी कार्यपध्दती
- फ) एकूण गुणवत्ता व्यवस्थापन (टी.क्यू.एम.)

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4730

[Total No. of Pages : 4

[4964]-110
M. Com. (Semester - I)
BUSINESS ADMINISTRATION
Financial Management
(2008 Pattern) (Special Paper - II)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What is Financial Management? Explain the role of Finance Executive in corporate organisation.

OR

- a) Fund Flow Analysis.
- b) Role of SEBI.

Q2) Explain various types of ratios. State its limitations.

OR

- a) Limitations of Financial Statements.
- b) Trends in Indian Financial System.

Q3) What is capital expenditure? State various Capital Budgeting Techniques.

OR

Explain various factors affecting on the size of working capital.

Q4) Explain with its merits and demerits various sources of raising funds.

OR

What is meant by inventory? Describe the role of finance manager in inventory management.

P.T.O.

Q5) Write short notes on (any four)

- a) Financial Markets
- b) Types of Working Capital
- c) Objectives of Financial Management
- d) Role of R.B.I.
- e) Profitability ratios
- f) Pay - back method

Total No. of Questions : 5]

P4730

[4964]-110

M. Com. (Semester - I)

BUSINESS ADMINISTRATION

Financial Management

(2008 Pattern) (Special Paper - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) वित्तिय व्यवस्थापन म्हणजे काय? कंपनी संघटन रचने मध्ये वित्त व्यवस्थापकाची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

अ) वित्त प्रवाह विश्लेषण

ब) सेबीची भूमिका

प्रश्न 2) गुणोत्तराचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. त्याच्या मर्यादा सांगा.

किंवा

अ) वित्तिय दस्तऐवजा (Statements) च्या मर्यादा.

ब) भारतीय वित्तिय प्रणाली मधील प्रवाह.

प्रश्न 3) भांडवली खर्च म्हणजे काय? भांडवली अंदाजपत्रकाची विविध तंत्रे सांगा.

किंवा

खेळत्या भांडवलाच्या आकारावर परिणाम करणारे विविध घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) वित्त उभारणीचे विविध मार्ग त्यांच्या फायदे व मर्यादेसह स्पष्ट करा.

किंवा

मालसाठा (inventory) म्हणजे काय? मालसाठा व्यवस्थापनामध्ये वित्त व्यवस्थापकाची भूमिका विशद करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) वित्तीय बाजारपेठ
- ब) खेळत्या भांडवलाचे प्रकार
- क) वित्त व्यवस्थापनाची उद्दिष्टे
- ड) आर. बी. आय ची भूमिका
- इ) नफ्याची गुणोत्तरे (profitability ratios)
- फ) पे बँक पध्दत

Total No. of Questions :5]

SEAT No. :

P4731

[Total No. of Pages : 4

[4964]-111

M.Com. (Semester - I)

COMMERCIAL LAWS & PRACTICES (Special Paper - I)

Information System And E-Commerce Practices (Group - E)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Define E-commerce. Explain the history and scope of E-commerce.

OR

What is E-commerce? State the impact of E-commerce on Business opportunities.

Q2) What is Global Information System? State the benefits of Global Information System.

OR

What is Extranet? State distinction between Internet and Extranet.

Q3) Define Supply Chain Management. Explain Value Chains in E-commerce.

OR

Define Portal. State features of Portal.

Q4) Write detailed notes on:

- a) Limitations of Internet Advertising.
- b) B2B and B2C E-commerce modules.

OR

P.T.O.

Write detailed notes on:

- a) Electronic Certificate
- b) Proxy Application gateway

Q5) Write Short notes on: (Any Four)

- a) Non-technical limitations of E-commerce
- b) Electronic shopping
- c) Limitations of Electronic Data Interchange (EDI)
- d) Disadvantages of Intranet
- e) Smart Cards
- f) Portals in India

Total No. of Questions : 5]

P4731

[4964]-111

M.Com. (Semester - I)

COMMERCIAL LAWS & PRACTICES (Special Paper - I)

Information System And E-Commerce Practices (Group - E)

(2008 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) ई - कॉमर्सची व्याख्या द्या. ई-कॉमर्सचा इतिहास आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

ई-कॉमर्स म्हणजे काय? ई-कॉमर्सचे व्यवसाय संधीवर होणारे परीणाम स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) 'जागतिक माहिती पद्धती' (Global Information system) म्हणजे काय? जागतिक माहिती पद्धतीचे फायदे सांगा.

किंवा

एक्ट्रानेट म्हणजे काय? एक्ट्रानेट व इंटरनेटमधील फरकाचे विश्लेषण करा.

प्रश्न 3) पुरवठा साखळी व्यवस्थापनाची व्याख्या सांगा. ई-कॉमर्समधील मूल्य साखळ्या स्पष्ट करा.

किंवा

पोर्टलची व्याख्या द्या. पोर्टलची वैशिष्ट्ये विशद करा.

प्रश्न 4) टिपा लिहा.

- अ) इंटरनेटवरील जाहिरातीच्या मर्यादा.
ब) बी 2 बी आणि बी 2 सी ई-कॉमर्स प्रणाली

किंवा

टिपा लिहा.

- अ) इलेक्ट्रॉनिक प्रमाणपत्र
- ब) प्रॉक्सी ॲप्लिकेशन गेटवे

प्रश्न 5) टिपा लिहा.(कोणत्याही चार)

- अ) इ-कॉमर्समधील नॉन - टेक्निकल मर्यादा.
- ब) इलेक्ट्रॉनिक शॉपिंग
- क) इलेक्ट्रॉनिक डेटा इंटरचेंजच्या मर्यादा
- ड) इंटरनेटचे तोटे
- इ) स्मार्ट कार्डस्
- फ) भारतातील पोर्टल्स

Total No. of Questions :7]

SEAT No. :

P4732

[Total No. of Pages : 4

[4964]-112

M.Com. (Part - I) (Semester - I)
COMMERCIAL LAWS & PRACTICES
Intellectual Property Laws (Group - E)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :100

Instructions to the candidates:

- 1) Questions No. 1 is Compulsory.*
- 2) Solve any 4 form the remaining.*
- 3) All questions carry equal marks.*

Q1) Write short notes (any 4) [20]

- a) Intellectual property & Economic Development.
- b) Historical overview of patent Law.
- c) False Trade Description.
- d) National Biodiversity Authority.
- e) Infringement of Trade Marks.
- f) Benefit sharing & obligations of the Government.

Q2) Explain in detail concepts of Intellectual property laws. With nature of Intellectual Property. [20]

Q3) Write a note on meaning & purpose of patents. Also explain the procedure for obtaining patent. [20]

Q4) Explain the Qualifications, Rights, Disqualification for registration as a patent Agent. [20]

P.T.O.

Q5) Enumerate different forms of protecting Trade Mark & Good will with suitable examples. **[20]**

Q6) Discuss the powers functions of different Authorities under Trade Mark Act. **[20]**

Q7) Explain Advantages of Patent to Inventor & Also discuss the rights & obligations of Patent Holder [Patentee] **[20]**

Total No. of Questions : 7]

P4732

[4964]-112

M.Com. (Part - I) (Semester - I)
COMMERCIAL LAWS & PRACTICES
Intellectual Property Laws (Group - E)
(2008 Pattern)
(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) प्र.क्र.1 अनिवार्य आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) प्र.क्र. 2 ते 7 मधील कोणतेही 4 प्र. सोडवा.
4) आवश्यक वाटल्यास इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) थोडक्यात टिपा द्या. (कोणतेही चार) [20]
- अ) बौद्धिक संपदा आणि आर्थिक विकास.
ब) एकस्वअधिकार कायद्याचे ऐतिहासिक अवलोकन.
क) बनावट /खोटे व्यापारी वर्णन.
ड) राष्ट्रीय जैवविविधता अधिकार.
इ) व्यापारी चिन्हांचे उल्लंघन.
फ) लाभार्थी संकल्पना आणि सरकारवरील बंधने.
- प्रश्न 2) बौद्धिक संपदा कायद्यातील विविध संकल्पना बौद्धिक संपदेच्या स्वरूपानुसार स्पष्ट करा. [20]
- प्रश्न 3) एकस्वअधिकाराचा अर्थ आणि हेतू यावर सविस्तर टिप लिहून एकस्व अधिकार मिळविण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा. [20]
- प्रश्न 4) एकस्वअधिकार अभिकर्त्याची पात्रता, अपात्रता, अधिकार सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

- प्रश्न 5) व्यापारी चिन्ह आणि नावलौकिक संरक्षित करण्याचे विविध मार्ग सोदाहरण स्पष्ट करा. [20]
- प्रश्न 6) व्यापारी चिन्ह कायदा अंतर्गत येणाऱ्या विविध अधिकार मंडळांचे अधिकार आणि कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा. [20]
- प्रश्न 7) स्वामित्व हक्काचे संशोधकाला मिळणारे फायदे स्पष्ट करून स्वामित्व हक्क धारकाचे अधिकार आणि मर्यादा स्पष्ट करा. [20]

Total No. of Questions :5]

SEAT No. :

P4733

[Total No. of Pages : 4

[4964]-113

M.Com. (Semester - I)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT (Special Paper - I)

Co-operative Movement in India (Group - F)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Give a brief account of progress of cooperative movement in India since 1951. [20]

OR

Evaluate the impact of Globalisation on cooperative movement in India. Suggest the remedies to strengthen the cooperative movement.

Q2) Describe the provisions regarding registration and rights of members of co-operatives as given in Maharashtra State co-operative societies Act, 1960. [20]

OR

Explain the provisions regarding Management of co-operatives as given in Maharashtra State Co-operative society Act, 1960. Do you think these provisions are adequate in making professionalisation of co-operative management? Explain.

Q3) Evaluate the structure of Administration of Co-operative Department in Maharashtra. [20]

OR

Explain the findings and recommendations of Godbole Committee.

P.T.O.

Q4) Evaluate the role of Maharashtra State Co-operative Bank in leading the co-operative movement in Maharashtra. **[20]**

OR

Comment on objectives and performance of NABARD since 1991.

Q5) Write short notes (any four) **[20]**

- a) Five year plans and co-operative sector.
- b) Draw backs of Administrative control setup of cooperatives in Maharashtra.
- c) Cause of slow growth of co-operative movement before independence.
- d) Legal control over co-operatives.
- e) Dubhashi Committee Report.
- f) Provisions regarding Audit Enquiry and inspection of cooperatives.

Total No. of Questions : 5]

P4733

[4964]-113

M.Com. (Semester - I)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT (Special Paper - I)

Co-operative Movement in India (Group - F)

(2008 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) 1951 पासून भारतातील सहकारी चळवळीचा थोडक्यात आढावा घ्या. [20]

किंवा

जागतिकीकरणाचा भारतातील सहकारी चळवळीवरील प्रभावाचे परीक्षण करा. सहकारी चळवळ अधिक बळकट करण्यासाठी उपाय सूचवा.

प्रश्न 2) सहकारी संस्थेची 'नोंदणी' व 'सदस्यांचे अधिकार' यासंबंधी महाराष्ट्र राज्य सहकारी संस्था कायदा 1960 मधील तरतूदींचे वर्णन करा. [20]

किंवा

महाराष्ट्र राज्य सहकारी संस्था कायदा 1960 मधील सहकारी संस्थेच्या व्यवस्थापनासंबंधी तरतूदी स्पष्ट करा. सहकारी संस्थेच्या व्यवस्थापनाचे व्यावसायीकरण होण्यासाठी या तरतूदी पुरेशा आहेत असे तुम्हास वाटते काय? स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) महाराष्ट्रातील सहकार खात्याची प्रशासन व्यवस्थेच्या रचनेचे परीक्षण करा. [20]

किंवा

गोडबोले समितीचे निष्कर्ष आणि शिफारशी स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) महाराष्ट्रातील सहकारी चळवळीचे नेतृत्व करण्यामधील महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेच्या भूमिकेचे परीक्षण करा. [20]

किंवा

नाबार्डची उद्दिष्ट्ये आणि 1951 पासूनची कामगिरी यावर भाष्य करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- अ) पंचवार्षिक योजना आणि सहकारी क्षेत्र
- ब) महाराष्ट्रातील सहकारी संस्थांच्या प्रशासकीय नियंत्रण व्यवस्थेचे दोष
- क) स्वातंत्र्यपूर्व काळातील सहकारी चळवळीच्या मंद प्रगतीची कारणे
- ड) सहकारी संस्थांवरील वैधानिक नियंत्रण
- इ) दुभाषी समिती अहवाल
- फ) सहकारी संस्थांच्या अंकेक्षण चौकशी व तपासणीसंबंधी तरतूदी

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4734

[Total No. of Pages : 4

[4964]-114

M. Com. (Semester - I)

CO-OPERATION & RURAL DEVELOPMENT (Special Paper - II)

Organisation of Co-operative Business (Group - F)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) Explain in detail the principles of Co-operation. **[20]**

OR

Explain the need and problems in Co-ordinating the principles of Co-operation and Management.

Q2) What is Federal Co-operative structure? State and explain it's advantages and disadvantages. **[20]**

OR

Explain the need and process of Co-operative audit and Co-operative taxation in India.

Q3) Discuss the role of state Co-operative union and district Co-operative union in Co-operative training. **[20]**

OR

Evaluate the Performance of Vaikunthbhai Mehata National Co-operative Institute in Co-operative Education.

Q4) Examine the role of Co-operative sugar factories in rural development in Maharashtra. **[20]**

OR

Describe the performance of dairy Co-operatives in Maharashtra. Comment on their Problems.

P.T.O.

Q5) Write notes : (any four)

[20]

- a) Problems in Making Professionalisation of Co-operative Management.
- b) Role of communication and leadership in Co-operative organisation.
- c) Co-operative Training in Indian and the reality.
- d) Objectives and importance of Co-operative Education.
- e) Progress of Housing Co-operatives in Maharashtra.
- f) Problems of Non-Agricultural credit Co-operatives in Maharashtra.

Total No. of Questions : 5]

P4734

[4964]-114

M. Com. (Semester - I)

CO-OPERATION & RURAL DEVELOPMENT (Special Paper - II)

Organisation of Co-operative Business (Group - F)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) सहकाराची तत्वे सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

सहकार आणि व्यवस्थापनाच्या तत्वांची सांगड घालण्याची गरज आणि त्यामधील समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) सहकारी संस्थांची संघीय रचना म्हणजे काय? तीचे गुण दोष सांगा व स्पष्ट करा. [20]

किंवा

भारतातील सहकारी संस्थांचे अंकेक्षण आणि सहकारी कर प्रणालीची गरज आणि प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) सहकार प्रशिक्षणातील राज्य सहकारी संघ आणि जिल्हा सहकारी संघाच्या भूमिकेची चर्चा करा. [20]

किंवा

वैकुंठभाई मेहता राष्ट्रीय सहकारी संस्थेच्या सहकार शिक्षणातील कामगिरीचे मुल्यमापन करा.

प्रश्न 4) महाराष्ट्रातील ग्रामीण विकासातील सहकारी साखर कारखान्यांच्या भूमिकेचे परीक्षण करा. [20]

किंवा

महाराष्ट्रातील दुग्ध सहकारी संस्थांच्या कामगिरीचे वर्णन करा. त्यांच्या समस्यांवर भाष्य करा.

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) सहकार व्यवस्थापनाच्या व्यावसायीकीकरणामधील समस्या
- ब) सहकारी संघटनेतील संज्ञापन व नेतृत्वाची भूमिका
- क) भारतातील सहकार प्रशिक्षण व्यवस्था आणि त्याची वास्तवता
- ड) सहकार शिक्षणाची उद्दिष्टे आणि महत्व
- इ) महाराष्ट्रातील सहकारी गृहनिर्माण संस्थांची प्रगती
- फ) महाराष्ट्रातील बीगर कृषी सहकारी पतसंस्थांच्या समस्या

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4735

[Total No. of Pages : 4

[4964]-115

M. Com. (Semester - I)

ADVANCED BANKING & FINANCE (Special Paper - I)

Legal Framework of Banking (Group - G)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*
- 3) *Answers must be to the point.*
- 4) *Answers must be with reference to the relevant sections of the act concerned.*

Q1) Explain in detail the forms of business which the banking company may engage in as mentioned under section 6 of the Banking Regulation Act, 1949.

OR

Explain the following provisions of the Banking Regulation Act, 1949.

- a) Suspension of business (Section - 37)
- b) Winding up by High Court (Section - 38)
- c) Procedure for amalgamation of banking companies (Section - 44 - A)

Q2) “The establishment of Credit Information Bureau of India Limited (CIBIL) has reduced the role of the RBI of collection and furnishing of credit information.” Do you agree? Explain

OR

State and explain in detail the provisions of the Reserve Bank of India Act, 1934 relating to

- a) Composition of the Central Board of Directors of the RBI (Section - 8)
- b) Local boards, their constitution and functions (Section - 9)
- c) Disqualification of directors and members of local boards (Section - 10)
- d) Power of the central Government to supersede the central board (section - 30)

P.T.O.

Q3) Explain in detail the following provisions of the Negotiable Instruments Act, 1881.

- a) Holder in due course
- b) Negotiation
- c) Dishonour by non payment
- d) Contents of protest

OR

State and explain the following provisions in the Negotiable Instruments Act, 1881

- a) Dishonour of cheque for insufficiency, etc of funds of the account (Section - 138)
- b) Protest (Section - 100)
- c) Dishonour by non acceptance (Section -91)
- d) Payment in due course (Section - 10)

Q4) Explain in detail the provisions of the Foreign Exchange Management Act, 1999 relating to Adjudication and appeal.

OR

Explain any four important definitions spelt out under section 2 of the securitisation and Reconstruction of Financial Assets and Enforcement of Security Interest Act, 2002.

Q5) Write notes on : (Any Two)

- a) Provisions relating to Export of goods and services under Foreign Exchange Management Act, 1999,
- b) Provisions relating to enforcement of security interest as under section 13 of the Securitisation Act, 2002.
- c) Provision relating to Capital account transactions under the Foreign Exchange management Act, 1999
- d) Provisions relating to the power of the RBI to determine policy and issue directions under section 12 of the Securitisation Act, 2002.

Total No. of Questions : 5]

P4735

[4964]-115

M. Com. (Semester - I)

ADVANCED BANKING & FINANCE (Special Paper - I)

Legal Framework of Banking (Group - G)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) उत्तरे मुद्देसूद असावीत.
4) कायद्यातील संबंधित कलमांना अनुसरून उत्तरे लिहावित.
5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) बँकिंग नियमन कायदा, 1949 मधील कलम 6 मध्ये उल्लेखलेले 'विविध व्यापार जे बँकिंग कंपनी करू शकते' ते सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

बँकिंग नियमन कायदा, 1949 मधील खालील तरतूदी स्पष्ट करा.

- अ) व्यापाराचे निलंबन करणे (कलम 37)
ब) उच्च न्यायालयामार्फत समापन (कलम 38)
क) बँकिंग कंपन्यांच्या एकत्रीकरणासाठीची प्रक्रिया (कलम 44 अ)

प्रश्न 2) 'भारतीय पत माहिती केंद्र मर्यादित' च्या स्थापने मुळे भारतीय रिझर्व्ह बँकेची 'पतविषयक माहिती गोळा करणे व देणे' या संदर्भातील भूमिका कमी झाली आहे. आपण याच्याशी सहमत आहात काय? आपले उत्तर स्पष्ट करा.

किंवा

भारतीय रिझर्व्ह बँक कायदा, 1934 मधील खालील संदर्भातील तरतूदी नमूद व सविस्तर स्पष्ट करा.

- अ) भारतीय रिझर्व्ह बँकेच्या केंद्रिय मंडळाची रचना (कलम 8)
ब) स्थानिक मंडळे, त्यांची संरचना आणि कार्ये (कलम 9)
क) स्थानिक मंडळाचे संचालक व सदस्यांची अपात्रता (कलम 10)
ड) केंद्रिय मंडळास बाजूला ठेवून त्यांची जागा घेण्याचे केंद्र सरकारचे अधिकार (कलम 30)

प्रश्न 3) चलनक्षम दस्तऐवज कायदा 1881 मधील खालील तरतूदी सविस्तर स्पष्ट करा.

- अ) यथाविधीधारक
- ब) परक्रामण
- क) पैसे अदा न केल्याने अनादर
- ड) निषेधातील आशय

किंवा

चलनक्षम दस्तऐवज कायदा, 1881 मधील खालील तरतूदी नमूद आणि स्पष्ट करा.

- अ) खात्यात अपुरा निधी इ. कारणास्तव धनादेशाचा अनादर (कलम 138)
- ब) निषेध (कलम 100)
- क) अस्वीकार केल्याने अनादर (कलम 91)
- ड) यथाविधी प्रदान (कलम 10)

प्रश्न 4) विदेशी विनिमय व्यवस्थापन कायदा, 1999 मधील 'अभिनिर्णय व अपील' या संदर्भातील तरतूदी सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

तारणीकरण कायदा, 2002 मधील कलम 2 मधील कोणत्याही चार व्याख्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- अ) वस्तू आणि सेवांची निर्यात या संदर्भातील विदेशी विनिमय व्यवस्थापन कायदा, 1999 मधील तरतूदी.
- ब) तारणीकरण कायदा, 2002 कलम 13 मधील रोख्यातील हितसंबंधांची अंमलबजावणी या संदर्भातील तरतूदी.
- क) भांडवल खात्यावरील व्यवहार या संदर्भातील विदेशी विनिमय व्यवस्थापन कायदा, 1999 मधील तरतूदी.
- ड) तारणीकरण कायदा 2002 कलम 12 मधील भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे धोरण निर्धारण आणि सूचनांचे प्रचालन या संदर्भातील तरतूदी.

Total No. of Questions :5]

SEAT No. :

P4736

[Total No. of Pages : 4

[4964]-116

M. Com. (Semester - I)

ADVANCED BANKING & FINANCE

Central Banking - II

(2008 Pattern) (Group - G) (Paper - II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Explain in detail the origin and Evolution of central Banks of the world. [20]

OR

Explain in detail the promotional functions of the Reserve Bank of India.

Q2) Explain the detail RBI's control over management of Banking companies.[20]

OR

Explain the spell out in detail the Regulatory framework for the non- Bank Finance companies in India.

Q3) Explain the Regulations of the RBI over Banks. With respect to Bank and Branch Licensing. [20]

OR

Explain in detail how the RBI manage the public debt with reference to some of the Innovative debt Instrument.

Q4) a) State the role of RBI of Foreign Banks in India is share captial and their establishment. [10]

b) State the currency chests it's machanism and operations. [10]

OR

a) State the qualitative instruments of credit control. [10]

b) State the regulation of Indian commercial banks with respect to reserve fund and resrve ratio. [10]

P.T.O.

Q5) Write short notes (any two)

[20]

- a) Capital adequacy
- b) RBI as a custodian of Foreign exchange Reserve.
- c) Credit Information Bureau of India Limited.
- d) Audit of Banking Companies.

Total No. of Questions : 5]

P4736

[4964]-116

M. Com. (Semester - I)

ADVANCED BANKING & FINANCE

Central Banking - II

(2008 Pattern) (Group - G) (Paper - II)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) जगातील मध्यवर्ती बँकांचा उगम व उत्क्रांती सविस्तर स्पष्ट करा. [20]
किंवा
भारतीय रिझर्व्ह बँकेची प्रवर्तनात्मक कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) बँकींग कंपन्यांच्या व्यवस्थापनावरील भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे नियंत्रण सविस्तर स्पष्ट करा. [20]
किंवा
बँकेतर वित्तीय संस्थावरील नियमात्मक चौकट सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) बँक व बँक शाखा परवान्या संदर्भातील बँकावरील रिझर्व्ह बँकेचे नियमन नमूद करा. [20]
किंवा
भारतीय रिझर्व्ह बँक सार्वजनीक कर्जाचे व्यवस्थापन कसे करते हे नव प्रवर्तीत कर्जरोख्यांचा संदर्भ घेउन स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4) अ) भारतात विदेशी बँकांची स्थापना व भागभांडवल या बाबत रिझर्व्ह बँकेची भूमिका सांगा. [10]
ब) चलनपेटीची कार्ये व यंत्रणा सांगा. [10]
किंवा
अ) पत नियंत्रणाची गुणात्मक साधने सांगा. [10]
ब) भारतीय व्यापारी बँकांचे राखीव निधी व राखीव प्रमाणाबाबत नियमन सांगा. [10]

प्रश्न 5) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन)

[20]

- अ) भांडवलाचा पूरते पणा
- ब) भारतीय रिझर्व्ह बँक. विदेशी विनिमय साठ्याची रक्षणकर्ता.
- क) भारतीय पत माहिती केंद्र मर्यादित.
- ड) बँकींग कंपन्यांचे लेखापरीक्षण.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4737

[Total No. of Pages : 4

[4964]-117
M. Com. (Semester - I)
ADVANCED MARKETING (Special Paper - I)
Marketing Techniques
(2008 Pattern) (Group - (H))

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) Explain the components and functions of Marketing. **[20]**

OR

Define marketing mix and explain the elements of marketing mix. **[20]**

Q2) What is promotion mix? Explain the recent trends in promotion strategy. **[20]**

OR

What is pricing Decision? Explain the factors which influence pricing decisions. **[20]**

Q3) Explain in detail the product life cycle. **[20]**

OR

Explain the meaning and importance of sales organisation. **[20]**

Q4) Define Marketing Information System. Explain the components of marketing information system. **[20]**

OR

Explain the importance and difficulties of rural marketing. **[20]**

P.T.O.

Q5) Write short notes (any four)

[20]

- a) Advertising budget
- b) Channels of distribution
- c) Services marketing
- d) Role of sales manager
- e) E-Marketing
- f) Social responsibility of Marketing Organisation.

Total No. of Questions : 5]

P4737

[4964]-117

M. Com. (Semester - I)

ADVANCED MARKETING (Special Paper - I)

Marketing Techniques

(2008 Pattern) (Group - H)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी पश्न पत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) विपणनातील घटक आणि विपणनाची कार्ये स्पष्ट करा. [20]

किंवा

‘विपणन मिश्र’ या संज्ञेची व्याख्या द्या. विपणन मिश्रातील घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) विक्रयवृद्धी मिश्र म्हणजे काय? विक्रयवृद्धी व्युहरचनेतील आधुनिक प्रवाह स्पष्ट करा. [20]

किंवा

किंमत निर्णय म्हणजे काय? किंमत निर्णयावर प्रभाव टाकणारे घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) वस्तु जीवन चक्र सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

विक्रय संघटनेचा अर्थ आणि महत्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) विपणन समाचार यंत्रणेची व्याख्या द्या. विपणन समाचार यंत्रणेतील घटक स्पष्ट करा. [20]

किंवा

ग्रामीण विपणनाचे महत्व आणि अडचणी स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) जाहिरात अंदाजपत्रक
- ब) वितरण साखळी
- क) सेवा विपणन
- ड) विक्री व्यवस्थापकाची भूमिका
- इ) इ-विपणन
- फ) विपणन संघटनेची सामाजिक जबाबदारी

Total No. of Questions :5]

SEAT No. :

P4738

[Total No. of Pages : 4

[4964]-118
M.Com. (Part - I) (Semester - I)
ADVANCED MARKETING (Special Paper - II)
Consumer Behaviour
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*

Q1) Explain need, importance and objectives of Consumer Behaviour in Marketing.

OR

State components of learning process.

Q2) Explain role of media in consumer decision making process.

OR

Explain positive and negative motivation.

Q3) Describe Consumer Research Process.

OR

Write in detail "Consumer Perception of Risk".

Q4) Describe various consumer protection legislation in India.

OR

State role of marketing in service sector.

P.T.O.

Q5) Write short notes on (Any Four)

- a) Secondary data
- b) Business Ethics
- c) History of Consumer Research
- d) Features of Rural Consumer
- e) Attitudes and Consumer Behaviour
- f) Stimulus Generalisation.

Total No. of Questions : 5]

P4738

[4964]-118

M.Com. (Part - I) (Semester - I)
ADVANCED MARKETING (Special Paper - II)

Consumer Behaviour

(2008 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) विपणनामधील ग्राहक वर्तनाची गरज, महत्व आणि उद्देश स्पष्ट करा.

किंवा

अध्ययन प्रक्रियेचे घटक सांगा.

प्रश्न 2) ग्राहक निर्णय प्रक्रिये मध्ये माध्यमांची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

सकारात्मक व नकारात्मक अभिप्रेरण स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) ग्राहक संशोधन प्रक्रिया विशद करा.

किंवा

'ग्राहकाचे धोक्यासंबंधीचे संवेदन' सविस्तर लिहा.

प्रश्न 4) भारतामधील विविध ग्राहक संरक्षण विषयक कायदे विषद करा.

किंवा

सेवा क्षेत्रातील विपणनाची भूमिका सांगा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) दुय्यम तथ्ये
- ब) व्यावसायिक नितिमुल्ये
- क) ग्राहक संशोधनाचा इतिहास
- ड) ग्रामीण ग्राहकाची वैशिष्ट्ये
- इ) अभिवृत्ती आणि ग्राहकाचे वर्तन
- फ) ऊद्दिपक सामान्यिकरण

Total No. of Questions :5]

SEAT No. :

P4740

[Total No. of Pages : 4

[4964]-202
M.Com. (Semester - II)
RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Define the term 'Research' & Research Design'. Explain the importance of Research.

OR

Explain various sources used for collecting Business Information & data.

Q2) a) Define Questionnaire. Explain merits & demerits of Questionnaire.
b) What is 'Sampling'? Explain the merits & demerits of Sampling.

OR

What are the types of data base? Explain the sources of Raw-data.

Q3) What is 'Survey'? Explain the types, merits & demerits of Survey.

OR

- a) Explain the meaning & methods of Tabulation.
- b) What is 'Scaling'? Explain the various techniques of Scaling.

Q4) What do you mean by 'Cases in Business Research'? Explain the features & types of cases in Business Research.

OR

Explain in detail the Research Problems in Manufacturing, Finance & Marketing.

P.T.O.

Q5) Write Short Notes (Any Four)

- a) Case Study Method
- b) Types of Research
- c) Organising evidence, information & data
- d) Avoiding Plagiarism
- e) Classification
- f) Use of computers in Data Analysis & Business

Total No. of Questions : 5]

P4740

[4964]-202

M.Com. (Semester - II)

RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS

(2008 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) 'संशोधन' व 'संशोधन आराखडा' या संकल्पनेच्या व्याख्या द्या. संशोधनाचे महत्व स्पष्ट करा.

किंवा

व्यावसायिक माहिती मिळविण्यासाठी वापरण्यात येणारे विविध मार्ग स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) अ) 'प्रश्नावली' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. प्रश्नावलीचे फायदे-तोटे स्पष्ट करा.

ब) 'नमुना निवड' म्हणजे काय? नमुना निवडीचे फायदे-तोटे स्पष्ट करा.

किंवा

डेटा बेसचे प्रकार कोणते? कच्च्या माहितीचे स्रोत स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) 'सर्वेक्षण' म्हणजे काय? सर्वेक्षणाचे प्रकार, फायदे व तोटे स्पष्ट करा.

किंवा

अ) 'सारणीकरण' या संकल्पनेचा अर्थ सांगून पध्दती स्पष्ट करा.

ब) 'अनुमापनतंत्रे' म्हणजे काय? विविध अनुमापनतंत्रे स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) व्यवसाय संशोधनात प्रकरण/दाखला म्हणजे काय? व्यवसाय संशोधन प्रकरणाची वैशिष्ट्ये व प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

उत्पादन, वित्त आणि विपणन यामधील संशोधन समस्या सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा.(कोणत्याही चार)

- अ) व्यष्टी अध्ययन पध्दती
- ब) संशोधनाचे प्रकार
- क) पुरावा माहिती तथ्य संकलन
- ड) वाङ्मय चौर्य टाळणे
- इ) वर्गीकरण
- फ) तथ्य विश्लेषण आणि व्यवसाय संगणकाचा उपयोग

Total No. of Questions :5]

SEAT No. :

P4741

[Total No. of Pages : 4

[4964]-203

M.Com. (Semester - II)
INDUSTRIAL ECONOMICS
(Old Course) (Compulsory Paper)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) State and explain scope and significance of Industrial Economics. **[20]**

OR

Discuss Inter-relationship between Industrial Development and Economic Development.

Q2) Explain factors affecting industrial productivity. **[20]**

OR

State and explain factors influencing location of industrial.

Q3) Critically examine role and problems of special Economic Zone. **[20]**

OR

State and explain impact of industrilisation on Global Warming.

Q4) Explain causes of industrial imbalance in India. **[20]**

OR

State and explain role and prblems of public sector.

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any Two) :

[20]

- a) Sarjant Florences theory of location of Industries.
- b) Impact of Industrilization on Employment.
- c) Impact of Industrilization on Urbanisation.
- d) Webers theory of location of Industries.

Total No. of Questions : 5]

P4741

[4964]-203

M.Com. (Semester - II)
INDUSTRIAL ECONOMICS
(Old Course) (Compulsory Paper)
(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) औद्योगिक अर्थशास्त्राची व्याप्ती आणि महत्व सांगा आणि विशद करा. [20]
किंवा
औद्योगिक विकास आणि आर्थिक विकास यामधील आंतरसंबंधाची चर्चा करा.
- प्रश्न 2) औद्योगिक उत्पादकतेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. [20]
किंवा
औद्योगिक स्थाननिश्चीतीवर परिणाम करणारे घटक सांगा व स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) विशेष आर्थिक क्षेत्राची भूमिका आणि समस्याचे टिकात्मक परीक्षण करा. [20]
किंवा
औद्योगिकीकरणाचा जागतीक तापमानवाढीवरील परिणाम सांगा व स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4) भारतातील औद्योगिक असमतोलांची कारणे सांगा व स्पष्ट करा. [20]
किंवा
सार्वजनिक क्षेत्राची भूमिका व समस्या सांगा व स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन)

[20]

- अ) सार्जन्ट फ्लोरेन्सचा औद्योगिक स्थाणनिश्चीतीचा सिध्दांत.
- ब) औद्योगिकीकरणाचा रोजगारावरील परिणाम.
- क) औद्योगिकीकरणाचा शहरीकरणावरील परिणाम.
- ड) वेबरचा औद्योगिक स्थाणनिश्चीतीचा सिध्दांत.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4742

[Total No. of Pages : 4

[4964]-204

M.Com. (Semester - II)
BUSINESS STATISTICS
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of statistical tables and calculator is allowed.*
- 4) *Symbols have their usual meanings.*

Q1) Attempt **any four** of the following :

[5 each]

- a) State any five properties of Normal Distribution.
- b) A random variable X has following probability distribution :

X	11	12	13	14	15
P(X = x)	3K	8k	5k	7k	7k

- Find (i) K
- (ii) $P(11 \leq X \leq 13)$
 - (iii) $P(X \geq 14)$.
- c) State the probability mass function of binomial distribution with parameters (n,P). State its mean and variance. Give the relation between mean and variance.
 - d) Explain the concept of acceptance sampling.
 - e) Classify the following random variable as discrete or continuous:
 - i) Number of patients admitted in a hospital in a week.
 - ii) The time required to serve a customer at a bank counter.
 - iii) Number of tourists visiting a tourist place per day.
 - iv) Number of girls in a family having five children.
 - v) Daily water consumption of Pune city.

P.T.O.

- f) A random sample of 20 pairs of observations from a normal population gives a correlation of 0.64. Test the significance of the correlation between the two variables.

(Use 5% L.O.S., Given $t_{16} = 2.12$, $t_{18} = 2.10$, $t_{20} = 2.086$)

Q2) Attempt **any four** of the following : **[5 each]**

- a) Define the following terms :
- i) AOQ
 - ii) ATI
 - iii) Producer's risk
 - iv) Consumer's risk
 - v) 3σ Control limits
- b) Explain working of single sampling plan.
- c) Explain process control and product control.
- d) 10% housewives in Ahmednagar use washing machine. If a sample of 50 housewives is selected at random from Ahmednagar, what is the probability that 10% of them will be washing machine users?

[Given $e^{-5} = .006738$]

- e) A random variable X has following probability distribution :

X	0	1	2	3	4
P(X = x)	0.41	0.31	0.15	0.10	0.03

Find mean and variance of X.

- f) Explain different components of time series.

Q3) Attempt **any four** of the following : **[5 each]**

- a) Write probability mass function (p.m.f.) of Poisson distribution. Also write its three real life application.
- b) Compare binomial distribution with Poisson distribution.
- c) Explain the graphical method to measure trend in time series.

- d) An internet service provider claims that the use of internet is gender dependent. To test the claim, a survey of 1000 persons was conducted. It revealed the following results :

Use internet?	Yes	No
Males	160	193
Females	245	402

Is claim supported by the data?

Given $\chi_1^2 = 3.81$, $\chi_2^2 = 5.99$, $\chi_3^2 = 7.81$ at 5% L.O.S.

- e) Suppose $X \rightarrow B(n, p)$
- If $E(X) = 5.6$, $\text{Var}(X) = 2.72$, find n and p .
 - If $E(X) = 15$, $n = 20$, find p , $\text{Var}(x)$ and SD of X .
- f) Fit a trend line to the following data by least square method. Also obtain production for the year 2005.

Year	2000	2001	2002	2003	2004
Production	112	120	128	132	150

Q4) Attempt **any two** of the following :

[10 each]

- a) I) Define the terms:
- Statistics
 - Critical region
 - Type II error
 - Type I error
 - Level of significance
- II) Find 3-yearly moving averages for the following data on sales (in '000 Rs):

Year	2002	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13
Sales	681	622	613	634	655	586	667	618	689	630	631	672

- b) If $X \rightarrow N(10, 5^2)$, find
- $P(X > 8)$
 - $P(X < 15)$
 - $P(10 < X < 15)$
 - $E(Y)$ and $\text{Var}(Y)$, where $Y = 3X - 5$.

- c) Draw P chart for following data on the number of defective in 12 samples of size 50 each and comment on the result.

8, 6, 5, 7, 2, 5, 3, 8, 4, 4, 5, 6.

Q5) Attempt any two of the following : [10 each]

- a) Below are given the means and ranges of 10 samples of size 5 each taken from a certain production process at regular intervals.

\bar{X}	114.2	113.9	115.5	112.1	114.1	113.2	112.9	113.5	113.1	112.8
R	2.0	2.5	2.8	2.5	3.0	1.9	2.1	3.9	3.1	2.1

Given $n = 5$, $D_3 = 0$, $D_4 = 2.115$, $A_2 = 0.577$, Draw \bar{X} chart R chart and comment.

- b) I) The mean wage of a sample of 14 workers from city A was found to be Rs. 3456 with a standard deviation of Rs. 42. A second sample of 14 workers chosen from city B showed the mean wage Rs. 3280 with a standard deviation of Rs. 39. Is there a significant difference between the mean wages of the workers in the two cities? Use 5% level of significance.

(Given $t_{25} = 2.06$, $t_{26} = 2.056$, $t_{27} = 2.052$)

- II) A random sample of 200 packets from a consignment is found to have mean weight of 50.47 gm. Can it be regarded as a sample from large population with mean weight of 50 gm and standard deviation 1.2 gm?
- c) i) Explain the procedure of χ^2 test for goodness of fit.
- ii) Consider a random experiment of tossing three coins. Write down its sample space. Assume discrete random variable X as number of tails obtained in the three tosses. Obtain probability distribution of X.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4743

[Total No. of Pages : 5

[4964]-205

M.Com. (Semester - II)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

Specialised Areas in Accounting

(Special Paper - III) (Group - A)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right side indicate full marks.*
- 3) *Use of pocket calculator is allowed.*

Q1) Explain the provisions of financial reporting in respect of Mutual Funds.[20]

OR

Write short notes (any four) :

- a) Calculation of advance tax
- b) Tax deducted at source
- c) Value Added Tax
- d) Service Tax
- e) Excise duty
- f) Hospital Accounting

P.T.O.

Q2) The Following is the Balance Sheet of Usha Ltd. as at 31st March 2015.[20]

Liabilities		Rs.	Assets		Rs.
<u>Share Capital</u>			Land and Building		3,75,000
80000 Shares of Rs.15			Plant & Machinery		9,00,000
each Fully Paid		12,00,000	Stock and work in Progress		3,52,500
5% Debentures	7,50,000		Sundry Debtors		3,73,500
Accrued Interest	<u>37,500</u>	7,87,500	Cash		39,000
Sundry Creditors		4,27,500	Profit & Loss		3,75,000
		24,15,000			24,15,000

The Debenture are held by A Ltd. who also holds 20,000 shares acquired during the past two years at a total cost of Rs. 2,17,500.

Negotiation Between Usha Ltd and A Ltd. resulted in an agreement for the absorption of Usha Ltd. By A Ltd on the following terms :

- The A Ltd takes over the Assets and Liabilities of Usha Ltd as at 31st March, 2015 at their book figures, Subject to the revaluation of the Plant and Machinery at Rs. 6,75,000.
- That the amount due in respect of Debentures be set off against the Purchase Consideration and that they be cancelled on the completion of the transaction.
- That the outside Shareholders in Ushah Ltd. be given Rs. 15 shares issued at par by A Ltd. on the basis of such Shares being worth Rs. 22.50 each and shares in Usha Ltd. being worth Rs. 7.50 each.

Show Journal entries required to close the books of Usha Ltd. and to record the transaction in the books of A Ltd. including the transfer required to close the accounts therein relating to the shares and Debentures in Usha Ltd.

Q3) From the following Balances of the People's Education Society as at 31 March 2015, prepare an Income and Expenditure account and a Balance Sheet. **[20]**

Particulars	Rs.
Buildings	3,80,000
Furniture and fixture	1,05,000
Additions to furniture and fixture	20,000
Vehicles	80,000
Additions to Vehicles	20,000
Sundry debtors	16,000
Sundry creditors	10,000
Investments	5,00,000
Interest received on investment	60,000
Interest received on scholarship fund investments	12,000
Other expenses	1,00,000
Cash and bank balance	9,000
Scholarship fund investments	1,00,000
Capital funds	9,20,000
Donations received towards Capital funds	85,000
Entrance fees	20,000
Courses Fees	4,80,000
Examination Fees	30,000
Rent received from letting of Auditorium	95,000
Salaries	4,40,000
Printing and stationery	60,000
Scholarship fund reserve	88,000
Government Grant received	40,000
Scholarship awarded	10,000

Additional Information :

- a) Depreciation is provided at 5% on Building, 10% on Furniture and fixtures and 20% on Vehicles.
- b) Auditorium rent received in advance amounts to Rs. 15,000 while there is also an amount of Rs. 20,000 outstanding under this head.
- c) One month's salary is outstanding.
- d) Transfer to scholarship fund reserve Rs. 2,000 from Interest received on scholarship fund investments.

- Q4)** Mr. Gajraj has forwarded the Trial Balance of Gajraj Roadways as at 31st March 2015. Prepare Operating and Profit and Loss Account and a Balance Sheet as on that data. [20]

Particulars	Dr. Rs.	Cr. Rs.
Capital		10,00,000
Trucks	7,50,000	
Stock of fuel on 1-4-2014	1,00,000	
Fuel	75,000	
Spares	25,000	
Road tax	5,000	
Traffic earnings		4,00,000
Insurance	15,000	
Driver's wages	12,000	
Office rent	5,000	
Drawings	25,000	
Sundry expenses	5,000	
Printing & Stationery	2,500	
Cleaner's wages	1,500	
Stock of Tyres on 1-4-2014	60,000	
Tyres	25,000	
Creditors		2,50,000
Debtors	20,000	
Investments	4,00,000	
Cash at bank	1,00,000	
Cash in hand	24,000	
	16,50,000	16,50,000

Additional Information :

- a) Outstanding expenses are :
- i) Driver's wages Rs. 2,500 and
 - ii) Cleaner's wages Rs. 500
- b) Stock of Fuel and Tyres was as follows :
	31-03-2015
Fuel	50,000
Tyres	45,000
- c) Interest on investment Rs. 36,000 is due but yet not received.
- d) Depreciate Truck @ 10%.

Q5) The contract ledger of a company showed the following expenditure on account of a contract on 31st December 2015. **[20]**

Materials	12,00,000
Plant	2,00,000
Wages	16,44,000
Establishment charges	86,000

The contract was commenced on 1st January 2015 and the contract price was Rs. 60,00,000. Cash received on the contract to date was Rs. 24,00,000 representing 80% of the work certified, the remaining 20%, being retained until completion. The value of materials on hand was Rs. 40,000 and the cost of work finished, but not certified, on 31st December 2015 was Rs. 60,000.

Prepare an account in respect of the contract showing the profit to date. Assuming depreciation on plant at 10% per annum and state the proportion of profit of the company would be justified in taking to the credit of profit and loss account.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P4744

[Total No. of Pages : 3

[4964]-206

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

(Special - Paper - IV)

Business Tax Assessment and Planning

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Write short notes (Any Four) :

[16]

- a) Procedure of Assessment
- b) Return of Income
- c) Assessment of Local Authorities
- d) Tax Evasion and Avoidance
- e) Basic concept of VAT
- f) Best Judgement Assessment
- g) Offences and Prosecutions

Q2) Answer any two of the following :

[14]

- a) Explain the Procedure of Registration under Service Tax.
- b) Explain briefly the Income Tax Authorities.
- c) Explain the nature and scope of Tax planning and Management.
- d) Explain the Procedure of assessment and Penalties under Wealth Tax.

P.T.O.

Q3) The Profit & Loss A/c of Accountant & Company, a Partnership firm of cost accountants for the year ended 31st March 2016 is as follows

Profit & Loss Account for the year ended 31st March 2016

Particulars	Rs.	Particulars	Rs.
Expenses	88,000	Receipt From Client for Consultation	4,60,000
Depreciation	32,000	Audit Fees	72,000
Remuneration to Partners	4,25,000	Net Loss	68,000
Interest on Partners Capital	55,000		
	6,00,000		6,00,000

Other Information :

- i) Out of Expenses Rs. 88,000, Rs. 17,250, is not deductible U/s 36 & 37.
- ii) Depreciation as per Section 32 is Rs. 33,100
- iii) Interest on Partners Capital, not deductible U/s 40(b) is Rs. 7,000.

Compute Total Income and Tax liability of the Firm for the Assessment Year 2016-17. **[20]**

Q4) Compute the Net Wealth of City Ltd. as on 31st March 2016. The Company is engaged in Jewellery business-Exports & Domestic Sales. **[10]**

	Rs.
Factory Buildings	43,00,000
Bank Balance	12,20,000
Unaccounted Cash Balance	6,50,000
Silver Ware	94,00,000
Gold Ornaments	96,00,000
Motor Cars W.D.V.	30,00,000
Guest House in London (Value as per Schedule III)	8,00,000

The Company has taken a loan of Rs. 7,00,000 by mortgaging guest house and built the factory premises.

Q5) Pune sub-urban Co-operative society engaged in processing Agricultural Produce of its Members without the aid of power and in its marketing furnishes the following particulars:

- a) Income from processing of Agricultural Produce Rs. 70,000
- b) Income from marketing Agricultural Produce Rs. 30,000
- c) Dividend from another cooperative society Rs. 85,000
- d) Income from letting of godowns Rs. 90,000
- e) Income from Agency Business Rs. 85,000
- f) Interest on Government Securities Rs. 15,000

Determine Total Income and Tax liability for the assessment year 2016-17. [20]

Q6) Profit and loss account of Tushar Ltd. for the year ending March 31, 2016 shows a net profit of Rs. 37,50,000 after debiting and crediting the following items :

- a) Depreciation: Rs. 12,00,000 (including Rs. 2,00,000 on revaluation).
- b) Interest to financial institution not paid before due date of filing return of income: Rs. 3,00,000.
- c) Provision for doubtful debts: Rs. 50,000
- d) Provision for unascertained liabilities: Rs. 1,00,000
- e) Transfer to general reserve: Rs. 2,50,000
- f) Net agricultural income: Rs. 8,00,000.
- g) Amount withdrawn from reserve created during 2012-13: Rs. 1,50,000 (book profit was increased by the amount transferred to such reserve in assessment year 2013-14)

Other Information :

Brought forward loss and unabsorbed depreciation as per books are Rs. 6,00,000 and Rs. 5,00,000 respectively.

Compute minimum alternative tax under section 115JB for the assessment year 2016-17. [20]

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P4745

[Total No. of Pages : 3

[4964]-207

M.Com. (Semester - II)

ADVANCED COST ACCOUNTING AND COST SYSTEMS

Application of Cost Accounting

(Group-B) (2008 Pattern) (Special Paper - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) Attempt all questions.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*
- 3) Use of calculator is allowed.*

Q1) (A) Fill in the blanks :

[5]

- a) Unsuccessful Research expenditure should be _____ from cost accounts.
- b) Normal waste _____ part of cost of production.
- c) Notional charges are _____ back to costing P&L Account to reconcile it with profit as per financial books.
- d) _____ productivity suggests minimum use of resources for achieving a set of targets.
- e) Labour productivity (measurement) = $\frac{\text{Output}}{\text{.....}}$

(B) State whether the following statements are True or False.

[5]

- a) Scrap is not visible where as waste is visible.
- b) Research and Development Cost is incurred ahead of actual production.
- c) In value chain analysis primary activities are directly concerned with the creation of delivery of a product or service.
- d) Income Tax is provided in Cost Accounts only.
- e) Higher productivity improves the paying capacity of the concern and yields more wages and good working conditions to workers.

P.T.O.

Q2) Explain the Value Chain Analysis and discuss the role of Management Accountant in Value Chain Analysis. [20]

Q3) Write short notes on any Four : [20]

- a) Treatment of Research and Development Cost.
- b) Spoilage.
- c) Need for Reconciliation of Cost and Financial Accounts.
- d) Business Process Re-engineering.
- e) Productivity Vs Efficiency.
- f) Human aspect of productivity.

Q4) From the following figures, prepare a Reconciliation Statement. [20]

	₹
Net loss as per costing records	1,72,400
Work overhead under recovered in costing	3,120
Administrative overhead recovered in excess	1,700
Depreciation charged in financial records	11,200
Depreciation recovered in costing	12,500
Interest received not included in costing	8,000
Obsolescence (loss) charged in financial records	5,700
Income-tax provided in financial books	40,300
Bank interest credited in financial books	750
Stores adjustment (credit) in financial books	475
Value of opening stock in : cost accounts	52,600
: Financial accounts	54,000
Value of closing stock in : cost accounts	52,000
: Financial accounts	49,600
Interest charged in cost accounts but not in financial accounts	6,000
Preliminary expenses written off in financial a/c	800
Provision for doubtful debts in financial accounts	150

Q5) From the following figures calculate overhead rate. **[20]**

- a) When normal capacity is related to practical capacity,
- b) When normal capacity is related to sale expectancy, &
- c) When normal capacity is related to maximum capacity.

Capacity Level	Maximum 100%	Practical 90%	Average on Expected sales 80%
Direct Labour Hours	10,000	9,000	8,000
Budget : Fixed overhead	7,200	7,200	7,200
Variable overhead	5,000	4,500	4,000

Actual capacity is utilised in a period is 7,000 Hrs. Determine whether Fixed Overhead is under/over Absorbed.

Q6) From the following figures prepare reconciliation statement : **[10]**

	₹
Profit as per costing records	5,000
Factory overheads under-recovered in costing	3,000
Selling & Administration overheads over recovered in costing	2,000
Bank interest credited in financial books	500
Preliminary expenses written off in financial book	6,500
Opening Stock value :	
in cost books	5,000
in financial books	4,000
Closing stock value :	
in cost books	12,000
in financial books	10,000

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4746

[Total No. of Pages : 2

[4964]-208

M.Com. (Semester - II)

COST CONTROL AND COST SYSTEM (Paper - IV)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of calculator is allowed.*

Q1) (A) Fill in the blanks :

[10]

- a) _____ is a scientific approach to cost reduction.
- b) _____ is the achievement of the real and permanent reduction in costs.
- c) _____ is like a cost centre.
- d) _____ is the total of all variable costs.
- e) When fixed cost is Rs. 500000, P/V Ratio is 40%, then the break BEP is Rs. _____.

(B) State whether the following statements are true or false :

[10]

- a) Budgetary control is a technique of cost reduction.
- b) Cost control is the achievement of pre-determined targets of costs.
- c) Activity based costing is one of the best tools for refining a costing system.
- d) In marginal costing, stock of work-in-progress and finished goods are valued at marginal cost only.
- e) Profit is the difference between sales and contribution.

Q2) Mention the factors which should be considered in installing costing system in organisation.

[20]

OR

What is cost reduction? Explain the nature and scope of cost reduction.

P.T.O.

- Q3)** Write short notes on (Any Four) : **[20]**
- Pareto analysis.
 - Differential Costing.
 - Cost control.
 - Cost centre and cost codes.
 - Principles of product pricing.

- Q4)** The Exide Battery Company furnishes you the following income information : **[20]**

	Year 2014	
	First Half Year (Rs.)	Second Half Year (Rs.)
Sales	810000	1026000
Profit	21600	64800

From the above you are asked to compute the following assuming that the fixed cost remains the same in both the periods.

- P/V ratio.
 - Fixed cost.
 - Amount of profit or loss when sales are Rs. 648000.
 - Amount of sales required to earn a profit of Rs. 108000.
- Q5)** A plant at present operating at 75% capacity and producing 240000 units. Variable costs per unit are as follows :
- Direct material Rs. 1.50
 Direct labour Rs. 2.00
 Variable overhead Re. 0.50
- An offer is received from a foreign customer to buy 60000 units at Rs. 4.50 per unit. Management hesitates to accept the offer because the selling price is less than the total cost per unit and also because the current selling price is Rs. 5.25 per unit. No change is expected in respect of fixed overheads which will remain constant at the following figures:
- Administrative overhead Rs. 180000
 Selling and distribution overheads Rs. 80000
- However, the export order shall require special packing which will cost @ Rs. 20 per 100 units.
- Advise the management whether the order should be accepted or not.**[20]**

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4747

[Total No. of Pages : 4

[4964]-209

M.Com. (Semester - II)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

(Special Paper - III)

(Group-c) : Modern Business Practices

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Explain in detail the Organisation, objectives & functions of Maratha Chamber of Commerce.

OR

Explain the functions of Federation of Indian Chamber of Commerce and Industries.

Q2) Describe the Organisation structure & functions of Maharashtra Chamber of Commerce.

OR

State the objectives and recent practices in Public Enterprises.

Q3) What is 'Agricultural Business'? Explain characteristics of Agricultural Business in India.

OR

What is 'Agricultural By-Product'? Explain in detail the nature & disposal of Agricultural By-Product..

P.T.O.

Q4) Explain Government policies, problems & prospects of Agricultural Business in India.

OR

Explain the impact of WTO (World Trade Organisation) on Agri-business practices.

Q5) Write short notes (Any Four) :

- a) Public Utilities.
- b) Cost of Recycling of farm waste.
- c) Dairy Business in India.
- d) Agricultural Taxation Policy.
- e) Confederation of Indian Industries.
- f) Indian Merchants Chamber.

Total No. of Questions : 5]

P4747

[4964]-209

M.Com. (Semester - II)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

(Special Paper - III)

(Group-c) : Modern Business Practices

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
-

प्रश्न 1) मराठा वाणिज्य मंडळाचे संघटन, उद्दिष्टे आणि कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

भारतीय वाणिज्य व उद्योग मंडळ संघाचे (Federation) कार्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) महाराष्ट्र वाणिज्य मंडळाची संघटन रचना आणि कार्ये विशद करा.

किंवा

सार्वजनिक उद्योगाची उद्दिष्टे आणि सध्याच्या कार्यपद्धती सांगा.

प्रश्न 3) 'कृषी व्यवसाय' म्हणजे काय ? भारतातील कृषी व्यवसायाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

'कृषी उप-उत्पादने म्हणजे काय ? कृषी उप-उत्पादनाचे स्वरूप व विल्हेवाट संबंधी माहिती सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) भारतीय कृषी व्यवसायाची सरकारी धोरणे, समस्या आणि भवितव्य स्पष्ट करा.

किंवा

जागतिक व्यापार संघटनेचा (W.T.O.) कृषी व्यवसाय पद्धतीवर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) :

- अ) सार्वजनिक सेवा
- ब) कृषीमाल नासधूसचा पुर्नचक्रिय खर्च (Recycling Cost)
- क) भारतातील दुग्ध व्यवसाय
- ड) कृषी कर धोरण
- इ) भारतीय उद्योगांचा महासंघ (Confederation)
- फ) भारतीय वाणिज्य मंडळ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4748

[Total No. of Pages : 4

[4964]-210

M.Com. (Semester - II)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Business Environment Analysis

(2008 Pattern) (Special Paper - IV) (Group - C)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What is 'Industrial Environment'? Examine the performance made by public sector in India. **[20]**

OR

State the importance of small & cottage industries in Indian Economy. Explain the problems faced by small and cottage industries in India. **[20]**

Q2) What is financial environment of business? Explain the role of private and cooperative banks in India. **[20]**

OR

a) Explain the role of 'Capital Market' in financial environment of business. **[10]**

b) State the Techniques of Environment Analysis. **[10]**

Q3) What do you mean by Regional Imbalance? Explain the factors responsible for regional imbalance state remedial measures to reduce regional imbalance. **[20]**

OR

a) Define Unemployment? State the causes of unemployment. **[10]**

b) "Lack of Technical knowledge and information - adversely affects on growth of Business" - Discuss. **[10]**

P.T.O.

Q4) Define 'Global Environment'. Explain the impact of social and cultural factors on growth of Business. [20]

OR

- a) State the importance of study of Global Environment. [10]
- b) State the impact of Technological Environment on World Trade. [10]

Q5) Write Notes on : (Any Two) [20]

- a) Role of Private Sector in India.
- b) Money Market in India.
- c) Importance of Foreign Technology.
- d) Threat of New Entrants.
- e) Inflation and its effects.

Total No. of Questions : 5]

P4748

[4964]-210

M.Com. (Semester - II)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Business Environment Analysis

(2008 Pattern) (Special Paper - IV) (Group - C)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) औद्योगिक पर्यावरण म्हणजे काय हे सांगून भारतातील सार्वजनिक क्षेत्राने केलेल्या कामगिरीचे परीक्षण करा. [20]

किंवा

भारतीय अर्थव्यवस्थेत लघु आणि कुटीर उद्योगांचे महत्व विशद करा. भारतातील लघु आणि कुटीर उद्योगांना भेडसवणाऱ्या समस्या स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 2) व्यवसायाचे वित्तीय पर्यावरण म्हणजे काय हे सांगून भारतातील खाजगी आणि सहकारी बँकाची भूमिका स्पष्ट करा. [20]

किंवा

अ) व्यवसायाच्या वित्तीय पर्यावरणात 'भांडवल बाजाराची' भूमिका स्पष्ट करा. [10]

ब) पर्यावरण विश्लेषणाच्या पद्धती सांगा. [10]

प्रश्न 3) प्रादेशिक विषमता (Regional Imbalance) म्हणजे काय ? प्रादेशिक विषमतेवर परीणाम करणारे घटक सांगून प्रादेशिक विषमता कमी करणाऱ्या उपाययोजना स्पष्ट करा. [20]

किंवा

अ) बेरोजगारीची व्याख्या द्या. व बेरोजगारीची कारणे विशद करा. [10]

ब) 'तांत्रिक ज्ञान व माहितीचा अभाव' व्यवसायावर विपरीत परीणाम करतात - चर्चा करा. [10]

प्रश्न 4) जागतिक पर्यावरणाची व्याख्या देऊन, सामाजिक आणि सांस्कृतिक घटकांचा व्यवसायाच्या वाढीवर होणारा परीणाम स्पष्ट करा. [20]

किंवा

अ) जागतिक पर्यावरणाच्या अभ्यासाचे महत्व विशद करा. [10]

ब) जागतिक व्यापारावर तांत्रिक पर्यावरणाचा पडणारा प्रभाव (Impact) विशद करा. [10]

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

अ) भारतातील खाजगी क्षेत्राची भूमिका (Role of Private Sector)

ब) भारतातील नाणेबाजार (Money Market in India)

क) विदेशी तंत्रज्ञानाचे महत्व (Importance of Foreign Technology)

ड) व्यवसायांत नव्याने प्रवेश करणाऱ्यांची भिती (Threat of New Entrants)

इ) चलनवाढ व तिचे परीणाम (Inflation and its effects)

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4749

[Total No. of Pages : 4

[4964]-211

M.Com. (Semester - II)

BUSINESS ADMINISTRATION

Marketing Management

(2008 Pattern) (Group - D) (Special Paper - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What is 'Rural Marketing'? Explain the merits & demerits of Rural Marketing.

OR

Define the term 'Marketing'. Explain in detail various types of marketing.

Q2) What are the measures to be taken for Retaining & Growing Customers.

OR

What is 'Consumer Behaviour'? Explain in detail the factors influencing Consumer Behaviour.

Q3) What is 'New Product Development Strategy'? Explain failure & remedies of 'New Product Development Strategy'.

OR

Explain in detail the role of 5p's in Marketing Strategy.

Q4) What is 'Branding'? Explain the strategies to build & Maintain Brand Loyalty.

OR

What is 'Media Management'? Explain in detail the Role of Media Manager.

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any Four) :

- a) Marketing Planning.
- b) Importance of Marketing Communication.
- c) New Trends in Marketing Communication.
- d) Ethics in Marketing.
- e) Brand Awareness.
- f) Customer Database & CRM.

Total No. of Questions : 5]

P4749

[4964]-211

M.Com. (Semester - II)

BUSINESS ADMINISTRATION

Marketing Management

(2008 Pattern) (Group - D) (Special Paper - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
-

प्रश्न 1) 'ग्रामीण विपणन' म्हणजे काय ? ग्रामीण विपणनाचे फायदे-तोटे स्पष्ट करा.

किंवा

'विपणन' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. विपणनाचे विविध प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) ग्राहक टिकविणे व ग्राहक वृद्धी करण्याचे उपाययोजना कोणत्या ?

किंवा

'ग्राहक वर्तन' म्हणजे काय ? ग्राहक वर्तनावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) 'नविन वस्तु विकास व्यूहरचना' म्हणजे काय ? नविन वस्तु विकासाचे अपयश आणि उपाय स्पष्ट करा.

किंवा

विपणन व्यूहरचनेतील (5p) 5 पी. ची भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) 'मुद्रांकन' म्हणजे काय ? मुद्रा निष्ठा (Brand Loyalty) निर्माण करण्यासाठी आणि टिकविण्यासाठीचे डावपेच स्पष्ट करा.

किंवा

'माध्यम व्यवस्थापन' म्हणजे काय ? माध्यम व्यवस्थापकाची भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) :

- अ) विपणन नियोजन
- ब) विपणन संज्ञापनाचे महत्व
- क) विपणन संज्ञापनातील नवे प्रवाह
- ड) विपणनातील नितीमुल्ये
- इ) मुद्रा जागरूकता
- फ) ग्राहक माहिती संकलन व ग्राहक संबंध व्यवस्थापन

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4750

[Total No. of Pages : 4

[4964]-212

M.Com. (Semester - II)

BUSINESS ADMINISTRATION

FINANCIAL POLICIES AND PRACTICES

(2008 Pattern) (Special Paper - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is profit planning? Explain the various approaches of profit planning. [20]

OR

What is break even analysis? Explain the advantages and disadvantages of break-even analysis. [20]

Q2) Discuss the implications of over and under capitalisation. [20]

OR

Explain the role of balance sheet and cash flow statement in framing financial policy. [20]

Q3) What is derivative market? Explain the types of derivative market. [20]

OR

What is option contract? Explain different types of options? [20]

Q4) What is venture capital? Explain functions of venture market. [20]

OR

What is lease finance? Explain types of lease finance. [20]

P.T.O.

Q5) Write short notes : (Any Two)

[20]

- a) International parity relationship.
- b) Deep discount bonds.
- c) Important features of world monetary system.
- d) Forms of dividend payment.

Total No. of Questions : 5]

P4750

[4964]-212

M.Com. (Semester - II)

BUSINESS ADMINISTRATION

FINANCIAL POLICIES AND PRACTICES

(2008 Pattern) (Special Paper - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) लाभ नियोजन म्हणजे काय ? लाभ नियोजनाची विविध दृष्टीकोन स्पष्ट करा. [20]

किंवा

सम विच्छेदन विश्लेषण म्हणजे काय ? सम विच्छेदन विश्लेषणाची फायदे व तोटे स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 2) अति व अल्प भांडवलीकरणाच्या परिणामांची चर्चा करा. [20]

किंवा

वित्तीय धोरणांची आखणी करतांना ताळेबंद व रोख प्रवाह पत्रक यांची भूमिका स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 3) साधित बाजारपेठ म्हणजे काय ? साधित बाजारपेठेचे प्रकार स्पष्ट करा. [20]

किंवा

विकल्प करार म्हणजे काय ? विकल्प करारचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 4) साहस भांडवल म्हणजे काय ? साहस भांडवलाची कार्ये स्पष्ट करा. [20]

किंवा

वित्तीय भाडेपट्टा म्हणजे काय ? वित्तीय भाडेपट्ट्याचे प्रकार स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) :

[20]

- अ) आंतरराष्ट्रीय समता संबंध
- ब) दीर्घ सूट कर्जरोखे
- क) जागतिक नाणक प्रणालीची वैशिष्टे
- ड) लाभांश देण्याचे प्रकार

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4751

[Total No. of Pages : 4

[4964]-213

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

E-Security and Cyber Laws

(Group-E) (2008 Pattern) (Special Paper - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the types of computer crimes. **[20]**

OR

Explain the types of Intruders. State the information useful for intruders.

Q2) Explain the features of front page editor. Distinguish between HTML and XML. **[20]**

OR

Explain the role of Internet Service provider (ISP).

Q3) Explain the different contents of legislation under Information technology Act-2002. **[20]**

OR

Explain the penalties (Section 43 to 47) under Information Technology Act-2002.

P.T.O.

- Q4)** a) Write a note on 'Electronic Security Challenges'. [10]
b) Write a note on 'Security Tools'. [10]

OR

- a) Advantages of (Extensible Markup Language) XML.
b) Powers of the cyber regulation appellate tribunal.

Q5) Write short notes on : (Any Two) [20]

- a) E-Commerce and Security
b) E-Governance
c) Carriage of Goods
d) Adding hyperlinks and enhancing webpages

Total No. of Questions : 5]

P4751

[4964]-213

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

E-Security and Cyber Laws

(Group-E) (2008 Pattern) (Special Paper - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
3) उजवीकडिले अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) संगणकीय गुन्ह्यांचे प्रकार स्पष्ट करा.

[20]

किंवा

इन्टर्युडर्सचे प्रकार स्पष्ट करा. इन्टर्युडर्ससाठी माहितीचे महत्व सांगा.

प्रश्न 2) फ्रंट पेज इडिटरची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. एच्. टी एम् एल् आणि एक्स एम् एल् मधील फरक स्पष्ट करा.

[20]

किंवा

इंटरनेट सर्व्हीस प्रोव्हायडर (आय एस् पी) ची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) माहिती तंत्रज्ञान कायदा 2002 अंतर्गत कायद्यातील विविध सामुग्री (contents of legislation)

स्पष्ट करा.

[20]

किंवा

माहिती तंत्रज्ञान कायदा 2002 अंतर्गत दंड (कलम 43 ते 47) स्पष्ट करा.

- प्रश्न 4) अ) 'इलेक्ट्रॉनिक सुरक्षा आव्हाने' यावर टीप लिहा. [10]
ब) 'सुरक्षा साधने' (Security Tools) यावर टीप लिहा. [10]
किंवा
अ) एक्स एम् एल् (एक्सन्टेनसिबल मार्कअप लॅग्वेज)चे फायदे
ब) सायबर रेग्युलेशन ऑपिलेट ट्रॉयब्युनस्सचे अधिकार

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) : [20]

- अ) इ-कॉमर्स अँड सेक्युरिटी
ब) इ-गव्हर्नन्स
क) मालाची वाहतूक (Carriage of Goods)
ड) ऑडिंग हायपरलिक अँड एन्हान्सींग वेबपेजेस

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4752

[Total No. of Pages : 4

[4964]-214

M.Com. (Semester - II)

**RECENT ADVANCES IN COMMERCIAL LAWS AND
PRACTICES**

Laws Relating to Copyrights and Designs

(2008 Pattern) (Paper - IV) (Group - E)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What is the difference between 'License and Assignment' of copyright? Describe the modes of assignment of copyright. State the purposes for which the Copyright Board may grant compulsory licenses.

OR

What is copyright society? State the functions and rights of a copyright society.

Q2) Who may apply for registration as a "Registered user" of layout-design? What are the conditions for registration as a registered user? State the powers of registrar for cancellation of registration as a registered user.

OR

Explain the provisions of Design Act, 2000 with reference to infringement (Piracy) of registered design.

Q3) State the legal provisions for the registration of Geographical Indications. When the registration is prohibited?

OR

Explain the term "Geographical Indication". State the procedure and duration for registration of geographical indication.

P.T.O.

Q4) Answer the following question in brief. (Any Two)

- a) Who is an 'Author of Work'? What are the rights of the author of copyright?
- b) What are rights and privileges of breeders and researchers?
- c) Differentiate between geographical indication and trademarks.
- d) What are the provisions regarding civil and criminal remedies of copyright?

Q5) Write short notes : (Any Four)

- a) Revocation and Cancellation of Certificate under Plant Varieties and Farmers' right Act, 2001.
- b) Rights of farmers under the protection of Plant Varieties and Farmers' right Act, 2001
- c) Registrable Industrial design.
- d) Historical evolution of the law on copyright.
- e) Regulatory Authorities under the Layout Design Act.
- f) Penalties for infringement under the Geographical Indication of Goods Act 1999.

Total No. of Questions : 5]

P4752

[4964]-214

M.Com. (Semester - II)

RECENT ADVANCES IN COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Laws Relating to Copyrights and Designs

(2008 Pattern) (Paper - IV) (Group - E)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) मुद्रणाधिकाराचा परवाना आणि बेचनपत्र यातील फरक कोणता ? मुद्रणाधिकाराचे बेचनपत्र करण्याच्या पद्धतीचे वर्णन करा. मुद्रणाधिकार मंडळ ज्या हेतुकरीता सक्तीचे परवाने देऊ शकते ते हेतु सांगा.

किंवा

“मुद्रणाधिकार संस्था” म्हणजे काय ? मुद्रणाधिकार संस्थेची कार्ये आणि हक्क सांगा.

प्रश्न 2) रूपरेषा-आराखड्याचा “नोंदणीकृत वापरकर्ता” या करीता कोण अर्ज करू शकतो ? नोंदणीकृत वापरकर्ता म्हणून नोंदणीसाठी कोणत्या अटी आहेत ? नोंदणीकृत वापरकर्ता म्हणून झालेली नोंद रद्द करण्यासंबंधी नोंदणी अधिकाऱ्याचे अधिकार सांगा.

किंवा

नोंदणी केलेल्या आराखड्याच्या उल्लंघनासंदर्भात (चाचेगिरीसंदर्भात) आराखडा कायदा, 2000 मधील तरतुदी स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) भौगोलिक चिन्हाच्या नोंदणीसाठी असलेल्या कायदेशीर तरतुदी सांगा. नोंदणीवर केव्हा प्रतिबंध घालण्यात येतो ?

किंवा

“भौगोलिक चिन्ह खुण” ही संज्ञा स्पष्ट करा. भौगोलिक चिन्हाच्या नोंदणीची कार्यपद्धती आणि कालमर्यादा सांगा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही दोन)

- अ) कलाकृतीचा जनक लेखक म्हणजे कोण ? मुद्रणाधिकाराच्या लेखकाचे हक्क कोणते ?
- ब) निपजक आणि संशोधकाचे हक्क व विशेषाधिकार सांगा.
- क) भौगोलिक चिन्ह आणि व्यापार चिन्ह यातील फरक सांगा.
- ड) मुद्रणाधिकार कायद्यांतर्गत असणाऱ्या दिवाणी व फौजदारी तरतूदी कोणकोणत्या आहेत ?

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) :

- अ) रोपे नमुने आणि शेतकऱ्याचे हक्क संरक्षण कायदा, 2001 नुसार प्रमाण पत्राची नोंद रद्द करणे व परत घेणे.
- ब) रोपांचे नमुने आणि शेतकऱ्याचे हक्क संरक्षण कायदा, 2001 प्रमाणे शेतकऱ्याचे हक्क.
- क) नोंदणीयोग्य औद्योगिक आराखडे / रचना.
- ड) मुद्रणाधिकार कायद्याची ऐतिहासिक उत्क्रांती.
- इ) रुपरेषा-आराखडा कायद्यांतर्गत नियामक अधिकारी मंडल.
- फ) मालाचे भौगोलिक चिन्ह कायदा, 1999 अंतर्गत चाचेगिरी बाबत दंड.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4753

[Total No. of Pages : 4

[4964]-215

M.Com.

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

(Group-F) : International Co-operative Movement

(Revised 2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Examine critically the role played by International Co-operative Alliance (ICA) in the development of co-operative movement.

OR

Explain the origin and growth of co-operative movement in the world.

Q2) Can co-operatives survive in a capitalistic system?

OR

Explain the role of co-operative philosophy in co-operative movement.

Q3) How is the development of China dependent on co-operatives?

OR

Is it true that the co-operatives have no role in the development of capitalistic USA?

Q4) Explain the economics of co-operation.

OR

Explain the emerging trends in co-operative institutions after globalisation.

P.T.O.

Q5) Write short notes on (Any Two) :

- a) Concept of Co-operation.
- b) Co-operation in mixed economy.
- c) Principles of co-operation.
- d) Co-operation in Yugoslavia.

Total No. of Questions : 5]

P4753

[4964]-215

M.Com.

**CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT
(Group-F) : International Co-operative Movement**

(Revised 2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) सहकारी चळवळीच्या विकासामधील आंतरराष्ट्रीय सहकारी संस्थांच्या महासंघाच्या भूमिकेचे टीकात्मक परीक्षण करा.

किंवा

जागतिक सहकारी चळवळीचा उगम आणि विकास स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) भांडवलाशाही व्यवस्थेत सहकारी संस्था तग धरू शकतात काय ?

किंवा

सहकाराच्या तत्वज्ञानाचे सहकारी चळवळीमधील भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) चीनमधील विकास सहकारावर कसा अवलंबून आहे ?

किंवा

भांडवलशाही अमेरिकेच्या विकासामध्ये सहकाराची कोणतीही भूमिका नाही, हे सत्य आहे काय ?

प्रश्न 4) सहकाराचे अर्थशास्त्र स्पष्ट करा.

किंवा

जागतिकीकरणानंतर सहकारी संस्थांमध्ये निर्माण झालेल्या बदलत्या प्रवाहांचे स्पष्टीकरण करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) :

- अ) सहकाराची संकल्पना
- ब) संमिश्र अर्थव्यवस्थेतील सहकार
- क) सहकाराची तत्वे
- ड) युगोस्लाव्हियामधील सहकार

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4754

[Total No. of Pages : 4

[4964]-216

M.Com. (Semester - II)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

(Group-F) : Management of Cooperative Business

(Special Paper - IV) (2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Explain the criteria for appraising performance of Cooperative Business.

OR

What do you mean by Industrial Relation? Explain the problems of Industrial Relation in Cooperative Business.

Q2) Evaluate the policies and practices in Primary Agricultural Credit Societies.

OR

Explain the Business Policies and Practices of Dairy Cooperatives in India.

Q3) Evaluate the performance of Co-operative Marketing in India.

OR

Explain the role of 'Gokul Sahakari Sangh' in the development of that region.

Q4) Evaluate the role of Housing Co-operative and explain the problems of Housing Cooperatives.

OR

Explain the role of Co-operative Sugar Industry in Maharashtra and state the problems of co-operative Sugar Industry.

P.T.O.

Q5) Write short notes : (Any Two)

- a) Viability of Co-operative Business.
- b) Social responsibilities of Co-operative Business.
- c) Role of State Co-operative Bank.
- d) Warana Co-operative Organisation.

Total No. of Questions : 5]

P4754

[4964]-216

M.Com. (Semester - II)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

(Group-F) : Management of Cooperative Business

(Special Paper - IV) (2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) सहकारी व्यवसायाच्या कामगिरीचे मूल्यमापन करण्यासाठी वापरण्यात येणारे निकष स्पष्ट करा.

किंवा

औद्योगिक संबंधाविषयी आपणास काय अर्थबोध होतो ? सहकारी व्यवसायातील औद्योगिक संबंध विषयक समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) प्राथमिक कृषी-पतसंस्थांची धोरणे आणि कार्य पद्धतीचे मूल्यमापन करा.

किंवा

भारतातील सहकारी दुग्ध व्यवसायाची धोरणे आणि कार्यपद्धती स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) भारतातील सहकारी विपणनाच्या कामगिरीचे मूल्यमापन करा.

किंवा

गोकुळ सहकारी संघाची त्या विभागाच्या विकासातील भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) गृहनिर्माण सहकारी संस्थांच्या भूमिकेचे मूल्यमापन करा. आणि सहकारी गृहनिर्माण संस्थांच्या समस्या स्पष्ट करा.

किंवा

महाराष्ट्रातील सहकारी साखर उद्योगाची भूमिका स्पष्ट करा आणि सहकारी साखर उद्योगाच्या समस्या सांगा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) :

- अ) सहकारी उद्योगाची सक्षमता.
- ब) सहकारी व्यवसायाच्या सामाजिक जबाबदाऱ्या.
- क) राज्य सहकारी बँकेची भूमिका.
- ड) वारणा सहकारी संघटन.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4755

[Total No. of Pages : 4

[4964]-217

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Banking Law and Practices

(Group-G) (2008 Pattern) (Special Paper - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*
- 3) *Answers must be to the point.*
- 4) *Answers must be with reference to the relevant sections of the Act concerned.*

Q1) What is an offence of money laundering? Why do you think should money laundering be prevented? What efforts has the Reserve Bank of India taken to prevent the same?

OR

Explain any two of the following provisions of the Prevention of Money Laundering Act, 2002-

- a) Attachment of property involved in money laundering (Section 5)
- b) Adjudication (Section 8)
- c) Search and seizure (Section 17)

Q2) “To bring uniforming in delivery of banking services customer service norms are mandatory”. Do you agree? Justify your answer with the help of the recommendations of Goiporia committee on customer service.

OR

What does the law of limitation deal with? What are the financial transactions to which the law of limitation is applicable? Mention the period of limitation applicable to such transactions.

P.T.O.

Q3) Mention different assets and liabilities of a bank. “Even if known the asset liability mismatches are inevitable for banks.” Do you agree? Justify your answer.

OR

What is banker’s right of set off? What are the conditions under which the right of set off could be used? How does the right of set off differ from the garnishee order?

Q4) Explain in detail the meaning of management of investment portfolio of a bank and detail out its relevance.

OR

What do you understand by merger and acquisition? Do you think merger and acquisition are for consolidation of banks? Why or why not? Explain your answer.

Q5) Write short notes on (Any Two) :

- a) Acquisition of rights or interest in financial assets (Section-5 Securitisation Act, 2002).
- b) Features of banker customer relations.
- c) Changing definitions of non performing assets.
- d) Electronic modes of payment.

Total No. of Questions : 5]

P4755

[4964]-217

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Banking Law and Practices

(Group-G) (2008 Pattern) (Special Paper - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) उत्तरे मुद्देसूद असावीत.
4) कायद्यांतील संबंधित कलमांना अनुसरून उत्तरे लिहावीत.
5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) मनी लॉण्डरिंगचा गुन्हा म्हणजे काय ? मनी लॉण्डरिंग प्रतिबंधाची गरज का आहे असे तुम्हाला वाटते ? या प्रतिबंधासाठी भारतीय रिझर्व्ह बँकेने काय प्रयत्न केले आहेत ?

किंवा

मनी लॉण्डरिंग प्रतिबंध कायदा, 2002 मधील खालीलपैकी कोणत्याही दोन तरतूदी स्पष्ट करा.

- अ) मनी लॉण्डरिंग मध्ये गुंतलेल्या मालमत्तेची जप्ती (कलम - 5)
ब) अभिनिर्णय (कलम - 8)
क) शोध आणि पकड (कलम - 17)

प्रश्न 2) “बँकिंग सेवांच्या देण्यामध्ये एकरूपता आणण्यासाठी ग्राहक सेवा प्रमाणक अनिवार्य आहेत” तुम्ही याच्याशी सहमत आहात काय ? ग्राहक सेवेसाठीच्या गोडपोरिया समितीच्या शिफारसींचा उपयोग करून आपल्या उत्तराचे समर्थन करा.

किंवा

मर्यादा कायदा कशाशी संबंधित आहे ? कोणत्या वित्तीय व्यवहारांना मर्यादा कायदा लागू आहे ? त्या व्यवहारांना लागू असलेल्या मर्यादा कालावधी नमूद करा.

प्रश्न 3) बँकेच्या विविध मत्ता आणि देणींचा उल्लेख करा. “जरी माहित असल्या तरी बँकेसाठी मत्ता आणि देणी यामधील विसंगती ही अपरिहार्य आहे.” आपण याच्याशी सहमत आहात काय ? आपल्या उत्तराचे समर्थन करा.

किंवा

बँकरचा वजावटीचा अधिकार म्हणजे काय ? कोणत्या परिस्थितीत बँक वजावटीच्या अधिकाराचा वापर करू शकते ? बँकेचा वजावटीचा अधिकार हा न्यायालयाच्या मनाईच्या आदेशापेक्षा वेगळा कसा ?

प्रश्न 4) बँकांच्या गुंतवणुक रोखा संग्रहाच्या व्यवस्थापनाचा अर्थ सविस्तर स्पष्ट करा आणि त्याची प्रस्तुतता तपशीलवार स्पष्ट करा.

किंवा

विलीनीकरण आणि संपादन म्हणजे काय ? विलीनीकरण आणि संपादन हे बँकांच्या बळकटीकरणासाठी आहे असे तुम्हाला वाटते काय ? का किंवा का नाही ? आपले उत्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) :

- अ) वित्तीय मत्तेतील हक्क किंवा हितसंबंध संपादित करणे. (कलम प्रतारणीकरण कायदा, 2002)
- ब) बँकर आणि त्याचा ग्राहक यामधील संबंधांची वैशिष्ट्ये.
- क) निष्क्रिय मालमत्तेची बदलती व्याख्या.
- ड) पैसा अदा करण्याची इलेक्ट्रॉनिक माध्यमे.

ॐॐॐ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4756

[Total No. of Pages : 4

[4964]-218

M.Com. (Semester - II)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

(Group-G) : Monetary Policy

(Special Paper - IV) (2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Explain the concept of Monetary policy. What is High Powered Money.

OR

Discuss the objectives of Monetary policy.

Q2) Explain the recent changes in Monetary Policy of the Reserve Bank of India.

OR

Explain the working and effectiveness of Variable Reserve Ratio and Open Market Operations as instruments of Monetary Policy.

Q3) Discuss the developmental and promotional role of Reserve Bank of India.

OR

Explain the role of the Reserve Bank of India in rural credit.

Q4) Explain the following :

- i) Reserve Bank of India and Export Credit.
- ii) Difference between quantitative and qualitative methods of Credit control.

OR

P.T.O.

Explain the following :

- i) Conflict among the objectives of Monetary Policy.
- ii) Importance of Price Stability.

Q5) Write notes : (Any Two)

- a) Recommendation of the Working Group of Money Supply (1998)
- b) Regional Rural Banks (RRBs)
- c) Bank Rate
- d) Moral Suasion and Publicity.

Total No. of Questions : 5]

P4756

[4964]-218

M.Com. (Semester - II)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

(Group-G) : Monetary Policy

(Special Paper - IV) (2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
-

प्रश्न 1) पैशाच्या पुरवठ्याची संकल्पना स्पष्ट करा. उच्च शकर्ता पैसा म्हणजे काय ?

किंवा

चलनविषयक धोरणाच्या उद्दिष्टांची चर्चा करा.

प्रश्न 2) भारतीय रिझर्व्ह बँकेने अलिकडील काळात चलनविषयक धोरणामध्ये केलेले बदल स्पष्ट करा.

किंवा

चलनविषयक धोरणाचे साधन म्हणून बदलते राखीव निधीचे प्रमाण आणि खुल्या बाजारातील रोख्यांची खरेदी - विक्रीचे कार्य व परिणामकारकता स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) भारतीय रिझर्व्ह बँकेच्या विकासात्मक व उत्तेजनात्मक भूमिकेची चर्चा करा.

किंवा

ग्रामीण पतपुरवठ्यामधील भारतीय रिझर्व्ह बँकेची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालील बाबी स्पष्ट करा.

- i) भारतीय रिझर्व्ह बँक आणि निर्यात पतपुरवठा
- ii) संख्यात्मक आणि गुणात्मक पतनियंत्रण पद्धतीमधील फरक किंवा

खालील बाबी स्पष्ट करा.

- i) चलनविषयक धोरणाच्या उद्दिष्टांमधील संघर्ष
- ii) किंमत स्थैर्याचे महत्व

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) :

- अ) पैशाच्या पुरवठ्याबाबत वर्किंग ग्रुपच्या शिफारशी (1998)
- ब) विभागीय ग्रामीण बँका
- क) बँक दर
- ड) नैतिक समजावणी आणि प्रसिद्धी

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4757

[Total No. of Pages : 4

[4964]-219

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

ADVANCED MARKETING

(Special - Paper - III)

Customer Relationship Management & Retailing

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *Each question carries 20 marks.*

Q1) Explain the term 'Relationship Management'. Discuss the merits of Strong Customer Relationship.

OR

What is 'Digital Marketing'? Explain the pre-requisites for effective execution of Digital Marketing Network.

Q2) What is meant by 'Logistics Management'? Explain various stages in developing strong logistics.

OR

What do you mean by the term 'Marketing Strategy'? Explain the steps in developing Marketing Strategy of a product/service of your choice.

Q3) Discuss the steps you think are necessary in developing support services necessary for any Car Service Centre.

OR

'The location of your store does affect your business'. Explain the statement and discuss various factors affecting the site selection for your Retail Store.

P.T.O.

Q4) Explain in detail various factor which determine the success of your retail store.

OR

What is 'Vendor Development'? Discuss various parameter on which supplier is selected.

Q5) Write short notes (Any Four) :

- a) Floor Space Management
- b) Bar Coding
- c) Website Development
- d) Examples of services marketing 'On Line' in recent period.
- e) Family Managed vis-a-vis professional retail outlets.
- f) Innovations in Retailing.

Total No. of Questions : 5]

P4757

[4964]-219

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

ADVANCED MARKETING

(Special - Paper - III)

Customer Relationship Management & Retailing

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) प्रत्येक प्रश्न 20 गुणांचा आहे.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) संबंध व्यवस्थापन ही संज्ञा स्पष्ट करा. सामर्थ्यवान ग्राहक संबंधांच्या फायद्यांची चर्चा करा.

किंवा

संगणकअंकीय विपणन म्हणजे काय? संगणकअंकीय विपणन जाळ्याच्या परिणामकारक अंमलबजावणीतील पुर्वअटी स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) वाहतुक व्यवस्थापन म्हणजे काय? भक्कम वाहतुक व्यवस्था विकसित करण्यातील विविध टप्पे स्पष्ट करा.

किंवा

विपणन व्युहरचना म्हणजे काय ? तुमच्या पसंतीच्या उत्पादन किंवा सेवेची विपणन व्युहरचना विकसित करण्यासंदर्भातील टप्पे स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) कोणत्याही कार सेवा केंद्रामध्ये ग्राहकांना मिळणाऱ्या सेवा वृद्धिंगत होण्यासाठी कोणती पावले उचलण्याची गरज आहे यावर चर्चा करा.

किंवा

‘तुमच्या व्यवसायावर तुमच्या साठवणुक स्थानाचा परिणाम होऊ शकतो’. हे विधान स्पष्ट करून तुमच्या किरकोळ व्यापार संबंधातील साठवणुक स्थानावर परिणाम करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.

प्रश्न 4) तुमच्या किरकोळ व्यापारातील यश निश्चित करणारे विविध घटक सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

‘विक्रेता विस्तार’ म्हणजे काय? पुरवठादाराची निवड करतांना विचारात घ्यावयाच्या घटकांची चर्चा करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) :

अ) साठवण जागा व्यवस्थापन

ब) सांकेतिक गट

क) वेबसाईट विकसन

ड) आधुनिक काळातील थेट तंत्राद्वारे करावयाच्या सेवा विपणनाची उदाहरणे

इ) पारंपारिक व्यवसाय आस्थापने विरूद्ध व्यावसायिक किरकोळ आस्थापने

फ) किरकोळ व्यापारातील नावीन्यता

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4758

[Total No. of Pages : 4

[4964]-220

M.Com. (Semester - II)

ADVANCED MARKETING

Service Marketing

(2008 Pattern) (Special Paper - IV) (Group - H)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define the term “Service Marketing”. Explain main features of service sector in India. **[20]**

OR

What is services? Explain characteristics of services.

Q2) What additional elements must be added in traditional marketing mix and why? **[20]**

OR

Describe various methods in pricing the services.

Q3) Explain the significances of physical evidence in marketing services. **[20]**

OR

Explain in detail concept “Service Market Segmentation”.

Q4) Explain various problem areas in service marketing. **[20]**

OR

“Retailing has occupied an Important Roll in Indian Consumer Market”. Explain the Role of Retailing in context of foreign direct investment in Retail Sector.

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any Four) :

[20]

- a) Importance of service marketing.
- b) Customer services in service marketing.
- c) Issue regarding Target Marketing.
- d) Reasons for Growth in Service Marketing.
- e) Consumer marketing versus Industrial marketing.
- f) 'E' services.

Total No. of Questions : 5]

P4758

[4964]-220

M.Com. (Semester - II)
ADVANCED MARKETING
Service Marketing

(2008 Pattern) (Special Paper - IV) (Group - H)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
-

प्रश्न 1) 'सेवा विपणन' या संज्ञेची व्याख्या सांगा. भारतीय सेवा उद्योगक्षेत्राची मुख्य वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [20]

किंवा

सेवा म्हणजे काय ? सेवांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) पारंपारिक विपणन मिश्रणामध्ये कोणते जादा घटक समाविष्ट करावेत ? व का ? [20]

किंवा

सेवांच्या किंमती निश्चित करण्याच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) भौतिक पुराव्याचे सेवा विपणनामध्ये योगदान स्पष्ट करा. [20]

किंवा

“विपणन सेवा विभागणी” ही संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) सेवा विपणनामध्ये येणाऱ्या समस्या व त्यांची क्षेत्रे स्पष्ट करा.

[20]

किंवा

“किरकोळ व्यापार हा भारतीय ग्राहक बाजारपेठेतील महत्वाचा दुवा आहे” या संदर्भात किरकोळ व्यापारात परकीय प्रत्यक्ष थेट गुंतवणुकीची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) :

[20]

- अ) सेवा विपणन महत्त्व
- ब) सेवा विपणनातील ग्राहक सेवा
- क) लक्ष विपणन (Target Marketing)
- ड) सेवा विपणन क्षेत्रातील वाढ होण्याची कारणे
- इ) ग्राहक विपणन विरुद्ध औद्योगिक विपणन
- फ) “ई सेवा” (‘E’ services)

ॐॐॐ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4759

[Total No. of Pages : 4

[4964]-301

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS FINANCE

(2008 Pattern) (Compulsory)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Define the term Business Finance. Explain the scope and objectives of Business Finance.

OR

Explain the need and importance of Time Value of Money.

Q2) Define the term strategic financial planning. Explain the importance and limitations of strategic financial planning.

OR

What is Under Capitalization? State the causes and effects of under capitalization.

Q3) Explain the meaning of Equity Share. Explain the advantages and disadvantages of Equity Shares.

OR

Explain the types and characteristics of preference shares.

Q4) Explain in detail the characteristics of short term finance. State its advantages.

OR

Explain evaluation of project in respect of the following points.

- a) Technical Analysis
- b) Financial Analysis

P.T.O.

Q5) Write short notes on (Any Four) :

- a) Importance of Business Finance.
- b) Over capitalization
- c) Importance of project financing.
- d) Working capital
- e) Divident policy
- f) Characteristics of Debentures

Total No. of Questions : 5]

P4759

[4964]-301

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS FINANCE

(2008 Pattern) (Compulsory)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) व्यावसायिक वित्तपुरवठ्याची व्याख्या द्या. व्यावसायिक वित्तपुरवठ्याची व्याप्ती आणि उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

किंवा

पैश्याच्या समय मूल्याची गरज व महत्त्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) व्यूहरचनात्मक वित्तीय नियोजन संज्ञा द्या. व्यूहरचनात्मक वित्तीय नियोजनाचे महत्त्व आणि मर्यादा स्पष्ट करा.

किंवा

न्यूनतम भांडवलीकरण म्हणजे काय ? न्यूनतम भांडवलीकरणाची कारणे आणि परिणाम सांगा.

प्रश्न 3) सामान्य भागाचा अर्थ स्पष्ट करा. सामान्य भागाचे फायदे व तोटे स्पष्ट करा.

किंवा

अग्रहक्क भागाचे प्रकार आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) अल्पकालीन वित्तपुरवठ्याची वैशिष्ट्ये सविस्तरपणे स्पष्ट करा. त्याचे फायदे सांगा.

किंवा

प्रकल्पमूल्यमापनासंदर्भात खालील बाबी स्पष्ट करा.

अ) तांत्रिक विश्लेषण

ब) वित्तीय विश्लेषण

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) :

- अ) व्यावसायिक वित्ताचे महत्त्व
- ब) अधि भांडवलीकरण
- क) प्रकल्प वित्तपुरवठ्याचे महत्त्व
- ड) खेळते भांडवल
- इ) लाभांश धोरण
- फ) कर्जरोख्याची वैशिष्ट्ये

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4760

[Total No. of Pages : 4

[4964]-302

M.Com. (Semester - III)
INDUSTRIAL ECONOMICS
(Old Course)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Explain scope and significance of Industrial Economics.

OR

Discuss factors influencing location of Industries.

Q2) Discuss webers theory of location of Industries.

OR

Explain impact of Industrialisation an Global Warming.

Q3) Explain causes of Regional industrial imbalance in India.

OR

What is special Economic zone? What are the problems of special Economic zone in India?

Q4) What is Industrial productivity? Explain factors affecting Industrial Productivity.

OR

Discuss Inter-relationship between Industrial Development and Economic Development.

P.T.O.

Q5) Write short notes (any two) :

- a) Sargent florences theory of Industrial location.
- b) Problem of small scale industries in India.
- c) Role of public sector in India.
- d) Impact of Industrialization on Employment.

Total No. of Questions : 5]

P4760

[4964]-302

M.Com. (Semester - III)
INDUSTRIAL ECONOMICS
(Old Course)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
-

प्रश्न 1) औद्योगिक अर्थशास्त्राची व्याप्ती आणि महत्व स्पष्ट करा.

किंवा

औद्योगिक स्थान निश्चीतीवर परिणाम करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.

प्रश्न 2) वेबर यांच्या स्थान निश्चीतीच्या सिद्धांताची चर्चा करा.

किंवा

औद्योगिकीकरणारे जागतीक तापमान वाढीवरील परिणाम स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) भारतातील प्रादेशिक औद्योगिक असमतोलाची कारणे स्पष्ट करा.

किंवा

विशेष आर्थिक क्षेत्र म्हणजे काय ? भारतातील विशेष आर्थिक क्षेत्राच्या समस्या कोणत्या आहेत.

प्रश्न 4) औद्योगिक उत्पादकता म्हणजे काय ? औद्योगिक उत्पादकतेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

किंवा

औद्योगिक विकास आणि आर्थिक विकास यांच्यामधील आंतरसंबंधाची चर्चा करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) :

- अ) सार्जन्ट फ्लोरेन्सचा औद्योगिक स्थान निश्चीतीचा सिद्धांत
- ब) भारतातील लघुउद्योगाच्या समस्या
- क) भारतातील सार्वजनिक उपक्रमाची भूमिका
- ड) औद्योगिकीकरणाचा रोजगारावरील प्रभाव

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4912

[Total No. of Pages : 5

[4964]-303

M. Com. (Semester - III)
BUSINESS STATISTICS
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of statistical tables and calculator is allowed.*
- 4) *Symbols have their usual meanings.*

Q1) Attempt any four of the following :

[20]

- a) Define the following terms :
 - i) Binomial Distribution
 - ii) Poisson Distribution
 - iii) Normal Distribution

Also state the inter-relationship between Binomial and Poisson distributions.

- b) In a quality control department a rubber tube manufacturing factory, 10 rubber tubes are randomly selected from each day's production for inspection. If not more than 1 of the 10 tubes is found to be defective, the production 10t is approved. Otherwise it is rejected. Find the probability of the rejection of a day's production if the proportion of defectives in 10t is 0.3.
- c) Explain the concepts of chance causes and assignable causes of variation.
- d) State any three real life examples of a discrete random variable and any two real life examples of a continuous random variable.

P.T.O.

- e) A random sample of 20 pairs of observations from a bivariate normal population gave the value of correlation coefficient as 0.35. Is it likely that the variables in the population are uncorrelated? (Use 5% l.o.s. Given $t_{16} = 2.12$, $t_{18} = 2.10$, $t_{20} = 2.086$)
- f) A random variable X has following probability distribution.

X	0	1	2	3	4
p (x)	K	3K	5K	2K	K

- Find
- Value of K
 - $P(x \leq 1)$
 - $P(x > 2)$

Q2) Attempt any four of the following : **[20]**

- Distinguish between process control and lot control.
- Explain how the single sampling plan $N = 10000$, $n = 110$, $C = 4$ will work.
- Define the following terms
 - LTFD
 - AQL
 - Consumer's risk
- Obtain mean and variance of random variable X having following probability distribution.

X	0	1	2	3	4	5
p (x)	0.05	0.15	0.20	0.50	0.09	0.01

- Explain the components cyclical variation and seasonal variation in time series analysis.
- A manufacturer of cotter pins knows that 1 percent of his product is defective. He sells the cotter pins in boxes of 100 pins each and guarantees that not more than 2 pins in a box will be defective. Find the probability that a box will meet the guarantee. (Given $e^{-1} = 0.363879$).

Q3) Attempt any four of the following:

[20]

- a) State any five important properties of normal distribution.
- b) What is time series? State its uses.
- c) Estimate trend by fitting straight line equation to the following series:

Year	2011	2012	2013	2014	2015
Sales ('000)	20	22	23	20	18

Also obtain the trend value of sales for the year 2016.

- d) The following table shows classification of 1200 workers in a factory according to the disciplinary action taken by management and their promotional experience.

Disciplinary Action	Promotional promoted	Experience Not promoted
Non-offenders	10	40
Offenders	8	50

Test whether the promotional experience is independent of disciplinary action.

[Given $\chi_1^2 = 3.841, \chi_2^2 = 5.99, \chi_3^2 = 7.81$ at 5% l.o.s]

- e) Describe in brief the method of moving averages used in time series.
- f) Let $X \rightarrow B(n, p)$
 - i) If $E(x) = 4, S. D. (x) = \sqrt{3}$, find values of n, p and q
 - ii) If $n = 50, E(x) = 20$ find p and $\text{var}(x)$

Q4) Attempt any two of the following :

[20]

- a) I) The following data give the sales (in 000₹) of a company for years 2005-2014. Calculate 5 yearly moving averages.

Year	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Sales	50	82	65	86	70	52	90	65	87	43

- II) Explain the following terms :
- i) Parameter
 - ii) Statistic
 - iii) Type I error
 - iv) Standard Error
 - v) Null Hypothesis
- b) The following are data on number of defectives on 2 samples of size 100 each. Draw p chart and comment on the result.
6, 8, 11, 4, 10, 5, 6, 7, 4, 3, 6, 5
- c) If $X \rightarrow N(5, 2^2)$, find
- i) $p(x > 6)$
 - ii) $p(2x + 3 > 14)$
 - iii) $E(3x - 2)$
 - iv) $\text{Var}(2x + 5)$
 - v) $p(x \leq 5)$
 - vi) $p[5 < x \leq 6]$

Q5) Attempt any two of the following : **[20]**

- a) i) Explain in brief the χ^2 test for goodness of fit.
ii) Consider an experiment of rolling a fair die.

Let A denote the event that an even number appears and B denote the event that a number bigger than 3 occurs. Find the probability that the number appearing on the upper most face is either even or bigger than 3.

- b) i) The ability of breaks of two new types of cars was tested by driving the cars at the speed of 60 miles per hour and then applying the breaks. The distance (in inches) required to stop the cars were noted. The results were as follows :

Type of the car	I	II
Number of cars tested	12	15
Average distance (in inches) to stop	7.8	9.6
S.D. of the distance	2.2	3.5

From above results will you conclude that average distances required to stop using two new types of cars are equal?

[Given $t_{25} = 2.06$, $t_{26} = 2.056$, $t_{27} = 2.052$]

- ii) Suppose that sweets are sold in packages of fixed weights of the contents. The producer is interested in testing that average weight of contents in packages is 1 kg. A sample of 225 packages showed mean weight of 0.99 kg and standard deviation 0.04 kg. Using these data, what can conclude about average weight of contents in the packets?
- c) Means and ranges of 10 samples of size 5 each taken from a certain production process are given below:

Means	14.2	13.9	15.5	12.1	14.1	13.2	12.9	13.5	13.1	12.8
Ranges	2.0	2.5	2.8	2.5	3.0	1.9	2.1	3.9	3.1	2.1

Drawing \bar{X} and R chart, examine whether the production process is under control.

(Given for $n=5$, $D_3=0$, $D_4=2.115$, $A_2=0.577$).

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4761

[Total No. of Pages : 4

[4964]-304

M.Com. (Semester - III)

RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS

(2008 Pattern) (Compulsory)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Define the term 'Research' Explain the types & importance of Research.

OR

Explain the sources of information regarding population (Demographic) & Economy.

Q2) What are the types of data base? Explain the sources of Raw-data.

OR

Write a detail note on Evaluation of secondary sources.

Q3) What is 'Case Study Method'? Explain the steps, merits & demerits of 'Case Study Method.'

OR

What do you mean by 'Cases in Business Research'? Explain the features & types of Cases in Business Research.

Q4) Explain the Research Problems in Business functions.

OR

Explain the following points in Business Research Project.

- a) Selecting & defining project.
- b) Terms of Reference subject.

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any Four) :

- a) Research Design
- b) Sources of Government Information
- c) Editing Sentences
- d) Action Research
- e) Tabulation
- f) Organising Evidence Information data.

Total No. of Questions : 5]

P4761

[4964]-304

M.Com. (Semester - III)

RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS

(2008 Pattern) (Compulsory)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भाकरिता मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
-

प्रश्न 1) 'संशोधन' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. संशोधनाचे प्रकार व महत्व स्पष्ट करा.

किंवा

लोकसंख्या आणि अर्थव्यवस्थे संदर्भातील माहिती मिळविण्याचे मार्ग किंवा स्रोत स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) डेटा बेसचे प्रकार कोणते ? कच्च्या माहितीचे स्रोत स्पष्ट करा.

किंवा

दुय्यम स्रोतांचे मुल्यमापन यावर सविस्तर टीप लिहा.

प्रश्न 3) संशोधनाची व्यष्टी अध्ययन पद्धती म्हणजे काय ? व्यष्टी अध्ययन पद्धतीच्या पायऱ्या व गुणदोष स्पष्ट करा.

किंवा

व्यवसाय संशोधनात प्रकरण / दाखला म्हणजे काय ? व्यवसाय संशोधन प्रकरणाची वैशिष्ट्ये व प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) व्यवसाय कार्यातील संशोधन समस्या स्पष्ट करा.

किंवा

व्यवसाय संशोधन अहवालातील खालील मुद्दे स्पष्ट करा.

- अ) प्रकल्प निवड आणि निश्चिती
ब) संदर्भ विषयासंदर्भातील संकल्पना

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) :

- अ) संशोधन आराखडा
- ब) सरकारी माहिती मिळविण्याचे मार्ग / स्रोत
- क) वाक्य संकलन
- ड) क्रियात्मक संशोधन
- इ) सारणीकरण
- फ) पुरावा माहिती आणि तथ्ये यांचे संघटन

ॐॐॐ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4762

[Total No. of Pages : 2

[4964]-305

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

ADVANCED AUDITING (Special - Paper - V)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What is Auditing? Explain the basic Principles governing an audit. [16]

OR

What is an Auditing Standard? Explain the Standard setting process. [16]

Q2) Write notes on Divisible Profit of a Company. [16]

OR

Explain the Uses of Computer of Audit purpose. [16]

Q3) What do you mean by Internal Control? Elaborate the evaluation of Internal Control. [16]

OR

What is Corporate Governance? As an Auditor how would you verify Compliance of Corporate Governance? [16]

Q4) Explain preliminary steps that an Auditor will go through before starting Audit of Limited Company. [16]

OR

Distinguish between Vouching and Verification? How would you verify- [16]

- i) Debtors and Creditors
- ii) Cash and Bank Balances

P.T.O.

Q5) Write Short Notes (Any Two) :

[16]

- a) Audit Programme
- b) Auditing & Assurance Standard Board
- c) External Audit
- d) Audit Tools

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4763

[Total No. of Pages : 2

[4964]-306

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

Group -A : ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

Specialized Auditing

(2008 Pattern) (Special - Paper - VI)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) What is meant by Internal Audit? Explain the areas of Internal Audit.[16]

OR

What are the steps involved in Bank Audit? Explain the Audit procedure of checking of Assets and Liabilities.

Q2) Write short notes on : (Any Two) [16]

- a) Tax Audit U/s 44AB of Income Tax Act.
- b) Internal Control.
- c) Audit of Hospital.
- d) Audit Report of Bank.

Q3) State the special features of Audit of Maharashtra State Co-operative Societies. [16]

OR

Indicate special points to which your attention should be directed in Audit of public Sector Undertakings.

Q4) Describe the salient features of Audit of Educational Institution. [16]

OR

Explain the role of Comptroller and Auditor General of India (C & AG).

P.T.O.

Q5) Write Short Notes on : (Any Two)

[16]

- a) Audit Report of Co-operative Society.
- b) Audit of Hotel.
- c) Public Accounts Committee.
- d) Audit of Local Bodies.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4764

[Total No. of Pages : 2

[4964]-307

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

ADVANCED COST ACCOUNTING & COST SYSTEMS

Cost Audit (Special - Paper - V)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) Attempt all questions.*
- 2) Each question carries 20 marks.*

Q1) What is 'Cost Audit'? Discuss the scope of Cost Audit.

OR

Discuss provisions regarding applicability of Cost Audit as per Cost Audit Rules, 2014.

Q2) What is Internal Control? Design Internal Control Questionnaire as regards Material Cost Control.

OR

What is Cost Audit Programme? Prepare Cost Audit Programme of any hypothetical Cost Audit Work carried out as per Cost Audit Rules, 2014.

Q3) Write the provisions regarding the Rights and Duties of Statutory Cost Auditor.

OR

Distinguish between Cost Audit and Financial Audit with respect of the provisions of The Companies Act, 2013.

P.T.O.

Q4) The Cost Records of a company has shown a profit of Rs. 73,24,150 for the year ended 31st March, 2016. As a Cost Auditor you find the following differences between the financial accounts and cost accounts :

- i) Value of WIP and Finished Goods Inventory :
 - as per Financial Record Rs. 128,21,995
 - as per Cost Record Rs. 131,04,220
- ii) Profit on sale of Fixed Assets Rs. 61,500
- iii) Loss on Sale of investment Rs. 11,200
- iv) VRS compensation included only in Financial Record Rs. 16,75,000
- v) Donation Paid Rs. 25,000
- vi) Major Repairs & Maintenance written off only in Financial Record Rs. 13,26,000
- vii) Insurance claims of the previous year received during the current year Rs. 14,29,000
- viii) Profit from Retail Trading Activity record only in Financial Record. Rs. 7,12,300

Prepare Reconciliation Statement.

Q5) Write short notes (Any Four) :

- i) Professional Mis-conduct on the part of Cost Auditor
- ii) Statutory Qualifications of Cost Auditor
- iii) Cost Audit of Power Cost
- iv) GACAP (Generally Accepted Cost Accounting Principles)
- v) Annexure Number One of Cost Audit Report
- vi) Cost Audit Notes

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4913

[Total No. of Pages : 2

[4964]-308

M. Com. II (Semester - III)

ADVANCED COST ACCOUNTING AND COST SYSTEM

Management Audit

(2008 Pattern) (Group - B) (Special Paper - VI)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *All questions carry equal marks.*
- 3) *Use of calculator is allowed.*

Q1) 'Management audit begins where financial audit ends'. Explain this statement in light of limitations of financial audit.

OR

Explain the objectives, importance and scope of Management Audit.

Q2) Explain the concept of Corporate Image. How Corporate Image and management audit are related?

OR

What is meant by corporate culture? Explain the elements of corporate culture. Discuss the evaluation of corporate culture by management auditor.

Q3) Explain the concept of Operational Audit. Explain programme for Operational Audit in detail

OR

As a Management Auditor, how would you evaluate the following :

- a) Consumer services and
- b) Personnel management

P.T.O.

Q4) Write short notes (any four) :

- a) Cost audit and Management Audit.
- b) Evaluation of Research and Development.
- c) Management audit programme.
- d) Essentials of management audit.
- e) Programme Evaluation and review Techniques.
- f) Critical Path Method.

Q5) A project has the following activities.

Activity	Duration (days)
1-2	2
1-3	4
1-4	3
2-5	1
3-5	6
4-6	5
5-6	7

- a) Draw project network.
- b) Find critical path method and total project duration.

OR

A small project is composed of 7 activities whose time estimates are listed in the table below.

Activity	Estimated Duration (in weeks)		
	Optimistic	Most Likely	Pessimistic
1-2	1	1	7
1-3	1	4	7
1-4	2	2	8
2-5	1	1	1
3-5	2	5	14
4-6	2	5	8
5-6	3	6	15

Draw the project network and identify all the paths through it

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4765

[Total No. of Pages : 4

[4964]-309

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Entrepreneurial Behaviour

(2008 Pattern) (Special Paper - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What are the traits of a successful entrepreneur? **[20]**

OR

Explain in detail important training components of entrepreneurship development programme.

Q2) Write a detailed note on 'achievement motivation'. **[20]**

OR

State and explain the development inputs imparted to trainer motivator.

Q3) Write a detailed note on identifying and assessing business opportunity. **[20]**

OR

a) What are new trends in the service sector? **[10]**

b) What is the scope for entrepreneurship in service sector? **[10]**

Q4) Describe various sources of development of achievement motivation. **[20]**

OR

a) What are the objectives of entrepreneurship training? **[10]**

b) What is the significance of entrepreneurship training? **[10]**

P.T.O.

Q5) Write notes on (Any Two) :

[20]

- a) Features of entrepreneurship
- b) Post training support
- c) Importance of business opportunity guidance
- d) Skills of trainer-motivator

Total No. of Questions : 5]

P4765

[4964]-309

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Entrepreneurial Behaviour

(2008 Pattern) (Special Paper - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) यशस्वी उद्योजकाचे गुण कोणते ते सांगा. [20]

किंवा

उद्योजकता विकास प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे प्रशिक्षण घटक विस्ताराने स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) 'सिद्धी प्रेरणा' यावर सविस्तर टीप लिहा. [20]

किंवा

प्रेरक-प्रशिक्षकाला दिले जाणारे विकास घटक सांगून स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) व्यवसाय संधी शोधणे आणि त्याचे मूल्यमापन करणे यावर सविस्तर टीप लिहा. [20]

किंवा

अ) सेवा क्षेत्रातील नवीन प्रवाह कोणते आहेत ? [10]

ब) सेवा क्षेत्रातील उद्योजकतेला वाव काय ते सांगा. [10]

प्रश्न 4) सिद्धी प्रेरणेचे विविध स्रोत वर्णन करा. [20]

किंवा

अ) उद्योजकता प्रशिक्षणाचे उद्देश कोणते आहेत ? [10]

ब) उद्योजकता प्रशिक्षणाचे महत्व काय आहे ? [10]

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) :

[20]

- अ) उद्योजकतेची वैशिष्ट्ये
- ब) प्रशिक्षण पश्चात साहाय्य
- क) व्यवसाय संधी मार्गदर्शनाचे महत्व
- ड) प्रेरक-प्रशिक्षकाची कौशल्ये

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4766

[Total No. of Pages : 4

[4964]-310

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

(Special Paper - VI)

Entrepreneurship Development

(2008 Pattern) (Group - C)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) State the role played by Government in Entrepreneurship Development.

OR

Describe the problems in Entrepreneurship development in India.

Q2) Describe the importance of specialised institutions in entrepreneurship development programme.

OR

State the changes in the concept of 'entrepreneurship'.

Q3) Explain the important issues in project management.

OR

What is 'Project Design'? Explain the importance of Project Design in developing new business.

Q4) Explain the important issues in entrepreneurship development efforts in India.

OR

What is 'PERT'? State the role of project Evaluation Technique in developing new business.

P.T.O.

Q5) Write notes (Any Four) :

- a) Project control
- b) Project Direction
- c) Entrepreneurship within organisation
- d) Preparation of business plan
- e) Venture capital
- f) Research and Development.

Total No. of Questions : 5]

P4766

[4964]-310

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

(Special Paper - VI)

Entrepreneurship Development

(2008 Pattern) (Group - C)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
-

प्रश्न 1) उद्योजकता विकासातील सरकारची भूमिका सांगा.

किंवा

भारतातील उद्योजकता विकासातील समस्या विशद करा.

प्रश्न 2) उद्योजकता विकास कार्यक्रमातील विशेष संस्थांचे महत्व विशद करा.

किंवा

‘उद्योजकता’ या संकल्पनेतील बदल स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) प्रकल्प व्यवस्थापनातील महत्वाचे घटक स्पष्ट करा.

किंवा

‘प्रकल्प आराखडा’ म्हणजे काय? नवीन व्यवसाय विकासातील प्रकल्प आराखड्याचे महत्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) भारतातील उद्योजकता विकासाच्या प्रयत्नातील महत्वाचे घटक स्पष्ट करा.

किंवा

‘पर्ट’ म्हणजे काय? प्रकल्प मूल्यमापन आढावा तंत्राची नवीन व्यवसाय विकासातील भूमिका सांगा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) :

- अ) प्रकल्प नियंत्रण
- ब) प्रकल्प दिग्दर्शन
- क) संघटनात्मक उद्योजकता
- ड) व्यवसाय नियोजनाची तयारी
- इ) साहस भांडवल
- फ) संशोधन आणि विकास

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4767

[Total No. of Pages : 4

[4964]-311
M.Com. (Semester - III)
BUSINESS ADMINISTRATION
(Special Paper - V)
Human Resource Management (Group - D)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*

Q1) Explain various Approaches to Human Resource Management.

OR

Explain various functions of Human Resource Management.

Q2) Explain objectives and process of Manpower Planning.

OR

Explain in details various Sources of Recruitment.

Q3) Explain difference between Training and Development what are different methods of Training.

OR

Write short notes:

- a) Objectives of Training
- b) Evaluation of Training Programmes

P.T.O.

Q4) Explain various methods of Job Evaluation.

OR

Write short notes:

- a) Performance Appraisal
- b) Transfer Policy

Q5) Write short notes (Any Four):

- a) Contract Labour
- b) Retention of Manpower
- c) Voluntary Retirement Scheme (VRS)
- d) Benchmarking
- e) Retrenchment of Employees
- f) Lay-offs

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P4767

[4964]-311

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS ADMINISTRATION

(Special Paper - V)

Human Resource Management (Group - D)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) मानवी संसाधन व्यवस्थापनातील विविध विचारप्रवाह (Approaches) स्पष्ट करा.

किंवा

मानवी संसाधन व्यवस्थापनाची विविध कार्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) मनुष्यबळ नियोजनाची उद्दिष्टे व प्रक्रिया स्पष्ट करा.

किंवा

भरतीचे विविध स्रोत (Sources) सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) प्रशिक्षण व विकास यातील फरक स्पष्ट करा. प्रशिक्षणाच्या विविध पद्धती कोणत्या?

किंवा

टिपा लिहा:

- अ) प्रशिक्षणाची उद्दिष्टे
ब) प्रशिक्षण कार्यक्रमांचे मुल्यमापन

प्रश्न 4) कार्य मूल्यमापनाच्या (Job Evaluation) विविध पद्धती स्पष्ट करा.

किंवा

टिपा लिहा:

- अ) कामकाज मुल्यांकन (Performance Appraisal)
- ब) बदलीचे धोरण

प्रश्न 5) टिपा लिहा: (कोणत्याही चार)

- अ) करार मजूर पद्धती
- ब) मनुष्यबळ टिकविणे (Retention of Manpower)
- क) स्वेच्छा निवृत्ती योजना (VRS)
- ड) बेन्चमार्किंग (Benchmarking)
- इ) कर्मचारी कपात (Retrenchment of Employees)
- फ) टाळेबंदी (Lay-offs)

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4768

[Total No. of Pages : 4

[4964]-312

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS ADMINISTRATION

Special Paper - VI

Organisational Behaviour (Group - D)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Define the term ' Organisational Behaviour'. State various models of Organisational Behaviour.

OR

What do you mean by personality? What are its attributes?

Q2) Explain the characteristics of Organisational Culture.

OR

Explain various types of motives.

Q3) Write a detail note on 'Organisational Designs'.

OR

What is Emotional Intelligence? State its role and importance in the work place.

Q4) Explain Maslow's Theory of Motivation.

OR

What is conflict? What are the causes and effects of conflict?

P.T.O.

Q5) Write short notes on (Any Four):

- a) Group cohesiveness.
- b) Types of Teams.
- c) Impression Management.
- d) Attitude change.
- e) Causes of stress.
- d) Goals of Organisational Behaviour.

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P4768

[4964]-312

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS ADMINISTRATION

Special Paper - VI

Organisational Behaviour (Group - D)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) 'संघटनात्मक वर्तन' या संज्ञेची व्याख्या द्या. संघटनात्मक वर्तनाची विविध प्रारूपे सांगा.

किंवा

'व्यक्तिमत्व' म्हणजे काय? व्यक्तिमत्वाची विविध गुणवैशिष्ट्ये कोणती ते सांगा?

प्रश्न 2) संघटनात्मक संस्कृतीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

प्रेरकांचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) संघटनात्मक आराखडा यावर सविस्तर टीप लिहा.

किंवा

भावनिक बुद्धीमत्ता म्हणजे काय? भावनिक बुद्धीमत्तेची कार्यस्थळावरील भूमिका आणि महत्व सांगा.

प्रश्न 4) 'मॅस्लोचा सिद्धांत' सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

संघर्ष म्हणजे काय? संघर्षाची कारणे आणि परिणाम कोणते ते सांगा?

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) गट एकात्मता
- ब) संघाचे प्रकार
- क) प्रभाव व्यवस्थापन
- ड) प्रवृत्तिमधील बदल
- इ) ताणतणावाची कारणे
- फ) संघटनात्मक वर्तनाची उद्दिष्ट्ये

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4769

[Total No. of Pages : 4

[4964]-313

M.Com. (Semester - III)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Laws Relating to International Business (Group - E)

(2008 Pattern) (Special Paper - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Write a detailed note on modern systems of the International Laws.

OR

Explain in detail the sources of International laws and types of International Laws.

Q2) Write a detailed Note on Duties of Individual in the International laws.

OR

Write a detailed Note on Regulation of foreign Direct Investment.

Q3) Write Notes on:

- a) Recordo's Theory related to International Laws.
- b) Ohlin Theory to International Trade.

OR

Explain in detail the Jurisdiction of International Court.

P.T.O.

Q4) Explain the concept of International Law and state its scope in detail.

OR

Explain various forms of Trade Regulations at National level.

Q5) Write short Notes on (Any Four):

- a) Free Trade v/s Protection.
- b) Arbitration.
- c) Rights of Individual in international Trade.
- d) Country similarity Theory.
- e) International customs.
- f) Nature of International Laws.

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P4769

[4964]-313

M.Com. (Semester - III)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Laws Relating to International Business (Group - E)

(2008 Pattern) (Special Paper - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.

2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहे.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) आंतरराष्ट्रीय कायद्याच्या आधुनिक पद्धतींवर सविस्तर टीप लिहा.

किंवा

आंतरराष्ट्रीय कायद्याचे मार्ग आणि प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) आंतरराष्ट्रीय कायद्या अंतर्गत व्यक्तिगत कर्तव्ये यावर सविस्तर टीप लिहा.

किंवा

प्रत्यक्ष परदेशी गंतवणूकीच्या नियमनावर सविस्तर टीप लिहा.

प्रश्न 3) टीपा लिहा.

अ) आंतरराष्ट्रीय कायद्याच्या संदर्भात रिकार्डोचा सिद्धांत.

ब) आंतरराष्ट्रीय व्यापारासंदर्भात ओहलीन सिद्धांत. (Ohlin Theory)

किंवा

आंतरराष्ट्रीय न्यायालयाचे कार्यक्षेत्र विस्ताराने स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) आंतरराष्ट्रीय कायद्याची संकल्पना स्पष्ट करून त्याची व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

राष्ट्रीय पतळीवरील व्यापार नियमनाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

अ) मुक्त व्यापार विरूद्ध संरक्षण

ब) आरबीट्रेशन (Arbitration)

क) आंतरराष्ट्रीय व्यापारामध्ये व्यक्तिगत अधिकार

ड) राष्ट्रीय समांतर सिद्धांत

इ) आंतरराष्ट्रीय परंपरा

फ) आंतरराष्ट्रीय कायद्याचे स्वरूप

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4770

[Total No. of Pages : 4

[4964]-314

M.Com. (Semester - III)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

World Trade Organisation-Norms And Practices (Group - E)
(2008 Pattern) (Special Paper - VI)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is World Trade Organisation? Discuss Misunderstandings about WTO. **[20]**

OR

Explain the working of WTO and benefits of W.T.O. Trading system. **[20]**

Q2) Explain the W.T.O. Agreement and WTO accession. **[20]**

OR

Discuss decision on measures taken in favour of least developed countries by WTO. **[20]**

Q3) Explain Indian Patent Law and Uruguay Round agreement. (UR) **[20]**

OR

Explain the following concepts.

- a) Trade Related Investment Measures. (TRIMs) **[10]**
- b) Trade in counterfeit Goods **[10]**

P.T.O.

Q4) Discuss the procedure related to Dispute settlement system of W.T.O. [20]

OR

Explain WTO and Globalization. [20]

Q5) Write short notes (Any Four): [20]

- a) History of Multilateral trading system of WTO.
- b) Individual accessions.
- c) Liberalisation of agricultural trade.
- d) Review of Anti dumping Agreement.
- e) ASEAN currency crises.
- f) Provision of Agreement on Anti dumping measures.

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P4770

[4964]-314

M.Com. (Semester - III)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

World Trade Organisation-Norms And Practices (Group - E)

(2008 Pattern) (Special Paper - VI)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :ह 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) जागतिक व्यापार संघटना म्हणजे काय? जागतिक व्यापार संघटनेच्या गैरसमजांबाबत चर्चा करा. [20]

किंवा

जागतिक व्यापार संघटनेची कार्यपद्धती व व्यापार पद्धतीचे फायदे स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 2) जागतिक व्यापार संघटना ठराव व जागतिक व्यापार संघटना ॲक्सेशन स्पष्ट करा. [20]

किंवा

अविकसित राष्ट्रांच्या बाबतीत जागतिक व्यापार संघटनेने केलेल्या उपाययोजनांच्या निर्णयांची चर्चा करा. [20]

प्रश्न 3) भारतिय पेटंट कायदा व उरूग्वे परिषदेतील (Uruguay Round) ठराव स्पष्ट करा. [20]

किंवा

खालील संकल्पना स्पष्ट करा.

अ) व्यापार संबंधित गुंतवणूक उपाययोजना. (TRIMs) [10]

ब) नकली वस्तू बाबतचा व्यापार [10]

प्रश्न 4) जागतिक व्यापार संघटनेच्या कलह निवारण यंत्रणेच्या कार्यपद्धतीची चर्चा करा. [20]
किंवा

जागतिक व्यापार संघटना व जागतिकीकरण स्पष्ट करा. [20]

श्न 5) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

अ) जागतिक व्यापार संघटनेअंतर्गत बहुअंगी व्यापार यंत्रणेचा इतिहास

ब) वैयक्तिक अॅक्सेशन

क) कृषी व्यापाराचे उदारीकरण

ड) अँटीडॅम्पिंग कराराचा आढावा

इ) आशियाची चलन समस्या

फ) अँटी डॅम्पिंग बाबत केलेल्या अपाययोजनांच्या ठरावांच्या तरतूदी.

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4771

[Total No. of Pages : 4

[4964]-315

M.Com. (Semester - III)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Co-operative Credit System

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Write the Need for institutional agricultural credit. **[20]**

OR

Write the Essentials of cooperative credit.

Q2) Explain the period-wise classification of credit. **[20]**

OR

Define the Relation between Agricultural Credit and Cooperatives.

Q3) Discuss the Role of District central Cooperative Bank in Agricultural credit. **[20]**

OR

Discuss the objects and structure of district central Cooperative Banks.

Q4) Define the need for separate Agency for Long Term Credit. **[20]**

OR

What are the sources of Funds of Cooperative Agriculture Rural Development Banks?

P.T.O.

Q5) Write short Notes (Any two):

[20]

- a) Urban Cooperative credit societies
- b) Regional Rural Banks
- c) State Cooperative Banks
- d) Kisan Credit card.

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P4771

[4964]-315

M.Com. (Semester - III)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Co-operative Credit System

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :ह 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) कृषी क्षेत्राला संस्थात्मक कर्जपूर्वठ्याची गरज आहे हे विषद करा. [20]

किंवा

सहकारी कर्जपूर्वठा ही आवश्यक बाब आहे, हे स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) काळानुसार कर्जाचे वर्गीकरण करा. [20]

किंवा

शेती कर्जपूर्वठा आणि सहकारी संस्था यातील संबंध विषद करा.

प्रश्न 3) शेती पतपूर्वठ्यातील जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकांच्या भूमिकेची चर्चा करा. [20]

किंवा

जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकांचे उद्देश व रचनेची चर्चा करा.

प्रश्न 4) दिर्घ मुदती कर्जपुरवठ्यासाठी स्वतंत्र यंत्रणेची गरज आहे, हे स्पष्ट करा. [20]

किंवा

सहकारी कृषी व ग्रामीण विकास बँकांच्या निधीचे स्रोत कोणते आहेत?

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[20]

- अ) नागरी सहकारी पत संस्था
- ब) प्रादेशिक ग्रामीण बँका
- क) राज्य सहकारी बँका
- ड) किसान क्रेडिट कार्ड (शेतकरी पत पत्र)

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4772

[Total No. of Pages : 4

[4964]-316

M.Com. (Semester - III)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Co-operative Banking System

(Special Paper - VI) (2008 Pattern) (Revised) (Group - F)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Describe the various types of advances given to the priority sector.

OR

Explain the various measures for recovery of bank loans.

Q2) Describe the role of NABARD in the development of Co-operative banking.

OR

State the purpose and functions of National Federation of State Co-operative Banks.

Q3) Describe the functions and working of the Maharashtra State Co-operative Bank.

OR

Explain the role of NABARD in agricultural refinance.

Q4) "RBI plays an important supervisory role in Co-operative banking system"-
Discuss.

OR

Evaluate the performance of NABARD in agricultural finance.

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any two):

- a) Advances under IRDP.
- b) National Federation of Agricultural and Rural Development Banks.
- c) Management of Maharashtra State Co-operative Bank.
- d) Historical background of NABARD.

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P4772

[4964]-316

M.Com. (Semester - III)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Co-operative Banking System

(Special Paper - VI) (2008 Pattern) (Revised) (Group - F)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) अग्रक्रम श्रेमासाठी असलेल्या विविध कर्जविषयक योजनांची माहिती द्या.

किंवा

थकीत कर्जे वसुलीसाठी असलेले विविध उपाय स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) सहकारी बँकिंग व्यवस्थेच्या विकासामधील नाबार्ड ची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

राज्य सहकारी बँकांच्या राष्ट्रीय संघाचे उद्देश आणि कार्ये सांगा.

प्रश्न 3) महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेची कार्ये आणि कामकाज पद्धते विशद करा.

किंवा

कृषि पुर्नवित्त्यामधील नाबार्डची भूमिका सांगा.

प्रश्न 4) “सहकारी बँकिंग व्यवस्थेच्या नियंत्रणामध्ये भारतीय रिझर्व्ह बँक-पर्यवेक्षक म्हणून महत्वाची भूमिका बजावते” - चर्चा करा.

किंवा

कृषि पतपुरवठ्यातील नाबार्डच्या कामगिरीचे मूल्यमापन करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- अ) एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रमाखालील कर्जयोजना.
- ब) कृषि आणि ग्रामीण विकास बँकांचा राष्ट्रीय संघ.
- क) महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेचे व्यवस्थापन.
- ड) नाबार्डची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी.

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4773

[Total No. of Pages : 4

[4964]-317

M.Com. (Semester - III)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Foreign Exchange

(2008 Pattern) (Special paper - V) (Group - G)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) State and Explain the risks associated with foreign exchange transactions.

OR

What is Exchange Rate? How can one take advantage of Swap and Forward transactions to get the best rate?

Q2) What are the tools used by corporates to ensure that foreign exchange risks are minimised?

OR

Elaborate on the important provisions of the Foreign Exchange Management Act.-2000.

Q3) Who is a Non-resident Indian? What are the different types of bank accounts which a NRI can open?

OR

What is the importance of Export-Import Bank of India in foreign trade?

P.T.O.

Q4) What are the factors determining the demand and supply of foreign exchange?

OR

What are the various methods of financing foreign trade?

Q5) Write short notes (Any two):

- a) Forward market hedging.
- b) Effect of Inflation on exchange rate.
- c) Political risks in export trade.
- d) Purchasing power parity.

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P4773

[4964]-317

M.Com. (Semester - III)

प्रगत बँकींग आणि वित्तपुरवठा

विदेश विनियम

(2008 Pattern) (Special paper - V) (Group - G)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) परकीय चलन व्यवहारशी संबंधीत असलेल्या विविध जोखिमा सांगा आणि स्पष्ट करा.

किंवा

विनिमय दर म्हणजे काय? सर्वोत्तम विनिमयदर मिळविण्यासाठी कोणतीही व्यक्ती वायदा आणि अदलाबदल व्यवहाराचा फायदा कसा घेऊ शकते?

प्रश्न 2) परकीय चलनाशी निगडीत असलेल्या विविध जोखिमा कमी करण्यासाठी व्यवसायिक निगमांकडून वापरली जाणारी विविध साधने कोणती?

किंवा

परकीय चलन व्यवस्थापण कायदा 2000 मधील महत्वाच्या तरतूदी स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) अनिवासी भारतीय म्हणजे कोण? अनिवासी भारतीय उघडू शकत असलेल्या विविध बँक खात्यांचे प्रकार कोणते?

किंवा

परकीय व्यापारातील भारतीय आयात-निर्यात बँकेचे महत्व कोणते?

प्रश्न 4) परकीय चलनाची मागणी आणि पुरवठा निर्धारित करणारे घटक कोणते?

किंवा

परकीय व्यापाराला वित्तपुरवठा करण्याच्या विविध पद्धती कोणत्या?

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- अ) वायदा बाजार बचाव.
- ब) भाववाढीचा विनिमय दरावरील परिणाम.
- क) निर्यात व्यापारातील राजकिय धोका.
- ड) क्रयशक्ती समता.

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4774

[Total No. of Pages : 4

[4964]-318

M.Com. (Semester - III)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

International Finance (Group - G)

(2008 Pattern) (Special paper - VI)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is International Banking? Explain the following types of International Banking offices: **[20]**

- a) Foreign Branches
- b) Correspondent Banks

OR

Explain the origin of Euro Dollar Market. What are the instruments of Euro Markets? **[20]**

Q2) What was the exchange rate system of Gold Standard? Discuss features and weaknesses of Gold Standard. **[20]**

OR

What is the Exchange Rate? Explain the fixed and floating Exchange Rate systems. **[20]**

Q3) a) What are Foreign Bonds and Euro Bonds? **[10]**
b) What are SDRs (Special Drawing Rights)? **[10]**

OR

What are American Depository Receipts (ADRs) and Global Depository Receipts (GDRs)? Explain the procedure of issue of ADRs and GDRs. **[20]**

P.T.O.

Q4) What is the difference between World Bank and International Monetary Fund?
What are the functions of World Bank? **[20]**

OR

Discuss the objectives, structure and functions of Bank for International Settlements (BIS). **[20]**

Q5) Write notes (Any two): **[20]**

- a) Reasons for International Banking
- b) International Finance Corporation
- c) Bretton Woods System
- d) International Development Agency

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P4774

[4964]-318

M.Com. (Semester - III)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

International Finance (Group - G)

(2008 Pattern) (Special paper - VI)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) आंतरराष्ट्रीय बँकिंग म्हणजे काय? आंतरराष्ट्रीय बँकिंगचे पुढील प्रकार स्पष्ट करा. [20]

- अ) विदेशी शाखा
ब) प्रतिनिधी बँक

किंवा

युरो डॉलर बाजाराचा उदय स्पष्ट करा. युरो बाजारातील विविध साधने कोणती? [20]

प्रश्न 2) सुवर्ण परिमाणात विनिमय दर कसे होते? सुवर्ण परिमाणाच्या वैशिष्ट्ये व दोषांची चर्चा करा. [20]

किंवा

विनिमय दर म्हणजे काय? स्थिर आणि बदलत्या विनिमय दराची पद्धत स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 3) अ) विदेशी कर्जरोखे व युरो कर्जरोखे म्हणजे काय? [10]

ब) विशेष आहरण अधिकार म्हणजे काय? [10]

किंवा

अमेरिकन डिपॉझिटरी रिसिट्स आणि ग्लोबल डिपॉझिटरी रिसिट्स म्हणजे काय? ह्या रिसिट्स निर्गमित करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 4) जागतिक बँक आणि आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी यातील फरक स्पष्ट करा. जागतिक बँकेच्या कार्याची चर्चा करा. [20]

किंवा

बँक फॉर इंटरनॅशनल सेटलमेंट्सची उद्दिष्टे, रचना व कार्ये स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) आंतरराष्ट्रीय बँकींगची कारणे
- ब) आंतरराष्ट्रीय वित्त महामंडळ
- क) ब्रेटनवूड्स पद्धत
- ड) आंतरराष्ट्रीय विकास संस्था

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4775

[Total No. of Pages : 4

[4964]-319

M.Com. Part - II (Semester - III)

ADVANCED MARKETING

Special paper - V (Group - H)

International Marketing

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Write a detailed explanatory note on 'Import-Export policies'.

OR

Describe Reasons for Entry in 'International Marketing'.

Q2) Describe various Rules for successful Exporting.

OR

What are the various kinds of facilities and incentives available to Export Business? Discuss briefly.

Q3) a) State functions of 'World Trade Organisation'.

b) Registration of Exporters.

OR

a) State procedure of obtaining Export credit Insurance.

b) Describe Exchange facilities provided by RBI and EXIM Bank.

P.T.O.

Q4) Explain support given by government and semi-government organisations to Exporters.

OR

- a) How would you arrange finance for Export.
- b) Describe significance of "Labelling and Packaging of goods in International Marketing".

Q5) Write short Notes (Any Four):

- a) GATT
- b) Export Business
- c) International Market Segment
- d) Marine Insurance
- e) Opportunities in International Marketing
- f) Uniform Pricina

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P4775

[4964]-319

M.Com. Part - II (Semester - III)

ADVANCED MARKETING

Special paper - V (Group - H)

International Marketing

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) 'आयात निर्यात धोरण' यावर सविस्तर स्पष्टीकरणात्मक टिप लिहा.

किंवा

आंतरराष्ट्रीय विपणनामध्ये प्रवेश करण्याची कारणे विशद करा.

प्रश्न 2) यशस्वी निर्याती साठीच्या विविध नियंत्रांचे वर्णन करा.

किंवा

निर्यात व्यापारासाठी उपलब्ध असणाऱ्या विविध प्रकारच्या सुविधा आणि प्रलोभने (Incentives) कोणती याविषयी थोडक्यात चर्चा करा.

प्रश्न 3) अ) जागतीक व्यापार संघटनेची कार्ये सांगा.

ब) निर्यातदारांची नोंदणी

किंवा

अ) निर्यातपतविमा मिळविण्याची पद्धती सांगा.

ब) आर.बी.आय. व एक्झीम बँकेकडून दिल्या जाणाऱ्या विनिमय सुविधा विशद करा.

प्रश्न 4) निर्यातदारांना सरकारी वनिमसरकारी संस्थाकडून देण्यातयेणारे साह्य स्पष्ट करा.

किंवा

- अ) निर्यातीसाठी आपण वित्त उभारणी कश्याप्रकारे कराल ?
- ब) आंतरराष्ट्रीय विपणनामध्ये वस्तूंची 'खूणचिड्डी' (Labelling) आणि 'संवेष्टन' (Packaging) यांचे महत्व विशद करा.

श्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) गॅट (GATT)
- ब) निर्यात व्यवसाय
- क) आंतरराष्ट्रीय बाजार प्रभागीकरण
- ड) सागरी विमा
- इ) आंतरराष्ट्रीय विपणनातील संधी
- फ) समान/एकसारखी किंमत

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4776

[Total No. of Pages : 4

[4964]-320

M.Com. (Semester - III)

ADVANCED MARKETING

Marketing Research

(Group - H) (2008 Pattern) (Special paper - VI)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What do you mean by Marketing-Research? Explain the Role of Marketing Research in Marketing.

OR

What do you mean by Marketing-Intelligence? Explain the significance of Marketing-Intelligence in Decision-Making.

Q2) What do you know about Market potential analysis? Explain the different methods of Market potential analysis.

OR

Distinguish between Readership-Survey and Viewership survey.

Q3) Define Marketing Mix? Explain the Ethics in Marketing Research?

OR

Define Hypothesis? Explain the characteristics of Good-Hypothesis.

P.T.O.

Q4) Define Research-Proposal? What points are to be considered while preparing Research-Proposal? Explain.

OR

Write notes

- a) Marketing Research Process.
- b) Methods of collecting Market-Information.

Q5) Write Short Notes (Any Four):

- a) Consumer Marketing Research
- b) Multi-dimensional scaling
- c) Cluster Analysis
- d) Discriminate Analysis
- e) Market-segment
- f) Industrial Marketing Research

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P4776

[4964]-320

M.Com. (Semester - III)

ADVANCED MARKETING

Marketing Research

(Group - H) (2008 Pattern) (Special paper - VI)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :ह 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
-

प्रश्न 1) विपणन संशोधन म्हणजे काय ? विपणनामध्ये विपणन-संशोधनाची असलेली भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

विपणन-चातुर्य म्हणजे काय ? निर्णय-क्षमतेमध्ये विपणन-चातुर्याचे असलेले महत्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) संभाव्य बाजारपेठ-विश्लेषण या बदल आपण काय जाणता ? संभाव्य बाजारपेठ विश्लेषणाच्या असलेल्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.

किंवा

अभ्यासकीय (वायकीय) पाहणी आणि अवलोकनार्थ पाहणी या दोघांमधील फरक स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) विपणन-मिश्रणाची व्याख्या सांगा ? विपणन-संशोधनामधील नितीतत्वे स्पष्ट करा.

किंवा

गृहीत-तथ्याची व्याख्या सांगा ? चांगल्या गृहीत-तथ्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) संशोधन-प्रस्तावाची व्याख्या सांगा ? संशोधन-प्रस्ताव तयार करतांना कोणते मुद्दे विचारात घ्यावे लगतात. ते स्पष्ट करा.

किंवा

टिप लिहा.

- अ) विपणन-संशोधन प्रक्रिया
- ब) बाजारपेठ माहिती संकलित करण्याच्या पद्धती

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) ग्राहक विपणन संशोधन
- ब) बहुविध विस्तारा संबधीचे प्रमाण
- क) समूह- विश्लेषण
- ड) फरकांचे (भेदाभेद) विश्लेषण
- इ) बाजारपेठ-विभाग
- फ) औद्योगिक विपणन-संशोधन

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4777

[Total No. of Pages : 4

[4964]-401

M.Com. (Semester - IV)

CAPITAL MARKET AND FINANCIAL SERVICES

(2008 Pattern) (Compulsory)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Explain the term 'Capital Market'. Describe in detail the Participants of Capital Market.

OR

- a) Describe in detail the future contract.
- b) Explain the characteristics of Capital Market.

Q2) What is Stock Market? Describe in detail the Primary Market and Secondary Market.

OR

Write notes on:

- a) Over the Counter Exchange of India (OTCEI).
- b) Bombay Stock Exchange (BSE).

Q3) What is Merchant Banking? Describe the functions and various services rendered by Merchant Banker.

OR

What is Credit Rating? Describe in detail the various credit rating institutions.

P.T.O.

Q4) What is Securities and Exchange Board of India (SEBI)? Explain the background, establishment and functions of SEBI.

OR

- a) Explain the term External Commercial Borrowings (ECB).
- b) Explain the advantages of Listing.

Q5) Write short notes on: (Any Four)

- a) National Stock Exchange (NSE)
- b) Structure of Capital Market
- c) E-broking
- d) Central Listing Authority (CLA)- Regulation - 2003.
- e) Powers of SEBI
- f) Indian Depository Receipts (IDR)

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P4777

[4964]-401

M.Com. (Semester - IV)

CAPITAL MARKET AND FINANCIAL SERVICES

(2008 Pattern) (Compulsory)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) भांडवल बाजाराची संकल्पना स्पष्ट करा. भांडवल बाजारातील सहभागी घटकांचे सविस्तरपणे वर्णन करा.

किंवा

- अ) भविष्यकालीन कराराचे सविस्तरपणे वर्णन करा.
ब) भांडवल बाजाराची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) भाग बाजार म्हणजे काय? प्राथमिक बाजार आणि दुय्यम बाजार यांचे सविस्तरपणे वर्णन करा.

किंवा

टिपा लिहा:

- अ) भारताची त्वरीत विनिमय केंद्र (OTCEI)
ब) मुंबई भाग बाजार (BSE)

प्रश्न 3) मर्चंट बँकिंग म्हणजे काय? मर्चंट बँकेची कार्ये व मर्चंट बँकरकडून पुरविण्यात येणाऱ्या विविध सेवांचे वर्णन करा.

किंवा

पतश्रेणी म्हणजे काय? विविध पतश्रेणी संस्थांचे सविस्तरपणे वर्णन करा.

प्रश्न 4) भारतीय प्रतिभूती व विनिमय मंडळ (सेबी) म्हणजे काय? सेबीची पार्श्वभूमी, स्थापना आणि कार्ये स्पष्ट करा.

किंवा

- अ) विदेशी व्यापारी कर्ज (ECB) ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- ब) सारणीचे फायदे स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) राष्ट्रीय भाग बाजार (NSE)
- ब) भांडवल बाजाराची रचना
- क) ई-ब्रोकिंग
- ड) केंद्रिय सारणी प्राधिकरण नियमन - 2003.
- इ) सेबीचे अधिकार
- फ) इंडियन डिपॉझिटरी रिसिप्ट्स (IDR)

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4778

[Total No. of Pages : 4

[4964]-402

M.Com. (Semester - IV)

GLOBAL INDUSTRIAL ENVIRONMENT

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*
- 3) *Answer should be precise and to the point.*

Q1) What are the Foreign sources of industrial finance?

OR

Review the Industrial policy since 1991.

Q2) Write short notes (any two).

- a) Privatization
- b) Internal sources of industrial finance.
- c) Floriculture.
- d) Foreign Capital

Q3) Explain concept, background and effects of Liberalization on Indian industry.

OR

Review the importance and progress of Agro-allied industry in India.

Q4) Explain the objectives, advantages and disadvantages of Multinational Corporations.

OR

State and explain the present problems of industrial labour-in India.

P.T.O.

Q5) Write short Notes on: (any two)

- a) Globalization
- b) Progress of Iron and Steel Industry
- c) Impact of Industrial Policy
- d) Information Technology

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P4778

[4964]-402

M.Com. (Semester - IV)

GLOBAL INDUSTRIAL ENVIRONMENT

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) उत्तरे नेमकी आणि मुद्देसुद असावित.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
-

प्रश्न 1) औद्योगिक वित्तपुरवठ्याचे परकिय स्रोत कोणते ?
किंवा

1991 नंतरच्या औद्योगिक धोरणाचा आढावा द्या.

प्रश्न 2) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही दोन)

- अ) खाजगीकरण
ब) औद्योगिक वित्तपुरवठ्याचे अतंर्गत स्रोत.
क) फुलशेती
ड) परकिय भाडवंळ

प्रश्न 3) उदारीकरणाची संकल्पना, पार्श्वभूमी व तीचे भारतीय उद्योगावरील परिणाम स्पष्ट करा.
किंवा

भारतातील कृषी सलग्न उद्योगांचे महत्व आणि प्रगतीचा आढावा द्या.

प्रश्न 4) बहुराष्ट्रीय कंपण्याची उद्दिष्ट्ये, फायदे व तोटे स्पष्ट करा.
किंवा

भारतातील औद्योगिक कामगारांच्या वर्तमानकालातील समस्या सांगा व स्पष्ट करा.

- प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)
- अ) जागतिकीकरण
 - ब) लोखंड-पोलाद उद्योगाची प्रगती
 - क) औद्योगिक धोरणाचा परिणाम
 - ड) माहिती तंत्रज्ञान

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4779

[Total No. of Pages : 7

[4964]-403
M.Com. (Semester - IV)
MATHEMATICS
Operations Research
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of Statistical tables and calculator is allowed.*
- 4) *Symbols have their usual meanings.*

Q1) Attempt any Four of the following:

[20]

- a) Write notes on:
 - i) Decision Variables
 - ii) Constraints
 - iii) Feasible solution
 - iv) Laplace criterion
 - v) Minimax criterion
- b) Convert the following L.P.P into the canonical form:

$$\text{Maximize (Z) = } 4x_1 + 3x_2 + 5x_3$$

Subject to

$$2x_1 + 4x_3 \leq 5$$

$$2x_1 + 3x_2 + x_3 \geq -4$$

$$x_1, x_2, x_3 \geq 0$$

P.T.O.

c) Write the dual of the following L.P.P.

$$\text{Minimize } (Z) = 10x_1 + 6x_2 + 2x_3$$

Subject to

$$-x_1 + x_2 + x_3 \geq 1$$

$$3x_1 + x_2 - x_3 \geq 2$$

$$x_1, x_2, x_3 \geq 0$$

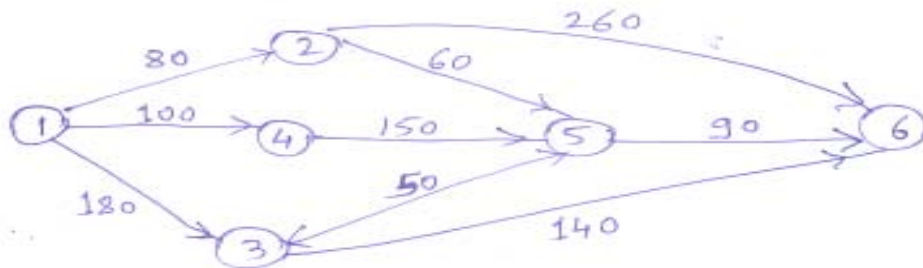
d) Solve the game whose pay - off matrix is given by

Player B

$$\text{Player A} \begin{matrix} A_1 \\ A_2 \\ A_3 \end{matrix} \begin{bmatrix} B_1 & B_2 & B_3 \\ 1 & 3 & 0 \\ 0 & -4 & -3 \\ 1 & 5 & -1 \end{bmatrix}$$

e) Explain how will you obtain optimal solution to minimize transportation problem using U - V method?

f) Determine the shortest route from mode 1 to mode 6 in the following network where the distances are shown in kilometers.

Q2) Attempt any four of the following:

[20]

a) Write notes on:

- i) Mixed strategy
- ii) Pay-off matrix
- iii) Two-person zero-sum game
- iv) Maximin
- v) Value of the game

b) Write the standard form of the following L.P.P.

$$\text{Maximize } (Z) = 5x_1 + 3x_2$$

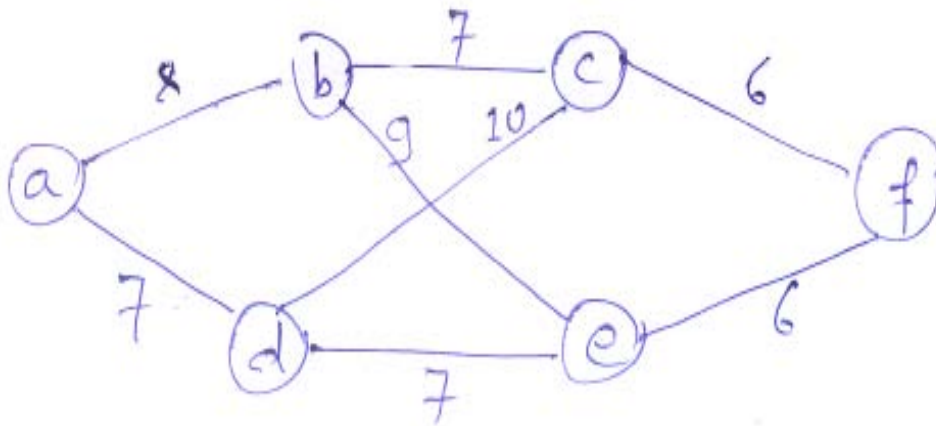
Subject to

$$2x_1 - 5x_2 \leq 6$$

$$2x_1 + 3x_2 \geq 5$$

$$x_1, x_2 \geq 0$$

c) Find minimum cost spanning tree for the following network V:

d) Pay-off of three acts A_1 , A_2 and A_3 and states of nature x , y and z are given below:

Acts →	A_1	A_2	A_3
Sates of nature ↓			
x	25	-10	-125
y	400	440	400
z	650	740	750

The probabilities of the states of nature are respectively 0.1, 0.2 and 0.3. Calculate the Expected Monetary Value (EMV) for the above data and select the best act.

- e) Write notes on:
- i) Maximum criterion.
 - ii) Hurwicz criterion.
- f) Obtain initial basic feasible solution using matrix Minima method for the following transportation problem.

Destination → Origin ↓	D ₁	D ₂	D ₃	D ₄	Supply
O ₁	<u>5</u>	<u>2</u>	<u>4</u>	<u>3</u>	22
O ₂	<u>4</u>	<u>8</u>	<u>1</u>	<u>6</u>	15
O ₃	<u>4</u>	<u>6</u>	<u>7</u>	<u>5</u>	8
Demand	7	12	17	9	

Also find the corresponding transportation cost.

Q3) Attempt any four of the following.

[20]

- a) Explain the following with reference to L.P.P.
 - i) Objective function
 - ii) Decision variables
 - iii) Feasible solution
 - iv) Slack variables
 - v) Optimum Solution

- b) The pay-off matrix is given by
Player B

$$\text{Player A} \begin{matrix} A_1 \\ A_2 \\ A_3 \end{matrix} \begin{bmatrix} B_1 & B_2 & B_3 & B_4 \\ -5 & 2 & 0 & 7 \\ 5 & 6 & 4 & 8 \\ 4 & 0 & 2 & -2 \end{bmatrix}$$

Obtain saddle point. Also state optimal strategy for player A and Player B. Hence find the value of game.

- c) Explain the following terms with reference to transportation problems.
- i) Initial basic feasible solution.
 - ii) Non-degenerated basic feasible solution.
- d) Obtain initial basic feasible solution for the following transportation problem using North West corner Method.

Destination → Source ↓	D ₁	D ₂	D ₃	D ₄	Supply
O ₁	2	3	11	7	6
O ₂	1	0	8	1	1
O ₃	5	8	15	9	10
Demand	7	5	3	2	

Also find the corresponding transportation cost.

- e) Show that the following L.P.P. has unfounded solution.

$$\text{Maximize (Z)} = 3x_1 + 2x_2 + 4x_3$$

Subject to

$$2x_1 + 7x_2 + 5x_3 \geq -10$$

$$4x_1 + 3x_2 - x_3 \leq 11$$

$$5x_1 - 2x_2 - 4x_3 \leq 14$$

$$x_1, x_2, x_3 \geq 0$$

- f) Define Network. Explain what do you mean by directed and undirected network? Also explain the terms Node and Arc.

Q4) Attempt any two of the following:

[20]

- a) Obtain an initial basic feasible solution for the following transportation problem using Vogel's Approximation Method.

Destination → Origin ↓	D ₁	D ₂	D ₃	D ₄	Supply
O ₁	<u>23</u>	<u>27</u>	<u>16</u>	<u>18</u>	30
O ₂	<u>12</u>	<u>17</u>	<u>20</u>	<u>51</u>	40
O ₃	<u>22</u>	<u>38</u>	<u>25</u>	<u>40</u>	53
Demand	22	35	25	41	

Also find the corresponding transportation cost.

- b) i) Explain any four points on relationship between primal and dual problems.
 ii) State dominance principle in game theory.
- c) From the following pay-off table (of profit), determine optimal strategy using maximin, maximax and Laplace Criterion.

States → Strategies ↓	N ₁	N ₂	N ₃
S ₁	8,00,000	3,00,000	1,50,000
S ₂	5,00,000	4,50,000	0
S ₃	2,00,000	3,00,000	3,00,000

Q5) Attempt any two of the following:

[20]

- a) i) Explain Minimum cost capacitated network.
 ii) Give model definition of Max-min network. Also explain maximum flow in the network.

b) Solve the following L.P.P. using simplex method

$$\text{Maximize } (Z) = 40x_1 + 35x_2$$

Subject to

$$2x_1 + 3x_2 \leq 60$$

$$4x_1 + 3x_2 \leq 96$$

$$x_1, x_2, \geq 0$$

c) Initial basic feasible solution of a transportation problem is given below:

Destination → Origin ↓	D ₁	D ₂	D ₃	D ₄	Supply
O ₁	<u>15</u>	<u>10</u> ^②	<u>17</u>	<u>18</u>	2
O ₂	<u>16</u>	<u>13</u> ^①	<u>12</u> ^④	<u>13</u> ^①	6
O ₃	<u>12</u> ^③	<u>17</u>	<u>20</u>	<u>11</u> ^④	7
Demand	3	3	4	5	15

Obtain its optimal solution by using MODI method. Also find the corresponding transportation cost.

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4780

[Total No. of Pages : 2

[4964]-404

M.Com. (Semester - IV)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

Recent Advances in Accounting-Taxation & Auditing

(Group - A) (2008 Pattern) (Special Paper - VII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) Attempt all questions.*
- 2) All questions carry equal marks.*
- 3) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What do you mean by transfer pricing? State different methods of transfer pricing. Explain the benefit & limitation of dual price Market. **[20]**

OR

Explain the Methods and application of strategic Management Accounting.

Q2) Explain in the context of the AS and IFRS.

- a) Recent trends in disclosure of Accounting Policies. **[10]**
- b) Areas in which differing Accounting Policies are encountered. **[10]**

OR

Explain the different valuation approaches you may suggest for valuing Intellectual property for its inclusion in Balance sheet.

Q3) Explain the provisions in clause 49 of listing Agreement regarding the Board of Directors of Company. **[20]**

OR

What do you meant by Environment Accounting? State Need, advantage & disadvantages of Environment Accounting.

P.T.O.

Q4) What is meant by Lean Accounting? Explain the need and advantages of Lean Accounting. **[20]**

OR

Define Human Resources Accounting. Explain Historical development & advantages of Human Resources Accounting.

Q5) Write short Notes on: (**Any Four**) **[20]**

- a) Accounts of NGO
- b) Advantages of carbon credits
- c) Basic requirement of KPO
- d) Present practices regarding grant
- e) Creative Accounting
- f) Employees stock option accounting
- g) Basics of Forensic Accounting

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4781

[Total No. of Pages : 2

[4964]-405

M.Com. (Semester - IV)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

Case Studies in Advanced Accounting, Taxation & Auditing

(Group - A) (2008 Pattern) (Special Paper - VIII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) Attempt questions No.1 is compulsory and any three from remaining.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*
- 3) Use of non-programmable calculator is allowed.*

Q1) As an Auditor, state with reasons whether the following items relating to Sagar Industries Ltd., are admissible as a deduction while computing income from business or profession. **[25]**

- a) Litigation expenses of ₹. 40,000 for registration of shares.
- b) Expenditure of ₹. 70,000 on management of temple in factory premises for recreation of employees.
- c) Expenditure of ₹. 80,000 incurred in obtaining use of trademarks, technical information, training of apprentices & technician.
- d) Fee ₹. 42,000 paid to obtain licence to investigate and search minerals.
- e) Loss of ₹. 60,000 of stock in trade is destroyed by on act of God.

Q2) Discuss the following cases:

- a) X Ltd. purchased a machine costing ₹. 5 lakhs for its manufacturing operations & paid transportation cost ₹. 80,000. X Ltd. spent an additional amount of ₹. 50,000 for testing & preparing the machine for use. What amount should X Ltd. record as the cost of machine? **[13]**
- b) An Assesse is aggrieved by the order of the assessing officer. What are the remedies available to him under the law? Can he pursue more than one remedy simultaneously? **[12]**

P.T.O.

Q3) Give your comments in the following situations:

- a) Asmita is a member of the Institute of Chartered Accountants of England and Wales. Is she qualified to be appointed as an auditor of a company registered in pune under Co's Act, 2013. **[13]**
- b) Prakash who is member of the Institute of Chartered Accountant of India does not hold a certificate of practice. Is his appointment as an Auditor of the Co. will be valid? Discuss. **[12]**

Q4) a) Compute Inventory Turnover Ratio for each of three years shown below & give your comments on these results. **[13]**

	2012	2013	2014
Cost of goods sold	<u>7,60,417</u>	<u>8,54,413</u>	<u>9,55,817</u>
Avg. Inventory	3,36,420	3,08,243	3,10,412

- b) Expenditures of ₹ 50,000 incurred by the assessee on plantation in factory premises & residential quarters of company, with a view to making atmosphere pollution free. Is it admissible expenses? Comment. **[12]**

Q5) How would you, a statutory auditor, deal with the following situation?

The company deals in purchase & sale of timber & has included notional interest charges (calculated on the paid up share capital & free reserves) in the value of stock of timber as at the Balance sheet as part of Holding timber.**[25]**

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4782

[Total No. of Pages : 2

[4964]-406

M.Com. (Semester - IV)

**Group - B : ADVANCED COST ACCOUNTING AND COST SYSTEMS
(Special Paper - VII)**

**Recent Advances in Cost Accounting and Cost Systems
(2008 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) a) Explain the following terms as described by cost Accounting standard Board (CASB) (Any five). **[10]**

- i) Abnormal and non-recurring cost
- ii) Production overheads
- iii) Quality control cost
- iv) Cost centre
- v) Contract cost
- vi) Finance cost
- vii) Direct Material cost
- viii) Imputed cost.

b) Write short notes on the following as per 'CAS' (Any two). **[10]**

- i) Joint products and By products.
- ii) Treatment of scrap and waste.
- iii) Disclosures in cost statement.
- iv) Classification of cost for managerial decision.
- v) Primary assignment of overheads.

P.T.O.

Q2) Define productivity Audit. Explain problems of productivity audit and means to overcome the problems. **[20]**

OR

Explain the concept 'Excise Audit'. Explain in detail the procedure of conducting Excise Audit as per central Excise Act.

Q3) What is VAT Audit? Describe the scope and procedure of conducting VAT Audit. **[20]**

Q4) State the meaning of six sigma. Explain the methods of 'DMAIC' and "DMADV" of six sigma to control the cost. **[20]**

Q5) a) Explain the features of ERP. **[10]**

b) Comment on the Article published in the journal 'The Management Accountant' (August 2011) on 'Business Process Excellence'. Synergies of six sigma and ERP by U. Lakshmana Rao. **[10]**

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4783

[Total No. of Pages : 2

[4964]-407

M.Com. (Semester - IV)

ADVANCED COST ACCOUNTING AND COST SYSTEMS

(Special Paper - VIII)

Case Studies in Advanced Cost Accounting And Cost System

(2008 Pattern) (Group - B)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt any four questions.*
- 2) *Each question carries 25 marks.*
- 3) *Use of non-programmable calculator is allowed.*

Q1) X Ltd. manufactures sugar. At present company has not maintained any specific cost record. The company now is covered under Cost Accounting Record Rules of the Institute of Cost Accountants of India. The company has asked you to design the cost system with the object of scientific ascertainment of the cost.

As a Cost Consultant, design the cost accounting system. Your answer must include a brief description of various cost records to be maintained by the company along with various reports to be generated so as to be useful in management decision making system. Make logical assumptions to support your answer.

Q2) S. Ltd. manufactures a product which costs as under

Fixed Expenses per month Rs. 10,00,000/-

Variable Expenses per unit Rs. 100/-

Sales at present 10000 units per month at a selling price of Rs. 300/-

- a) A proposal to extent the sale to a foreign market has come, where demand for additional 5,000 units per month is expected. However, in order to do this it will be necessary to absorb additional shipping charges and duties amounting to Rs. 120/- per unit. Will it be profitable to accept this proposal?
- b) A domestic chain store has offered to buy 5,000 units per month at Rs.180/- per unit. Should this order be accepted in place of foreign order?

P.T.O.

Q3) 'Decision making in Marginal Costing is to a great extent affected by Limiting Factors'. Explain the statement with the numerical examples of various key factors affecting managerial decision making.

Q4) You have working as Manager (Cost Accounts) in a company engaged in manufacturing of auto ancillaries. The annual turnover of your company is 200+ crores. The HR department of your company has recruited a batch of 5 newly qualified cost accountants to work in the middle level management at your new plant. They would be required to deal with variety of the responsibilities such as MIS, Cost Estimation, Product Cost Ascertainment, Inventory Control, ISO Audits, etc. The CEO of the company has asked you to design an extensive orientation programme of one week for these new recruits. Write the contents of such programme. Write a detailed programme schedule of the training programme for one week.

Q5) A Ltd. plans to open a Branch Sales office at Delhi to sell one of the products on line. Management wants to assess the feasibility of this proposal. The Following information is available:

- a) The Price at which goods are sent to the branch is Rs.150 per unit.
- b) Selling Price per unit Rs.250.
- c) 2 salesmen will be employed at branch. Each one will be paid salary of Rs. 7000 per month plus a commission of 10% on sales.
- d) It is estimated that branch can sell minimum 550 upto maximum of 800 units per annum.
- e) In addition to sales commission, annual fixed expenses of the branch are estimated at Rs.37,500.

Prepare a report which might be useful in decision making as to whether a branch should be opened or not at Delhi.

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4784

[Total No. of Pages : 4

[4964]-408

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Recent Advances in Business Practices and Environment

(2008 Pattern) (Special Paper - VII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Each question carries 20 marks.*

Q1) Explain the Thrust Areas of Industrial, Investment and Infrastructure Policy of Maharashtra, 2006.

OR

Explain the Textile Policy component of the Industrial, Investment and Infrastructure Policy of Maharashtra, 2006.

Q2) Give account of the schemes of the Maharashtra Government for promotion of micro, small and medium enterprises.

OR

Evaluate critically, the Rajeev Gandhi Udyami Mitra Scheme. Also discuss the factors responsible for proper implementation of the scheme.

Q3) How SHG (Self Help Group) is evolved? Explain the process of formation of SHG.

OR

Explain the parameters of BPL and APL. Suggest ways and means for upliftment of BPL to APL.

P.T.O.

Q4) 'Environment Audit has been instrumental in maintaining ecological balance.'
Do you agree to this view? Explain the limitations of Environment Audit.

OR

Explain the role and implication of Corporate Governance. Explain the duties of Nominee Director on the Board of Directors of a company.

Q5) Write short notes (Any Four):

- a) Service Training Institute
- b) Urban Haat
- c) Infrastructure Development Policy
- d) Don'ts of Self Help Group
- e) Corporate Disclosure
- f) Recent Amendments in the Industrial Policy of Maharashtra.

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P4784

[4964]-408

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Recent Advances in Business Practices and Environment

(2008 Pattern) (Special Paper - VII)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) महाराष्ट्र 2006 च्या औद्योगिक गुंतवणुक, व पायाभुत सुविधा धोरणातील महत्त्वाची कार्यक्षेत्रे स्पष्ट करा.

किंवा

महाराष्ट्र 2006 च्या औद्योगिक, गुंतवणुक व पायाभुत सुविधा धोरणातर्गत वस्त्रोद्योग धोरणाचे घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) सुक्ष्म, लघु व मध्यम उद्योगांच्या वाढीसाठी महाराष्ट्र सरकारच्या योजनांचा लेखाजोगा विशद करा.

किंवा

राजीव गांधी उद्यमी मित्र योजनेचे टीकात्मक परीक्षण करा. या योजनेच्या यशस्वी अंमलबजावणी करिता आवश्यक असणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.

प्रश्न 3) स्वयंबचत गटाचा उगम कसा झाला ते सांगून त्याच्या स्थापनेची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

किंवा

दारिद्र्य रेषेखालील व दारिद्र्यरेषेवरील स्थिती मोजण्याची परिमाणे (Parameters) स्पष्ट करा. दारिद्र्यरेषेखालील व दारिद्र्यरेषेवरील लोकसंख्येचे जीवनमान सुधारण्यासाठी आपण कोणते उपाय सुचवाल?

प्रश्न 4) 'पर्यावरण अंकेक्षण' हे पर्यावरणाचा समतोल राखण्यासाठी उत्तम साधन आहे या विधानाशी आपण सहमत आहात काय? पर्यावरण अंकेक्षणाच्या मर्यादा स्पष्ट करा.

किंवा

प्रमंडळीय नियंत्रणाची भूमिका स्पष्ट करा. कंपनीच्या संचालक मंडळातील नियुक्त संचालकाची कर्तव्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

अ) सेवा प्रशिक्षण संस्था

ब) शहरी बाजार

क) पायाभूत सुविधा विकसन धोरण

ड) स्वयंबचत गट-हे करू नका

इ) प्रमंडळीय प्रकटीकरण

फ) महाराष्ट्राच्या औद्योगिक धोरणातील नजिकच्या काळातील बदल

XXXX

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P4785

[Total No. of Pages : 8

[4964]-409

M.Com. (Semester - IV)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Case Studies in Business Practices

(Special Paper - VIII) (2008 Pattern) (Group - C)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory from Part - I.*
- 2) Solve any three cases from Part - II.*
- 3) Figures to the right indicate full marks.*

Part - I

Q1) Define the term 'Case Study'. Explain the objectives of case study method.[15]

OR

Explain in detail the advantages & limitations of case study method.

Q2) Explain the steps involved in Case Analysis. [10]

OR

Explain in detail the various approaches to case study method.

Part - II

Q3) Attempt any Three cases from the following. [75]

Case No(1)

Ravindra shelar was a graduate with innovative mind and abilities. He had developed a detergent which could wash cloths better and was less harmful to fabric.

The detergent was developed in two colours. The blue shade costing Rs.15 per kg and the white shade costing Rs.14 per kg. to Ravindra shelar both these varieties were absolutely identical in properties except the shades.

P.T.O.

Ravindra was ready to offer 20% commission to wholesalers competing brands of reputed multinationals were sold to the consumer in the range of Rs. 20 to 22 per kg. and 10% commission was offered to wholesalers on these prices.

Ravindra wanted to approach a marketing consultant to advice him on the following questions:

- a) What should be advertising and promotional compaign for this product?
- b) How should the product be distributed?
- c) Whether test marketing should be undertaken?
- d) Whether detergent cake also should be introduced?
- e) What should be the name of the product and the packing of the product?

Question:-

If you are appointed as a consultant by Ravindra shelar, what will be your advice for above questions & why?

Case No (2)

A subsidiary company of a large industrial group was not doing well, and everybody including Directors of the subsidiary as well as the parent company, was dissatisfied but there was considerable amount of fault-finding in 'post-mortem discussion, rather than constructive decison-making.

The Directors of the subsidiary company took some outside advice and the working of the company was analysed. It was found that the responsibility for a substantial part of areas of dissatisfaction was primarity with the parent company and its management and the quality of decision making at the policy level of the subsidiary also was poor. In general, this diagnosis was found to be true for the working of the parent company, itself and was reflected in the image of the company and the management before the shareholders, the Government and the public circle in general. The chairman of subsidiary company was pleased with the diagnosis and took-up the matter with the parent company.

However, the discussions at the policy level of the parent company did

not bear fruit and the issue was 'settled' merely by a general indication that the subsidiary company, if necessary, may be disposed off or handed over to another group for running. This put the subsidiary Board and Management on the defensive. The Chairman resumed his original fault finding habit with executive Director, the manager etc. and which in turn, caused a considerable amount of frustration and setback to progress and enthusiasms generated by analysis of the responsibilities and the remedial measures evolved which were largely agreed upon before taking up matters with the parent company.

Questions:-

- a) What was background of the case?
- b) Do you agree with responsibility should be followed by an authority?
- c) Give suggestions to solve the problem.

Case No (3)

Ram Gade has just completed B.E.(Civil) from one of the engineering colleges. He belongs from a place called Rahuri. Some 40 kms North of Ahmednagar. His father owns over 70 acres of land. He has been cultivating sugarcane and supplying it to a near by sugar co-operative factory. While in his final year of engineering, Ram attended a two day workshop on 'Horticulture Opportunities' organised by the local chamber of commerce. One of the speakers was an expert from Israel. The workshop gave lot of information on the markets, cultivation and how to go about it. This included information on vegetables, fruits and flowers.

Ram was much impressed about the prospects for 'Strawberry Cultivation'. What further appealed to him was the excellent export opportunities in Europe, Gulf and the far East. The project could be set up anywhere and promised a return in excess of Rs. 2,00,000. per acre.

The technical expertise and the strains of California variety of strawberry are locally available. The financial institutions are offering schemes to set up projects on agro-based industries. Ram has decided to become an entrepreneur and a farmer to start strawberry cultivation in 7 acre farm at Rahuri.

Questions:-

- a) Analyse the case in detail.
- b) Discuss how Ram should go about setting this project?
- c) What are the likely threats and opportunities of this project?

Case No (4)

The Head of a large engineering industry was very keen to raise production quickly because it involved a large investment which was not yielding adequate returns. After a lot of trials and errors, when he got frustrated, he took the advice of some friends well-versed in such matters.

He accepted much of their advice but not about appointment of a personnel manager. Among his suggestions there was also a recommendation about fixing grades for various people.

The Entrepreneur had earlier indicated great keenness to give liberal grades, but when the actual time came, he gave grades which extended only a couple of years beyond the present salaries of senior people.

Also while grades were fixed up and letters were issued to that effect, no increments were given the following year as promised in the letter.

The Engineers and other executives could not remind him about this as it would not be looked upon with favour. However some people did do so but to no effect. Two of the middle-level Engineers/technologists senior men were feeling uneasy due to stress and strain but did not leave. It was a specialised industry and they would not have easily got job at a comparable level elsewhere.

Some Issues:-

- a) Why did the entrepreneur give grades?
- b) Why were the increments not given the following year, after declaring grades?
 - i) Due to mistake of accounts
 - ii) Faulty communication
 - iii) Something more basic
- c) Why did the seniors feel unhappy but did not leave?
- d) How would this affect in the long term:
 - i) Employee's moral
 - ii) Organisation effectivity
 - iii) Production & productivity
 - iv) Profits

XXXX

Total No. of Questions : 3]

P4785

[4964]-409

M.Com. (Semester - IV)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Case Studies in Business Practices

(Special Paper - VIII) (2008 Pattern) (Group - C)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) भाग - I मधील सर्व प्रश्न सक्तीचे आहेत.
2) भाग - II मधील कोणत्याही तीन केसेस सोडवा
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

भाग - I

प्रश्न 1) 'केस स्टडी' (समस्या अभ्यास) या संकल्पनेची व्याख्या द्या. केस स्टडी पद्धतीची उद्दिष्टे स्पष्ट करा. [15]

किंवा

केस स्टडी पद्धतीचे फायदे व मर्यादा सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) समस्या विश्लेषणामध्ये समाविष्ट असणाऱ्या पायऱ्या/टप्पे स्पष्ट करा. [10]

किंवा

केस स्टडी पद्धतीचे विविध दृष्टीकोन सविस्तर स्पष्ट करा.

भाग - II

प्रश्न 3) खालील पैकी कोणतेही तीन केसेस सोडवा. [75]

केस न. (1)

रविंद्र शेलार निर्मितीशील वृत्तीचे व क्षमतेचे असे पदवीधर आहेत. त्यांनी कपडे धुण्याची एक पावडर तयार केली आहे जी कपडे चांगले स्वच्छ करते. ही पावडर दोन रंगामध्ये उपलब्ध आहे. एक निळा रंग याची किंमत 15 क. किलो आणि एक पांढरा रंग याची किंमत 14 रूपये किलो या दोन्ही प्रकारामध्ये रंग वगळता अन्य सर्व गुण सारखेच आहेत असे रविंद्र शेलारांचे म्हणणे आहे.

घाऊक व्यापाऱ्यांना रविंद्र शेलार 20% कमिशन द्यायला तयार आहेत. त्यांची स्पर्धक असलेली प्रसिद्ध अशी परदेशी कंपनी त्यांचे उत्पादन क. 20 ते 22 या दरम्यानच्या किंमतीला विकतात व त्यावर घाऊक व्यापाऱ्यांना 10% कमिशन देतात.

रविंद्र शेलार याना विपणन सल्लागाराकडे जायचे आहे व त्यांना काही प्रश्नावर त्यांचा सल्ला हवा आहे.

- अ) या वस्तू करिता जाहिरात व विक्रयवृद्धीची आरवणी कशी करावी ?
- ब) वस्तूचे वितरण कशा प्रकारे करावे ?
- क) वस्तूचे टेस्ट मार्केटिंग करावे का ?
- ड) कपडे धुण्याचा साबण तयार करावा का ?
- इ) वस्तूला नाव काय द्यावे व तिचे संवेषन कसे असावे ?

प्रश्न :- रविंद्र शेलार यानी आपणास विपणन सल्लागार म्हणून नेमले तर आपण त्यांना त्यांच्या वरील प्रश्नावर कशा प्रकारे सल्ला द्याल व का ?

केस न. (2)

एका मोठ्या औद्योगिक गटातील एका दुय्यम कंपनीचा कारभार ठीक चालू नव्हता. मुख्य कंपनी तसेच या कंपनीतील सर्व कर्मचारी आणि संचालकही कामगिरीबद्दल समाधानी नव्हते. प्रसंग घडल्यानंतर होणाऱ्या चर्चेत विधायक निर्णय घेण्यांतेवजी परस्परांवर दोषारोपच जास्त होत असत.

दुय्यम कंपनीच्या संचालकांनी बाहेरच्या तज्ञांचा सल्ला घेतला आणि कंपनीच्या कामकाजाचे विश्लेषण करवून घेतले. त्यात असे आढळले की, असमाधानकारक प्रगतीचे कारणे मुख्य कंपनी व व्यवस्थापन शी निगडीत आहेत आणि दुय्यम कंपनीच्या पातळीवरही निर्णयक्षमता कमकुवत होती. सर्वसाधारणपणे मुख्य कंपनीमधील कमतरता कारणीभूत होती. त्यामुळे सरकार जनता व भागधारकांसमोर कंपनीची व व्यवस्थापनाची प्रतिमा फारशी चांगली नव्हती दुय्यम कंपनीच्या व्यवस्थापकांना ही कारणमीमांसा पटली आणि त्यांनी ही गोष्ट मुळ कंपनीपुढे मांडली.

परंतु मूळ कंपनीमध्ये धोरणात्मक पातळीवर झालेली एकंदर चर्चा निष्फळ ठरून ही संमस्या सोडविण्यासाठी ती दुय्यम कंपनी गरज भासल्यास विकूण टाकावी किंवा दुसऱ्या गटाला चालविण्यास द्यावी अशी एक टिपणी करून हा विषय थांबविण्यात आला. त्यामुळे दुय्यम कंपनीचे व्यवस्थापन अधिकारी व संचालक अधिकच मागे पडले मूळ कंपनीच्या अध्यक्षांनी दुय्यम कंपनीचे कर्मचारी संचालक, व्यवस्थापक आदीवर दोषारोप करणे चालूच ठेवले त्यामुळे दुय्यम कंपनीचे अधिकारी अधिकच निराश झाले. मुख्य कंपनीकडे हा विषय नेण्यापूर्वी जबाबदाऱ्यांचे विश्लेषण करून जी काही उपाययोजना करावयाचे ठरविले होते त्याबाबतचा उत्साह विरून गेला आणि प्रगती ठप्प झाली.

प्रश्न:-

- अ) या प्रकरणाची पार्श्वभूमी काय आहे?
- ब) जबाबदारीच्या पाठोपाठ अधिकार येतात या मताशी तुम्ही सहमत आहात का?
- क) सदर समस्या सोडविण्यासाठी उपाययोजना सुचवा

केस न. (3)

एका अभियांत्रिकी महाविद्यालया मधून राम गाडे याला नुकतीच स्थापत्य शास्त्राची पदवी मिळाली होती. अहमदनगरच्या उत्तरेले 40 कि.मी. वर असलेल्या राहूरी या गावातून तो आला होता. त्याच्या वडीलांची तेथे 70 एकर शेती होती यावर ते ऊसाचे उत्पादन करायचे आणि नजिकच्या सहकारी साखर कारखान्याला पुरवठा करायचे.

अभियांत्रिकीच्या शेवटच्या वर्षाला असताना रामगाडे एक दोन दिवसीय कार्यशाळेला हजर राहिले होते. ही कार्यशाळा स्थानिक वाणिज्य मंडळानी आयोजित केली होती. कार्यशाळेचा विषय होता 'फलोत्पादनातील संधी' या मध्ये एक तज्ञ इस्त्राईल मधून आले होते. या कार्यशाळेमध्ये त्याला बरीच माहिती मिळाली. यामध्ये बाजारपेठ, उत्पादन आणि ते कशा प्रकारे सुरू करावयाचे याची माहिती होती. तसेच भाजीपाला, फळे आणि फुले या बाबतच्या माहितीचा देखील यामध्ये समावेश होता.

यामध्ये स्ट्रॉबेरी उत्पादनाकरिता असलेल्या संधी पाहून राम गाडे जास्त प्रभावित झाला. यामध्ये त्याला एक गोष्ट भावली ती म्हणजे या उत्पादनासाठी असलेल्या निर्यातिच्या संधी विशेषतः युरोप, आखातीदेश व पूर्वे कडील देश. हा प्रकल्प कोठेही सुरू करता येणे शक्य होते आणि एक रोक 2,00,000 पेक्षा जास्त प्राप्तीची खात्री होती.

या विषयीचे तांत्रिकी ज्ञान आणि कॅलिफोर्निया जातीचे स्ट्रॉबेरीचे बियाणे स्थानिक पातळीवर उपलब्ध होते. वित्तिय संस्था या शेतीवर आधारित उद्योगाना आर्थिक मदत करायला तयार होत्या, राम ने एक उद्योजक आणि शेतकरी होण्याचा निर्णय घेतला राहूरीच्या फार्मवर त्याने 7 एकरा मध्ये स्ट्रॉबेरीची लागवड करावयाचे ठरविले.

प्रश्न:-

- अ) वरील समस्येचे सविस्तर विश्लेषण करा.
- ब) हा प्रकल्प त्याने कसा सुरू करावा यावर चर्चा करा.
- क) या प्रकल्पातील संभाव्य धोके आणि संधी कोणत्या?

केस न. (4)

एका मोठ्या इंजीनिअरिंग उद्योग धंद्याच्या प्रमुखाला त्वरेने उत्पादन वाढवाक्याचे होते. कारण या उद्योगात त्याने मोठ्या प्रमाणावर भांडवली गुंतवणूक केली होती, परंतु पुरेसा फायदा होत नव्हता. पुष्कळशा प्रयत्नानंतर जेव्हा तो निराश झाला तेव्हा त्याने या विषयाशी परिचित असणाऱ्या आपल्या मित्रांचा या बाबतीत सल्ला घेतला.

उद्योग धंद्याच्या प्रमुखाने त्यांनी दिलेला बराचसा सल्ला स्वीकारला, परंतु प्रमुखाने त्यांच्या सूचनेनुसार पर्सोनेल व्यवस्थापक नेमला नाही. शिवाय कर्मचाऱ्यांच्या पगाराची श्रेणी ठरवून दिली जावी हा ही सल्ला त्यांनी दिला होता.

प्रमुखाने प्रथम पगाराची श्रेणी ठरवून दिली जाईल असे सांगितले, परंतु जेव्हा श्रेणी ठरविण्याची वेळ आली तेव्हा वरिष्ठ कर्मचाऱ्यांना फक्त दोन पगारवाढी दिल्या. वस्तुतः श्रेणीची पगाराबाबत असलेली पत्रे प्रत्येकाला दिली होती व त्यात श्रेणी देऊ, पगार वाढवू असे नमूद केले होते. पण प्रत्यक्षात त्याने पगारवाढ दिली नाही.

अभियंते व इतर व्यवस्थापक यांनी प्रमुखाला याबाबतची आठवण दिली नाही कारण वाढ देण्यास नकारच अपेक्षित होता काहीनी अशी मागणी केली परंतु मालकाने ती नाकारली दोन तांत्रिक व्यवस्थापकीय अभियंते अस्वस्थ झाले होते, परंतु त्यांनी नोकरी सोडली नाही. कारण हा कारखाना एका विशेष विशिष्ट व्यवसायातील असल्यामुळे हे कर्मचारी विशेषज्ञ झाले होते व अशा प्रकारची नोकरी बाहेर कोठेही मिळेल याची त्यांना शाश्वती नव्हती.

काही मुद्दे:-

- अ) मालकाने श्रेणी का दिली?
- ब) पगाराची श्रेणी ठरविल्यानंतर पगारवाढ का दिली नाही? कारण:
 - i) हिशोबातील चुकांमुळे
 - ii) संदेशवहनाच्या अभावामुळे
 - iii) मुळातच वाढ द्यावयाची नव्हती म्हणून
- क) वरिष्ठ कर्मचारी असमाधानी होते, परंतु कारखान्यातील नोकरी को सोडत नव्हते?
- ड) भविष्य काळात याचा खालील गोष्टीकर काय परिणाम होणार आहे?
 - i) कर्मचाऱ्यांचे नीतीधैर्य
 - ii) संघटनेची कार्यक्षमता
 - iii) उत्पादन आणि उत्पादकता
 - iv) नफा

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4786

[Total No. of Pages : 4

[4964]-410

M.Com. (Semester - IV)

BUSINESS ADMINISTRATION

Recent Advances in Business Administration

(Group - D) (2008 Pattern) (Special Paper - VII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*

Q1) 'Change without pain is possible'. Discuss this statement with reference to management of change.

OR

Why is there a need for change in business organisation? What are the types of change? Explain.

Q2) What is the meaning of Turnaround Management? Explain the steps involved in turnaround management.

OR

Explain the concept, merits and elements of Kaizen.

Q3) Explain the concept and features of ERP.

OR

Discuss the significance of applying ERP in Business.

P.T.O.

Q4) Explain the meaning and importance of 6 sigma.

OR

Explain the issues in cross cultural management.

Q5) Write short notes : (Any Two)

- a) Strategic approach to change.
- b) Cross cultural risk
- c) Mergers & Acquisition
- d) Global Management System
- e) Business Process Re-engineering

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P4786

[4964]-410

M.Com. (Semester - IV)

BUSINESS ADMINISTRATION

Recent Advances in Business Administration

(Group - D) (2008 Pattern) (Special Paper - VII)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहा.

प्रश्न 1) 'वेदने शिवाय बदल शक्य आहे' बदलाच्या व्यवस्थापनाच्या संदर्भात वरिल विधानाची चर्चा करा.

किंवा

व्यवसाय संघटनेमध्ये बदलाची आवश्यकता का आहे? बदलांचे प्रकार सविस्तरपणे लिहा.

प्रश्न 2) पुनरुज्जीवन व्यवस्थापन म्हणजे काय? पुनरुज्जीवन व्यवस्थापनात असणारे टप्पे स्पष्ट करा.

किंवा

कायडन (Kaizen) ची संकल्पना, फायदे व घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) ERP ही संकल्पना व त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

'उद्योगामध्ये ERP वापरण्याचे महत्व' चर्चा करा.

प्रश्न 4) सिक्स सिगमा (6 Sigma) ह्याचा अर्थ व त्याचे महत्व स्पष्ट करा.

किंवा

आंतर सांस्कृतिक व्यवस्थापनामधील आव्हाने स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (दोन)

- अ) बदलांचे धोरणात्मक दृष्टीकोन
- ब) आंतर सांस्कृतिक जोखीम
- क) मर्जर्स (Mergers) व अक्वीझीशनस् (acquisitions)
- ड) जागतिक व्यवस्थापन पद्धत
- इ) व्यावसायिक पुनर्बांधणी प्रक्रिया (Business Process Re-engineering)

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :
[Total No. of Pages : 4

P4787

[4964] - 411

M.Com. (Semester - IV)

CASE STUDIES IN BUSINESS ADMINISTRATION

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*

Q1) 'Case Study Method is an innovative way to deal with the management problems'. Discuss the statement and highlight the benefits of Case Study Method.

OR

Discuss the limitations of Case Study Method.

Q2) Discuss the process of Case Study Analysis with the help of suitable examples.

OR

Design the Case Study for any problem in the area of Labour Management.

Q3) DMLtd. is a company engaged in manufacturing of gear boxes. It supplies gear boxes to companies such as Tata Motors, Mahindra etc. It has developed a brand in the automobile sector. However, you have found that your market share has decreased by 10% in the year ended on March, 2012. The order booking for the year 2012-13 has also gone down by 5% as compared to the same position in the previous year. As a Director (Marketing) you are certainly worried about these phenomena. Identify the probable reasons for such fall and suggest measures to retain your brand in the gear box manufacturing sector.

OR

'Training and induction is not only essential, but it is a must'. Discuss the statement and highlight the training inputs necessary for a batch of newly recruited IT Engineers in your organization. Imagine any type of organization for the purpose of this analysis.

P.T.O.

Q4) ‘The High Attrition Rate is the biggest challenge before the HR Managers’. How will you, as HR Manager control the high labour turnover in your organization? State the preventive measures to control high rate of labour turnover.

OR

Mr. X is appointed as Vice President (Operations) in a multinational company engaged in manufacturing of Air Compressors. The CEO of the company has asked Mr. X to make long term business plan for the company. Discuss the inputs needed, steps involved in preparing such Strategic Business Plan and also give the objectives and contents of the plan.

Q5) You are the CEO of a bank, which operates in the Co-operative Sector. Your management has set a target of deposit mobilization of Rs. 125 crs. for the year ending on March, 2013. The present deposits of your bank are about Rs. 75 crores. Design a plan required to achieve the targeted figure of Rs. 125 crs. The top management of the bank has given you all functional freedom so far as your plan is within the framework of law and do not overrule policy of the bank.

OR

You, as an in charge of production division of a manufacturing have observed an alarming rate of accidents in your company in the last month. It not only lost the man-hours, but also affected the production targets. Your management has taken a serious note of this and has asked you to design a ‘Safety Training Programme’ for the shop floor employees.

- a) Discuss the objects of ‘Safety Training Programme’.
- b) Design the programme for approval of the top management.

Make suitable assumptions keeping in view the legal and other considerations.

Total No. of Questions : 5]

P4787

[4964] - 411

M.Com. (Semester - IV)

CASE STUDIES IN BUSINESS ADMINISTRATION

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) 'व्यवस्थापकीय प्रश्न सोडविण्यासंदर्भात 'व्यष्टी अध्ययन पध्दती' ही नावीन्यपूर्ण आहे.' या विधानाची चर्चा करून या पध्दतीचे फायदे सांगा.

किंवा

व्यष्टी अध्ययन पध्दतीच्या मर्यादांची चर्चा करा.

प्रश्न 2) व्यष्टी अध्ययन विश्लेषण प्रक्रियेची उदाहरणे देऊन चर्चा करा.

किंवा

कामगार व्यवस्थापन या क्षेत्रातील प्रश्नावर विश्लेषणात्मक समस्येचे प्रारूप तयार करा.

प्रश्न 3) डी.एम्. लि. ही कंपनी गिअर बॉक्सच्या उत्पादनात कार्यरत आहे. ही कंपनी टाटा मोटर्स, महिंद्रा इ. कंपन्यांना गिअर बॉक्सचा पुरवठा करते. ऑटोमोबाईल क्षेत्रात या कंपनीने आपल्या नावाचे वलय प्रस्थापित केले आहे. असे असून देखील कंपनीचा बाजार पेठेतील हिस्सा मार्च 2012 अखेर 10% टक्क्याने कमी झाल्याचे दिसून येते. सन 2012-13 मध्ये मागील वर्षीच्या तुलनेत त्यांच्या उत्पादनाच्या मागणीत 5 टक्के घट झाल्याचे दिसून येते. या लक्षणीय परिस्थितीबद्दल संचालक (विपणन) म्हणून आपणास नक्कीच चिंता वाटत असेल. या घटत्या मागणीची संभाव्य कारणे शोधा आणि गिअर बॉक्स उत्पादन क्षेत्रात आपल्या उत्पादनास मागणी टिकून राहावी यासाठी योग्य ते उपाय सूचवा.

किंवा

'प्रशिक्षण व विगमन पध्दती या फक्त आवश्यक नसून अत्यावश्यक आहेत.' या विधानाची चर्चा करून आपल्या संघटनेत माहिती तंत्रज्ञान अभियंता या पदावर नियुक्त केलेल्या अभियंत्यांना त्यांच्या प्रशिक्षणासाठी आवश्यक असणाऱ्या मुख्य घटकांवर प्रकाश टाका. या विश्लेषणासाठी कोणत्याही काल्पनिक संघटनेची तुम्ही निवड करू शकता.

प्रश्न 4) कामगार सोडून जाण्याचे वाढते प्रमाण ही मनुष्यबळ व्यवस्थापनासमोरील एक भीषण समस्या आहे. मनुष्यबळ व्यवस्थापक या नात्याने आपण या समस्येचे निराकरण कसे कराल? कामगारांच्या वाढत्या उलाढालीचे प्रमाण नियंत्रित करण्यासाठी आवश्यक असलेल्या प्रतिबंधक उपायांची चर्चा करा.

किंवा

एअर कॉम्प्रेसर तयार करणाऱ्या एका बहुराष्ट्रीय कंपनीत 'क्ष' या व्यक्तीची उपाध्यक्ष (प्रक्रिया) या पदावर नियुक्ती झाली आहे. कंपनीच्या मुख्य कार्यकारी अधिकाऱ्याने 'क्ष' या व्यक्तीला दीर्घकालीन नियोजन करावयास सांगितले आहे. अशा प्रकारच्या धोरणात्मक व्यावसायिक नियोजनासाठी आवश्यक असणारे घटक, टप्पे व उद्दिष्ट्ये यांची चर्चा करा.

प्रश्न 5) सहकार क्षेत्रातील एका बँकेत तुम्ही मुख्य कार्यकारी अधिकारी या पदावर कार्यरत आहात. तुमच्या व्यवस्थापनाने मार्च 2013 अखेर रू. 125 कोटींच्या ठेवी संकलित करण्याचे उद्दिष्ट निर्धारित केले आहे. सध्या तुमच्या बँकेकडे 75 कोटी रूपयांच्या ठेवी उपलब्ध आहेत. रू.125 कोटींच्या ठेवी संकलित करण्याचे उद्दिष्ट गाठण्यासाठी आवश्यक असणारा आराखडा तयार करा. तुमच्या बँकेच्या उच्च व्यवस्थापनाने बँकेच्या धोरणाच्या व बँकविषयक कायद्यांच्या अधीन राहून आराखडा तयार करण्यासाठी तुम्हाला पूर्ण स्वातंत्र्य दिले आहे.

किंवा

उत्पादन व्यवस्थापक या नात्याने उत्पादन विभागात मागील महिन्यात अपघाताच्या प्रमाणात लक्षणीय वाढ झाल्याचे तुमच्या निदर्शनास आले आहे. या अपघातांचा परिणाम फक्त उत्पादन उद्दिष्टावर होत नसून मनुष्यबळ तासिका यावरही होत आहे. तुमच्या व्यवस्थापनाने याची अतिशय गंभीरपणे दखल घेतली असून व्यवस्थापनाने तुम्हाला उत्पादन विभागातील कर्मचाऱ्यांसाठी सुरक्षा प्रशिक्षण कार्यक्रमाचा आराखडा तयार करावयास सांगितले आहे.

या संदर्भात :-

- अ) सुरक्षा प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या उद्दिष्टावर चर्चा करा.
- ब) उच्च व्यवस्थापनाची मान्यता मिळविण्यासाठीच्या कार्यक्रमाचा आराखडा तयार करा.

वरील आराखडा तयार करताना तुम्ही कायदेविषयक व इतर बाबींच्या अधीन राहून गृहीतके तयार करा.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4788

[Total No. of Pages : 2

[4964] - 412

M.Com. (Semester - IV)

Group - E : COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Recent Advances in Commercial Laws and Practices

(2008 Pattern) (Special Paper - VII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the following terms in detail, which fall under Information Technology Ac, 2002 : **[20]**

- a) E-Governance.
- b) Adjudication.
- c) Cyber regulation.

OR

What do you mean by “Right to Information”? What are the duties of Public Information Officer?

Q2) Explain the following terms in detail, which fall under Companies Act 1956: **[20]**

- a) Compulsory registration.
- b) Legal documents.
- c) Deposit of will.

OR

What are the objects and powers of the Securities and Exchange Board of India Act. 1992

P.T.O.

Q3) What are the instruments chargeable to stamp duty? Explain the powers of State Government relating to stamp duty under Indian Stamp Act, 1899. **[20]**

OR

What are the measures taken to prevent misuse of information released under Right to Information Act?

Q4) a) Write a detail note on ‘Establishment of Appellate Tribunal’. **[10]**
b) Write a detail note on ‘Audit of Securities and Exchange Board of India. **[10]**

OR

a) Explain the Information Commissioner Powers.
b) Explain the importance of Securitization Act 2002.

Q5) Write short notes (any four): **[20]**

- a) Digital signature.
- b) Cyber crime.
- c) Inside trading.
- d) Listing agreement.
- e) Retention of information.
- f) Optional registration.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4914

[Total No. of Pages : 4

[4964]-413

M.Com. (Semester - IV)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Case Studies in Commercial Laws and Practices

(2008 Pattern) (Special Paper - VIII) (Group - E)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) Attempt any four cases.*
- 2) All questions carry equal marks.*

Q1) Nirma India Ltd. is the leading manufacturer of soaps, detergents, chemicals etc. The different products of the company are sold under the brand names of the company. The company enjoys considerable goodwill and the reputation in the market.

Wheel soaps (Respondants) also is a manufacturer of various brands of soaps and detergents in one of the competitors of the Nirma company.

The Nirma Ltd. holds and owns more than 171 active patents granted by Government of India, under patent Act. The Nirma Ltd. argued that the wheel Ltd. has wrongfully and illegally copied and materially utilised patented information resulting in infringement of the said patent of the petitioner.

The wheel Ltd. claimed that it is multinational company manufacturing soap from last 60 years. The patent in question is new one. The validity of which is in dispute. Nirma Ltd. has been granted an injunction in this stage.

Discuss the case with reference to patent Act.

Q2) Shri. S.P. Morgan started using the mark 'Container' as a trademark for his freight containers. He spent huge amount on the advertisement of such freight containers so that they become very popular in the market. After 10 years he applied for registration on the ground that his freight containers acquired 100% distinctiveness. The registrar refused registration of the trademarks objecting that the trademark was descriptive word directly indicating the nature

P.T.O.

and characters of the goods of the trader. Discuss this case with reference to the relevant provisions necessary for the registration of trade mark and advise Shri. S.P. Morgan to defend registrar's objection.

Q3) Rajaram Shinde was a writer of the famous novel in Marathi titled "Don Jivanchi Goshta". The Book was regarding a love story of a college going boy and a girl. The author received the award of Sahitya Academy in the year 1998. Pitambar Sohoni released a film in the year 2004 titled "Abhagi Doghe". The film was superhit. However it has some scenes having resemblance with the events in novel. Accordingly Rajaram filed a case in court of law demanding compensation. Pitambar told that the film has nothing to do with the novel However the scenes having resemblance with novel is merely coincidence. So Pitamber denied to pay any compensation.

Discuss the above case.

State with reasons whether Rajaram was entitled to get compensation or not?

Q4) Shri-Sameer is a scientist in space research. He discusses a scientific principle with his colleagues. One of the colleagues, Shri. P. C. Sharma uses the principle and invents working device based on same principle Another colleague Shri. A. K. Bhat who was instrumental is suggesting the manner of putting in place the arrangement of the mechanical devices claims himself that he is the true and first inventor and applies for the patent, Discuss in detail.

- i) The relevant provisions of patent law for the patent.
- ii) Is Shri. A. K. Bhat entitled to apply for the patent or not?
- iii) In case not, who out of the three can apply for the patent?

Q5) Shri. Solankhi invented a new type of seed of cotton. This seed use to give better quantity production and best quality. By the use of this seed the yield was increased. Shri. Solankhi registered his invention under patents Act.

Shri. Jadhav of Rahuri claim that the seed invented by Shri. Solankhi is not new and same type of invention was made by Jadhav some 02 years back but he failed to register for patent. Accordingly he raise objection against Solankhi.

Discuss the case in detail. And also comment on the authenticity obtaining patent is in favour of whom?

Total No. of Questions : 5]

P4914

[4964]-413

M.Com. (Semester - IV)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Case Studies in Commercial Laws and Practices

(2008 Pattern) (Special Paper - VIII) (Group - E)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) निरमा इंडियातील ही कंपनी साबण, डिटर्जेंट व केमिकल्स उत्पादनातील अग्रगण्य कंपनी आहे. कंपनीची विविध उत्पादने संबंधीत कंपनीच्या नावावर विकली जातात. कंपनीची बाजारपेठेत उत्तम ख्याती असून बाजारपेठेत नावलौकीक आहे. व्हील सोप्स (प्रतिवादी) सुध्दा याच प्रमाणे विविध उत्पादने करित असने. व व्हील सोप्स कंपनीची निरमा कंपनीसी स्पर्धा आहे. भारत सरकारची मान्यताप्राप्त 171 पेक्षा अधिक पेटंट निरमा कंपनीकडे आहेत. निरमा कंपनीच्या म्हणण्यानुसार व्हील कंपनीने चुकीने व बेकायदेशीर मार्गाने निरमाच्या उत्पादनरची नक्कल केली असून पेटंटच्या संदर्भातील माहितीचा वापर केला आहे. त्यामुळे निरमा कंपनीचे नुकसान झाले आहे. व्हील कंपनीने दावा केला की तो बहुराष्ट्रीय कंपनी असून गेल्या 60 वर्षांपासून बाजारपेठेत आहे. ज्या पेटंट बदल तक्रार आहे ते पेटंट नवीन आहे. ज्याची वैधता वादामध्ये आहे. निरमा लि. च्या या संदर्भात अनुकूल आदेश प्राप्त झाला आहे. सदर केसची सविस्तर चर्चा पेटंट कायद्याच्या संदर्भात करा.

प्रश्न 2) श्री. एस. पी. मॉरगन यांनी आपल्या “भाडोत्री कंटेनर्स” साठी “कंटेनर्स” या चिन्हाचा व्यापारी चिन्ह म्हणून वापर करण्यास सुरुवात केली त्या व्यापारी चिन्हाच्या जाहिरातीवर त्यांनी प्रचंड खर्च केला. त्यामुळे त्या चिन्हाला बाजारपेठेत फार प्रसिध्दी मिळाली. दहा वर्षांनंतर त्या “भाडोत्री कंटेनर्स” त्या शंभर टक्के भिन्न व दर्शक नावीन्यता प्राप्त झाल्यामुळे त्यांनी ट्रेड मार्कस नोंदणीसाठी अर्ज केला. तथापि, व्यापारी चिन्ह हे स्पष्टीकरणात्मक शब्द असून तो शब्द व्यापाऱ्याच्या मालाचे स्वरूप व गुणवैशिष्ट्ये दर्शवितो, या हरकतीवर निबंधकाने

त्या व्यापारी चिन्हाची नोंदणी नाकारली आहे.

या समस्येच्या संदर्भाने व्यापारी चिन्ह नोंदणी संबंधी आवश्यक असणाऱ्या तरतुदींची चर्चा करा. आणि निबंधकाच्या हरकतीस प्रतिवाद करण्यासाठी श्री एस. पी. मॉरगन यांना मार्गदर्शन करा.

प्रश्न 3) “दोन जिवाची गोष्ट” या प्रसिध्द कादंबरीचे श्री. राजाराम शिंदे हे लेखक होते. ही कादंबरी महाविद्यालयीन युवक-युवतीच्या प्रेमाची गोष्ट होती. 1998 मध्ये लेखकाच्या साहित्य अकादमीचा पुरस्कार प्राप्त झाला होता. पितांबर सोहनी यांनी 2004 मध्ये “अभागी दोघे” नावाचा सिनेमा काढला होता. हा सिनेमा सुपरहिट होता. सदर सिनेमातील काही घटना कादंबरी मधील घटनांशी साधर्म्य असणाऱ्या होत्या. राजारामने त्यामुळे न्यायालयात नुकसान भरपाई साठी अर्ज केला होता. पितांबरने हा दावा फेटाळला व सिनेमा पूर्णपणे स्वतंत्र आहे अर्थात काही घटनांचे साधर्म्य हा निव्वळ योगायोग असल्याचे म्हटले. वरील केसची चर्चा करून राजाराम नुकसान भरपाईस पात्र आहे का? यावर भाष्य करा.

प्रश्न 4) श्री. समीर हे अंतराळ संशोधनातील एक शास्त्रज्ञ आहेत. ते आपल्या सहकार्यांसोबत एका शास्त्रीय मूलतत्वाची चर्चा करित असतात. त्यांच्या सहकार्यांपैकी श्री. पी. सी. शर्मा यांनी त्या मूलतत्वाचा अवलंब करून त्यांच्या आधारे एका अंतरीस उपकरणाचा शोध लावला. त्यांचे दूसरे सहकारी श्री ए. के. भट हे साधनिक असून त्यांनी त्या उपकरणाच्या अंनतीस उड्डाणासाठी यांत्रिक कार्यपध्दतीचे निर्देशक केले त्यामुळे ते या उपकरणाचे खरे व प्रथम संशोधन आहेत. असा दावा करून पेटंट मिळविण्यासाठी त्यांनी अर्ज केला आहे. सविस्तर चर्चा करा.

- i) पेटंट कायद्याच्या पेटंट विषयक तरतूदी
- ii) श्री. ए. के. भट यांना पेटंटसाठी अर्ज करण्याचा अधिकार आहे किंवा नाही?
- iii) जर नसेल तर त्या तिघांपैकी पेटंटसाठी कोण अर्ज करू शकेल?

प्रश्न 5) श्री. सोळंखी यांनी कापसाचे नवीन बियाणे शोधून काढले. या बीयांमुळे उत्तमदर्जा व जास्त उत्पादन मिळत होते. या बियाणांच्या वापरामुळे उत्पादन काढले. श्री. सोळंखी यांनी या बियाणांसाठी पेटंट मिळावे म्हणून अर्ज केला आहे.

श्री. जाधव हे राहूरीचे असून त्यांनी असा दावा केला की श्री. साळंखे यांनी शोधून काढलेले बियाणे नवीन नसून 02 वर्षापूर्वीच तसेच बियाणे श्री जाधव यांनी शोधून काढले आहे. मात्र ते पेटंट मिळविण्यासाठी त्यांनी अर्ज केला नाही. त्यामुळे त्यांनी श्री सोळंखीच्या पेटंटच्या अर्जावर आक्षेप घेतला.

वरील केसची सविस्तर चर्चा करा. तसेच वरील दोघांपैकी कोणाच्या पेटंट प्राप्त करण्याचा अधिकार आहे यावर सविस्तर भाष्य करा.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

P4789

[4964] - 414

M.Com. (Semester - IV)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Recent Advances in Co-operation and Rural Development

(2008 Pattern) (Group - F) (Special Paper - VII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What policies should be adopted for building up economic viability of Co-operative institutions?

OR

What are the social responsibilities of the Co-operative institutions?

Q2) What measures should Co-operatives adopt for meeting global challenges?

OR

Describe Six Sigma Technique.

Q3) What are the various problems faced by the self help groups today?

OR

Describe the role of self help groups in rural development.

Q4) What is the need of self sustaining rural development?

OR

State various causes behind farmer's suicides.

P.T.O.

Q5) Write Short Notes (Any Two):

- a) Co-operative leadership.
- b) Formation of self-help group.
- c) Importance of Micro Finance.
- d) Dr. Narendra Jadhav Committee's Recommendations.

Total No. of Questions : 5]

P4789

[4964] - 414

M.Com. (Semester - IV)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Recent Advances in Co-operation and Rural Development

(2008 Pattern) (Group - F) (Special Paper - VII)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) सहकारी संस्थांची आर्थिक सक्षमता वाढविण्यासाठी कोणती धोरणे अंगिकारली पाहिजेत ?

किंवा

सहकारी संस्थांची सामाजिक जबाबदारी कोणती आहे ?

प्रश्न 2) जागतिकीकरणाची आव्हाने पेलण्यासाठी सहकारी संस्थांनी कोणते उपाय योजले पाहिजेत ?

किंवा

सिक्स सिग्मा तंत्र विशद करा.

प्रश्न 3) स्वयंसहाय्यता गटांसमोर आज कोणत्या समस्या आहेत ?

किंवा

ग्रामीण विकासामधील स्वयंसहाय्यता गटांची भूमिका विशद करा.

प्रश्न 4) आत्मनिर्भर ग्रामीण विकासाची गरज का आहे?

किंवा

शेतकऱ्यांच्या आत्महत्त्येमागील विविध कारणे सांगा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

- अ) सहकारी नेतृत्व
- ब) स्वयंसहाय्यता गटाचे गठन
- क) सूक्ष्म वित्ताचे महत्व
- ड) डॉ. नरेंद्र जाधव समितीच्या शिफारशी

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P4790

[Total No. of Pages : 7

[4964] - 415

M.Com. (Semester - IV)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Case Studies in Co-Operation and Rural Development

(2008 Pattern) (Group - F) (Special Paper - VIII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Analyse the following case and express your views about related issues.

Maharashtra Dairy, a leading district dairy Co-operative, engaged in collection and distribution of milk and with milk products such as milk powder, Shreekhand, ghee, butter etc. in Ahmednagar, Pune, Nasik districts and Mumbai market. The Board of directors of this dairy has to take decisions on the following issues. As an expert in Co-operation how you would guide them.

There are two milk collection Co-operatives functioning in village, Khandala, which have a daily milk supply quota of 5000 liters and 4000 liters respectively from the Maharashtra Dairy.

Both these collection Co-operatives, however, regularly fail to fulfill their, allotted quota. Maharashtra Dairy's veterinarian has already reported that the milch animals in the village are under-nourished and of low milk yield breed. A third collection Co-operative has been formed and has also applied for the supply quota of 4000 liters to the Maharashtra Dairy.

Describe the following issues:

- a) Allotment of milk supply quota to existing centres.
- b) Supply of milk less than quota - reasons.
- c) Allotment of milk supply quota to newly formed centre.
- d) Policy of Maharashtra Dairy.

P.T.O.

Q2) Analyse the case and record your views about related issues.

The Light Multiple Engineering Co-operative Company Ltd. manufacturing various tools required by the Engineering industries located in Pimpri-Chinchwad area. Sales turnover of this co-operative industry is more than ₹ 2 crores. In recent month (October 2011), the management of the Co-operative concern is facing serious difficulties in the area of materials like high inventory as well as in the areas of warehousing accommodation. As an expert how would you solve this twin problems?

The Purchase Manager buys, on an average, material worth ₹ 10 lakhs per month and deals with over 200 purchase requisitions per month. He places on an average, about 60 purchase orders per months. How would you scrutinise every crucial step the procedure followed in buying the materials as in warehousing the products of the concern? Make your detailed proposals which should be aimed at present by the concern. Describe the following issues also.

- a) Stock level policy of the Co-operative industry.
- b) Purchases system adopted.
- c) Position of market and working capital.
- d) Best solution - as per your opinion.

Q3) Analyse the following case and discuss the issues

The Experts consumer Co-operative Departmental Stores, had a large shoe department which employed about 20 sales clerk. Almost all these clerks were loyal and faithful clerks who had worked in the department more than 10 years. They formed a closely knit social group.

The consumer Co-operative Departmental store embarked on an expansion programme requiring 7 new clerks to be hired in the shoe department for the period of 6 months. These newcomers soon learned that the old-timers took the desirable times for coffee breaks, leaving the most undesirable periods for newcomers. The old-time clerks also received priority from the old-time cashier, which required the new comers to wait in line at the cash register until the old-timers had their sales recorded. A number of customers complained to stores management about this practice.

In addition, the old-timers frequently instructed newcomers to straighten shoes in the stock room and to clean displays on the sales floor, although this work was just as much a responsibility of the old-timers. The result was that old-timers had more time to make sales and newcomers had less time. Since commissions were paid on sales basis. The newcomers complained to the department manager about this practice. Analyse the case and discuss the issues.

- a) Explain sales practice and attitude of old-timers.
- b) Whether the complaint lodged by newcomers is right or wrong.
- c) If you are the manager of the shoe department what would you do about each of the practices mentioned?

Q4) Analyse the case

Shri slow is working in Superfast Co-operative Sugar factory for last 20 years looking after a sugar cane department of 20 employees. He is not technically qualified man, but is a practical man having good practical experience in a sugar-cane field. He is a very good knowledge about variety of Sugar-cane. However, he is very irregular in attendance. Some times remaining absent for about 6 to 7 days in a month. He gives various excuses such as :

- a) He has to see the Co-operative authorities.
- b) Attend the Advocate for discussing Co-operative issues.
- c) Sickness - his own or his wife, etc.

Due to his absenteeism, he does not get full salary of the month, which leads to borrowing money from his assistance, and this money generally not returned. This has resulted is loss of work, if his senior officer had not taken care of the same from time to time. The problem is how to tackle this man so that he will be useful and contribute to the betterment of the Co-operative sugar factory. He was warned twice for his irregular attendance. His increment was withheld for one year for the same reason by the M.D. Analyse the case and express your opinion about following issues.

- a) Is Shri slow a good and skilled workman or a good supervisor?
- b) Are his experience and talent used to best advantage by keeping him as a poor supervisor?
- c) Is his boss keen to
 - i) Improve Shri slow and
 - ii) Avoid his ill effects from affecting other workman?
- d) What action can be taken to improve Shri slow?

Total No. of Questions : 4]

P4790

[4964] - 415

M.Com. (Semester - IV)

सहकार आणि ग्रामीण विकास

केस स्टडीज इन को-ऑपरेशन अँड रूरल डेव्हलपमेंट

(2008 Pattern) (Group - F) (Special Paper - VIII)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) महाराष्ट्र डेअरी ही एक आघाडीची जिल्हा दुध सहकारी संस्था असून ती दुधाचे संकलन व वितरण करीत आहे. त्याचबरोबर दुग्ध पावडर, श्रीखंड, तुप, लोणी इ. सारख्या दुग्धजन्य पदार्थांचे वितरण अहमदनगर, पुणे, नासिक हे तीन जिल्हे व मुंबईच्या बाजारपेठेत करीत आहे. संचालक मंडळाला पुढील प्रश्नांसंबंधी निर्णय घ्यावयाचा आहे. सहकार क्षेत्रातील एक तज्ञ म्हणून आपण त्यांना कसे मार्गदर्शन कराल ?

खंडाळा या खेडेगावात दूध संकलन करणाऱ्या दोन सहकारी संस्था आहेत. महाराष्ट्र डेअरीने त्यांना अनुक्रमे 5,000 लिटर्स व 4,000 लिटर्स दूध पुरवठा करण्याचा कोटा (quota) ठरवून दिलेला आहे. परंतु दोनही संस्था ठरवून दिलेल्या कोट्याप्रमाणे दूध पुरवठा करण्यास नेहमीच अपयशी ठरलेल्या आहेत. महाराष्ट्र डेअरीच्या पशुवैद्यकांनी याबाबत आपला अहवाल दिलेला आहे. त्यानुसार या खेडेगावातील दुग्धत्या जनावरांची उत्पादकता कमी असून त्यांना दिलेल्या चाऱ्यांमधून योग्य त्या प्रमाणात घटकद्रव्ये मिळत नाहीत. याच खेडेगावात दुधाचे संकलन करणारी तिसरी सहकारी संस्था स्थापन झाली असून महाराष्ट्र डेअरीकडे या नवीन संस्थेने 4,000 लिटर्स दूध पुरवठा करण्याबाबत विचारणा केली आहे. अशा परिस्थितीत त्यांनी विचारणा केल्याप्रमाणे या तिसऱ्या दूध संकलन केंद्रास असा कोटा ठरवून द्यावा काय ? तसेच पुढील बाबीं विशद करा.

- अ) अस्तित्वात असलेल्या दूध संकलन केंद्रास दूध पुरवठा करण्याबाबत कोटा ठरवून देणे.
ब) ठरवून दिलेल्या कोट्यापेक्षा / प्रमाणापेक्षा कमी दूध पुरवठ्याची कारणे.
क) नवीन स्थापन झालेल्या दूध संकलन केंद्रास दूध पुरवठ्याचा कोटा ठरवून देणे.
ड) महाराष्ट्र डेअरीचे धोरण

प्रश्न 2) लाईट मल्टीपल इंजिनिअरींग को-ऑपरेटिव्ह कंपनी लि. ही सहकारी संस्था पिंपरी-चिंचवड परिसरातील अभियांत्रिकी क्षेत्रातील उद्योगांना आवश्यक असणारी हत्यारे उत्पादन करण्याचे काम करते. या सहकारी संस्थेची उलाढाल ₹ दोन कोटीपेक्षा अधिक आहे. अगदी अलिकडच्या महिन्यात म्हणजे ऑक्टोबर 2011 मध्ये संस्थेच्या व्यवस्थापनापुढे अचानक एक गंभीर अडचण निर्माण झाली. ही समस्या मालासंबंधी होती, मोठ्या प्रमाणात मालाचा साठा व गोडावूनमधील अपूरी जागा या महत्वाच्या दोन समस्या आहेत. या क्षेत्रातील तज्ञ व्यक्ती म्हणून आपण हे प्रश्न / समस्या कशा सोडवाल.

खरेदी व्यवस्थापकाकडे प्रत्येक महिन्याला 200 पेक्षाही अधिक खरेदीचे मागणीपत्र विविध विभागाकडून येत होती. त्यानुसार सरासरी 10 लाख रूपयांची खरेदी केली जात असे. त्यासाठी खरेदी व्यवस्थापक प्रत्येक महिन्यामध्ये सरासरी 60 वेळा खरेदीच्या ऑर्डरस देत असे.

मालाची खरेदी पध्दती व साठवणूक गृहातील व्यवस्था या महत्वाच्या प्रत्येक टप्प्यावरील प्रश्नांची छाननी आपण कशी कराल?

याविषयी एक सविस्तर प्रस्ताव तयार करा की ज्यामध्ये संस्थेच्या सध्याच्या समस्यांचे उत्तर असेल.

पुढील बाबी विशद करा.

- अ) सहकारी संस्थेची माल साठा मर्यादेबाबत / पातळीबाबतचे धोरण
- ब) खरेदीची पध्दती
- क) बाजारपेठेतील परिस्थिती व खेळते भांडवल
- ड) वरील प्रश्नांचे तुमच्या मते सर्वोत्कृष्ट उत्तर

प्रश्न 3) एक्सपर्ट कन्झुमर कोऑपरेटिव्ह डिपार्टमेंटल स्टोअर्स या नावाचे एक मोठे डिपार्टमेंटल सहकार भांडार आहे. संस्थेचे त्यामध्ये एक बुटांचा मोठा विभाग असून या विभागामध्ये 20 कारकून काम करतात. जवळपास सर्वच कारकून अतिषय प्रामाणिक व विश्वासु आहेत. त्यांची सेवा 10 वर्षांपेक्षा अधिक आहे. त्यांनी सर्वांचा मिळून एक चांगला सामाजिक गट तयार केला आहे. ग्राहक सहकार भांडाराने व्यवसायाचा विस्तार करण्याचे ठरविले व त्यानुसार विस्तारास सुरुवात केली. त्यासाठी बुटाच्या विभागाकडे 6 महिन्यांच्या कालावधीसाठी 7 नवीन

कारकूनाची भाडे तत्वावर मजुरीने कामावर घेतले. या नवीन कामगाराच्या लवकरच लक्षात आले की, जुने कामगार कॉफी घेण्यासाठी त्यांना हव्या त्या वेळेत जात असे, परंतू हीच वेळ नवीन कामगारासाठी अनिष्ट / चुकीची वेळ होती. तसेच जुना रोखपाल (कॅशिअर) पैसे घेण्यासाठी जुन्या कामगारांना / कारकूनांना अग्रक्रम देत असे, त्यामुळे नवीन कामगारांना त्यांचे पैसे देण्यासाठी व विक्रीची नोंद करण्यासाठी रांगेमध्ये तिष्ठत उभे रहावे लागत होते. त्यामुळे ग्राहकांचीही गैरसोय होत असल्याने ग्राहकांनी स्टोअर व्यवस्थापकाकडे (भांडार व्यवस्थापक) या पध्दतीविषयी तक्रार केली.

यामध्ये भर म्हणजे जुने कारकून / कामगार नवीन कामगारांना बुटाच्या जागेमध्ये बुट सरळ ठेवण्याविषयी वारंवार सूचना देत असे. तसेच विक्रीच्या जागा किंवा बुट प्रदर्शनासाठी ठेवण्याची जागा स्वच्छ करणे हेही काम करावे लागत होते. वास्तविक ही जबाबदारी जुन्या कामगारांची होती. याचा परिणाम म्हणजे जुन्या कामगारांना बुटांच्या विक्रीसाठी अधिक वेळ मिळत असे व नवीन कामगारांना मात्र कमी वेळ मिळत असे. याचा परिणाम त्यांच्या विक्रीवर होतो. कमिशन / दलाली विक्रीवर अवलंबून होती. त्यामुळे नवीन कामगारांनी या (पध्दतीविषयी) कामकाजाच्या पध्दतीविषयी सहकार ग्राहक भांडाराच्या विभाग व्यवस्थापकाकडे तक्रार केली. केसचे विश्लेषण करा व पुढील बाबींविषयी चर्चा करा.

- अ) जुन्या कामगारांची प्रवृत्ती व विक्रीची पध्दती स्पष्ट करा.
- ब) नवीन कामगारांनी दाखल केलेली तक्रार बरोबर आहे किंवा चुकीची आहे.
- क) समजा तुम्ही बुट विभागाचे व्यवस्थापक आहात, तर वर उल्लेख केलेल्या विक्री पध्दतीविषयी तुम्ही काय कराल?

प्रश्न 4) श्री स्लो हे सुपरफास्ट सहकारी साखर कारखान्यात गेल्या 20 वर्षांपासून कार्यरत असून 20 कर्मचारी असलेल्या ऊस विभागाचे प्रमुख आहेत. ते तांत्रिकदृष्ट्या शिक्षित नसले तरी ऊस क्षेत्रातील एक अनुभवी व व्यवहारज्ञान असलेले गृहस्थ आहेत. ऊसांच्या विविध जातीबाबत श्री स्लो यांना चांगले ज्ञान आहे. असे असले तरी, नियमितपणे कामावर हजर राहण्याबाबत श्री स्लो उदासिन आहेत – कधी कधी महिन्यातून 6 ते 7 दिवस ते गैरहजर राहतात. तसेच गैरहजेरीबाबत विविध कारणे देतात. उदा.

- अ) सहकार क्षेत्रातील उच्चपदस्थांना भेटणे.
- ब) सहकारातील प्रश्नाबाबत वकिलांचा सल्ला घेणे.
- क) स्वतःचे किंवा पत्नीचे आजारपण इ.

त्यांच्या सततच्या गैरहजेरीमुळे त्यांना संपूर्ण महिन्याचा पगार मिळत नसे. म्हणून ते इतरांकडून, त्यांच्या सहकाऱ्यांकडून व कामगारांकडून कर्जे घेत असत. परंतु ते कर्ज सहसा परत करीत नसे. यामुळे त्यांचा सहकारी व कर्मचाऱ्यांवरील वचक कमी झाला व कामकाजात घट झाली. त्या उपविभागामध्ये बेशिस्त वाढून कामकाज कमी झाले परंतु त्यांच्या वरिष्ठांनी याबाबत काळजी केली नाही.

आता प्रश्न असा आहे की, श्री स्लो यांचा कारखान्याच्या विकासासाठी कसा उपयोग करून घेता येईल व एकंदर परिस्थिती कशी हाताळता येईल. श्री स्लो यांना गैरहजेरीबाबत दोन वेळेस समज देण्यात आली. तसेच कार्यकारी संचालकांनी त्यांची एक वर्षासाठी पगारवाढ थोपविण्यात आली. केसचे विश्लेषण करून पुढील बाबींबाबत तुमचे मत लिहा.

- अ) श्री स्लो हे चांगले तज्ञ कर्मचारी आहेत की उत्तम पर्यवेक्षक आहेत?
- ब) त्यांना गरीब पर्यवेक्षक ठेवून त्यांच्यातील बुद्धीमत्तेचा चांगला उपयोग करता येईल काय?
- क) त्यांचे वरिष्ठ अधिकारी
 - i) श्री स्लो यांना सुधारू शकत नव्हते काय?
 - i) इतर कामगारांवरील वाईट परिणाम ते टाळू शकत नव्हते काय?
- ड) श्री स्लो यांच्यामध्ये सुधारणा होणेसाठी कोणती कृती योजना करावयास हवी?

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

P4791

[4964] - 416

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)
ADVANCED BANKING AND FINANCE
Recent Advances in Banking and Finance
(2008 Pattern) (Group - G) (Special Paper - VII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) “Financial inclusion is a necessary condition for the economic growth of a nation”. Do you agree? Explain your answer.

OR

What is a non performing asset? What are the regulations pertaining to the management of NPAs?

Q2) Explain in detail the Banking Ombudsman Scheme, 2006.

OR

Explain in detail the following technological developments in banks -

- a) SWIFT.
- b) RTGS and NEFT.

Q3) Explain in detail the development in Indian money market with respect to the collateralized borrowing and lending obligation.

OR

Explain in detail the money market derivatives.

P.T.O.

Q4) Explain in detail the listing and trading of securities in the BSE and the NSE.

OR

Account for the changing trends in foreign institutional investments in Indian stock market.

Q5) Write notes on (Any Two):

- a) Customer service in banks.
- b) Core banking.
- c) Money market mutual fund.
- d) Options and futures trading in equity market.

Total No. of Questions : 5]

P4791

[4964] - 416

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)
ADVANCED BANKING AND FINANCE
Recent Advances in Banking and Finance
(2008 Pattern) (Group - G) (Special Paper - VII)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) “देशाच्या आर्थिक वाढीसाठी वित्तीय समावेशन ही आवश्यक शर्त आहे.” आपण याच्याशी सहमत आहात काय? आपले उत्तर स्पष्ट करा.

किंवा

निष्क्रिय मालमत्ता म्हणजे काय? निष्क्रिय मालमत्तेच्या व्यवस्थापनासाठीची नियमने काय आहेत?

प्रश्न 2) बँकिंग लोकपाल योजना, 2006 सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

बँकिंग क्षेत्रातील खाली नमूद केलेले तांत्रिक विकास सविस्तर स्पष्ट करा.

अ) स्विफ्ट (SWIFT)

ब) रिअल टाईम ग्रॉस सेटलमेंट (RTGS) आणि नॅशनल इलेक्ट्रॉनिक फण्डसू ट्रान्सफर (NEFT)

प्रश्न 3) सांपार्श्विक कर्ज देणे घेणे दायित्व बाजारास अनुसरून भारतीय नाणेबाजारातील विकास स्पष्ट करा.

किंवा

भारतीय नाणेबाजारातील अनुजात सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) मुंबई व राष्ट्रीय रोखे बाजारातील रोख्यांची सूची व व्यापार सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

भारतीय रोखे बाजारातील विदेशी संस्थात्मक गुंतवणुकीतील बदलते प्रवाह याचा लेखा द्या.

प्रश्न 5) टीपा लिहा (फक्त दोन) :

अ) बँकांमधील ग्राहक सेवा

ब) कोअर बँकिंग

क) नाणेबाजार परस्परनिधी

ड) रोखे बाजारातील विकल्प आणि वायदयाचे सौदे

Total No. of Questions : 7]

SEAT No. :

P4792

[Total No. of Pages : 8

[4964] - 417

M.Com. (Semester - IV)

Group - G - Advanced Banking and Finance

Case Study in Banking and Finance

(2008 Pattern) (Special Paper - VIII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All cases carry equal marks.*
- 2) *Solve any Five cases from the following.*

Q1) Justify your answers to each of the following cases.

- A) Mr. 'X' deposits a cheque dated April 8, 2012 on July 25, 2012. Do you think he would get this cheque cleared if all other conditions to clear this cheque are satisfied? Justify your answer.
- B) An electronic image of a truncated cheque is received by a banker during the course of clearing cheques. It (Cheque truncation) is either done by the clearing house or by the paying or collecting banker. Would this electronic image be entitled for clearing and would it be taken at par with a normal cheque to clear the proceeds mentioned therein.
- C) Mr. 'Y' has received a cheque in his name, where the amount is stated differently in figures and words. He without realizing the same deposits in the bank. Would you honour the cheque as a drawee banker? If you (as a Drawee banker) do not honour the cheque what recourse can Mr. 'Y' and even the drawer have against you?
- D) A banker receives a cheque that is materially altered. This material alteration is not clearly visible. The banker honours the cheque assuming that the cheque was not altered. Can the banker get any statutory protection for having honoured the cheque where material alteration was not visible.

P.T.O.

Q2) A person holds a deposit account with a cooperative bank. He later makes a demand for a loan worth Rs. 1,00,000 from that cooperative bank for personal purpose. The bank grants him the loan after appropriating a definite amount from Rs. 1,00,000 as his contribution to share capital of the bank. The person repays the entire loan in time. Now he wishes to sell the shares he has of the said bank. The banker refuses to acknowledge his request. On the basis of the above answer the following questions. Each answer must justify your stand:

- A) Is it essential to hold shares of a cooperative bank to be eligible to borrow from that bank? If he borrowed the same amount from a commercial bank, do you think shareholding of that bank would have been essential?
- B) Are these shares traded on the stock exchange?
- C) Can the shares of a cooperative bank be sold back to the same bank? How and when?
- D) Can the balance in the loan account be requested by the borrower to be offset from his share holding in the bank?

Q3) How would you help a government officer who is transferred every 3 to 5 years with regard to advice over the following issues? Please justify each answer.

- A) What bank should he open a savings bank account?
- B) How can he go about opening a fixed and recurring deposit account?
- C) He wishes to take a loan with tenure of 15 years? Which bank should he borrow from?
- D) What suggestions can you offer regarding account portability within the bank like we have in case of medical insurance? Can you site an example of any such recent case in Indian banking?

Q4) Mr. 'Z' has taken a house from 'X.Y.Z. construction Co. Limited'. The said flat (house) is on loan. Later on it is realized that Mr. 'Y' has taken multiple loans on the same house. The investigating agencies doubt that the construction company is hand in glove with Mr. 'Y' in cheating the banks. On the basis of this information answer the following questions. Justify each answer in detail.

- A) Can the investigating agency cause to freeze the account of 'X.Y.Z. construction Co. Limited'?
- B) Can the 'X.Y.Z. construction Co. Limited' continue to operate the frozen account?
- C) The construction company has another cash credit account with the bank. In this account there is a sanctioned but unused cash credit limit. Can this unused limit also be frozen by the bank on the directions of the investigating agency?
- D) Can any person whose account has been served with a garnishee order claim a relief from the court of law with respect to operating the account?
- Q5) A)** A couple, Mr. Prabhakar and Mrs. Chaitali, holds a joint savings account to be operated by either or survivor. Mr. Prabhakar issued a cheque signed only by him to a company. The cheque is returned unpaid on account insufficient funds. The company has filed a case against both the husband and the wife. Based on this solve the following two and justify your answer.
- i) Can the company file suit, under section 138 of the Negotiable Instruments Act, 1881, against both?
- ii) If it was a joint account between Mr. Prabhakar and Mrs. Chaitali as a partnership firm's account and not a savings account with either of the partners being authorized to sign, can the company file a suit against both of them?
- B) Solve the following cases with clear justification?
- i) In case of a company with defined authorized signatories as 'President' and 'Vice-President' with both of them signing the cheque without mentioning their designation on the said cheque (i.e. without using proper seal of the company), should the banker honour the cheque? Why or why not?
- ii) In sub question (a) above, if the banker honoured the cheque and the payee wishes to file a suit against the parties liable, whom can he file the suit against?

Q6) Two brothers, Mr. Anil and Mr. Sunil, hold a fixed deposit account with your bank. The amount of fixed deposit is Rs. 1,00,000/-, it is payable to either or survivor and is held for a period of one year with a promised interest of 8%. Some days before the due date of this deposit Mr. Sunil approaches the bank to get an advance against this deposit. Answer the following questions based on this information:

- a) Would you lend against this deposit to Mr. Sunil? Why or why not?
- b) How much loan would you extend against this F.D. if you do?
- c) If you extend a loan against this fixed deposit, what interest would you charge on the same?
- d) Can you off set yourself in case Mr. Sunil defaulted the loan? How?

Q7) M/s Rajesh and company describe themselves as railway contractors to you. They wish to open a current account with you. Duly filled forms are already submitted by them to you alongwith introduction from M/s Kumar and sons. M/s Kumar and sons is another reputed current account holder of your bank. M/s Rajesh and company deposits 3 cheques in the company account. The drawers of these cheques are as follows:

- a) Western Railways (Rs. 3,00,000) drawn on Dena Bank.
- b) M/s Rajesh and company (Rs. 45,000) drawn on their own account with Vijaya Bank.
- c) M/s Sunil Kumar and company (Rs. 55,000) drawn on Canara Bank.

Later on they (M/s Rajesh and company) buy a number of commodities such as car worth Rs. 3,00,000 other consumer durables worth Rs. 1,10,000. Payments for these articles are made by cheque drawn on your bank. Next day the cheques mentioned above that is one worth Rs. 3,00,000 is cleared but the remaining two were returned unpaid on the grounds “account closed” and “refer to drawer” respectively.

On a thorough check it is found that the customer is absconding with goods and the introducer’s signature was forged by the customer. Against this background discuss your liabilities as a banker towards the following:

- A) Western Railways for having collected a cheque of Rs. 3,00,000/-.
- B) The shop keeper who sold the consumer durable to them worth Rs. 1,10,000/-. This shop keeper also happens to be your account holder.
- C) The car seller who is not your customer who is issued a cheque of Rs. 3,00,000 drawn on your bank.

Total No. of Questions : 7]

P4792

[4964] - 417

M.Com. (Semester - IV)

Group - G - Advanced Banking and Finance

Case Study in Banking and Finance

(2008 Pattern) (Special Paper - VIII)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व उदाहरणांना समान गुण आहेत.
2) खालीलपैकी कोणतीही पाच उदाहरणे सोडवा.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील दिलेल्या प्रत्येक उदाहरणाच्या उत्तराचे समर्थन करा.

- अ) श्री 'क्ष' हे एप्रिल 08, 2012 रोजीचा धनादेश दि. 25 जुलै 2012 रोजी बँकेत जमा करतात. धनादेशाचा आदर करण्याच्या इतर सर्व शर्ती जर पूर्ण केल्या असतील तर सदर धनादेशाचा बँक आदर करेल काय ?
- ब) ट्रंकेटेड धनादेशाची इलेक्ट्रॉनिक प्रत बँकेस समाशोधनाच्या प्रक्रियेत प्राप्त होते. हे ट्रंकेशन, समाशोधन गृह, प्रदायी किंवा वसुली बँकेने केले असावे. धनादेशाची इलेक्ट्रॉनिक प्रत समाशोधनासाठी ग्राह्य धरली जावून ती प्रत धनादेशाशी सममूल्य धरून त्यातील रक्कम अदा केली जाईल का ?
- क) श्री 'य' यांना त्यांच्या नावाने एक धनादेश प्राप्त झाला. सदर धनादेशावरील अक्षरी व अंकी रक्कम वेगवेगळी लिहीली आहे. श्री 'य' हे न समजताच ते तो धनादेश बँक खात्यात जमा करतात. प्रदायी बँकर म्हणून तुम्ही सदर धनादेशाचा आदर कराल काय ? तुम्ही या धनादेशाचा जर अनादर केला तर श्री 'य' तसेच या धनादेशाचा आदेशक तुमच्या विरोधात काय कार्यवाही करू शकतात ?
- ड) एका बँकेस फेरफार असलेला एक धनादेश पैसे अदा करण्यासाठी प्राप्त होतो. सदर फेरफार ही स्पष्ट दिसून येत नाही. बँकर सदर धनादेशात फेरफार नाही हे गृहीत धरून त्याचा आदर करतो. अदा केलेल्या धनादेशावरील फेरफार दृश्य नाही या आधारावर बँकेस कायदेशीर संरक्षण मिळेल काय ?

प्रश्न 2) एका गृहस्थाचे सहकारी बँकेत बचत खाते आहे. त्याच बँकेमधून या गृहस्थाने रू. 1,00,000 रक्कमेची वैयक्तिक कर्जाची मागणी केली. बँकेने भागभांडवलापोटीची रक्कम रू. 1,00,000 मधून वजा (वसूल) करून सदर ग्राहकास कर्ज मंजूर केले. या गृहस्थाने कर्जाची रक्कम नियमित हप्ते भरून परत केली. या गृहस्थास आपल्याजवळील असलेले या सहकारी बँकेचे शेअर्स (भाग) विकायचे आहेत. पण बँक अधिकारी हे भाग ते विकू शकत नाहीत असे सांगतात. याला अनुसरून पुढील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

- अ) सहकारी बँकेकडून कर्ज घेण्यास पात्र ठरण्यासाठी त्या बँकेचे भाग विकत घेणे आवश्यक आहे काय? वरील रक्कम सदर गृहस्थाने सहकारी ऐवजी व्यापारी बँकेमार्फत घेतली असती तर त्यास व्यापारी बँकेचे भाग घेणे अनिवार्य झाले असते काय?
- ब) सहकारी बँकांच्या रोख्यांची (भागांची) शेअर बाजारात खरेदी विक्री होते काय?
- क) सहकारी बँकेचे भाग त्याच बँकेस परत विकले जाऊ शकतात काय? कसे व केव्हा?
- ड) बँकेच्या भागांमध्ये गुंतविलेल्या रक्कमेतून राहिलेल्या कर्जाची रक्कम वर्ग करण्यास कर्जधारक बँकेस विनंती करू शकतो काय?

प्रश्न 3) प्रत्येक 3 ते 5 वर्षांमध्ये बदली होणाऱ्या सरकारी अधिकाऱ्यास खालील बाबींसंदर्भात आपण काय सल्ला देऊन मदत कराल. आपल्या प्रत्येक उत्तराचे समर्थन करा.

- अ) त्याने कोणत्या बँकेत खाते उघडावे?
- ब) मुदत व आवर्ती ठेव खाते उघडण्याबाबतीत त्याने काय करावे?
- क) 15 वर्षांच्या कालावधीसाठी त्यास कर्ज घ्यावयाचे असल्यास त्याने ते कोणत्या बँकेमार्फत घ्यावे?
- ड) आरोग्यविम्यामध्ये उपलब्ध असलेल्या सुवाह्यतेसारखी बँके अंतर्गत खाते सुवाह्यतेबद्दल तुम्ही काय सुचवाल. यासंदर्भात भारतीय बँकिंग मधील आपण एखादे उदाहरण देऊ शकाल काय?

प्रश्न 4) श्री 'झेड' यांनी 'एक्स, वाय, झेड बांधकाम कंपनी मर्यादित' मार्फत घर घेतले आहे. सदर घरावर त्यांनी कर्ज घेतले आहे. काही कालावधीनंतर असे समजते की श्री 'झेड' यांनी याच घरावर विविध बँकांकडून कर्ज घेतले आहे. अन्वेषण अधिकरणास (अजेन्सी) ही शंका आहे की बांधकाम कंपनी व श्री 'झेड' या दोघांनी संगनमताने हे काम केले आहे. या माहितीच्या आधारे खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. आपल्या प्रत्येक उत्तराचे सविस्तर समर्थन करा.

- अ) अन्वेषण अधिकरण बांधकाम कंपनीचे बँक खाते कायदेशीरीरित्या गोठवून घेऊ शकते काय ?
- ब) बांधकाम कंपनी गोठ विलेल्या खात्यातून व्यवहार चालू ठेवू शकते काय ?
- क) सदर बांधकाम कंपनीचे त्याच बँकेत एक रोखपत खाते आहे. त्यात बँकेमार्फत मंजूर केलेली पण न वापरलेली रक्कम आहे ही रक्कम अन्वेषण अधिकरण गोठवून घेऊ शकते काय ?
- ड) एखाद्या गृहस्थाच्या खात्यावर जर न्यायालयाचा मनाई आदेश असेल तर सदर गृहस्थ न्यायालयामार्फत या मनाई आदेशातून, खाते कार्यरत करण्यासाठी, मुक्ती मागू शकतो काय ?

प्रश्न 5) अ) श्री प्रभाकर व श्रीमती चैताली या दांपत्याचे बँकेत “दोघांपैकी एकास किंवा ह्यात” या स्वरूपाचे बचत खाते आहे. फक्त श्री प्रभाकर यांच्या सहीने काढलेला धनादेश खात्यात पैसे नाहीत या कारणावरून पैसे न अदा करता परत करण्यात येतो ज्या कंपनीस हा धनादेश दिला त्या कंपनीने दाम्पत्यावर (पती व पत्नी दोहोंवर) खटला भरला.

या माहितीवर खालील दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या.

- i) परक्राम्य संलेख कायदा, 1881 अंतर्गत सदर कंपनी दोघांवर खटला भरू शकते काय ?
- ii) सदर खाते संयुक्त बचत खात्याऐवजी भागीदारी संस्था या स्वरूपाचे व सहीचे अधिकार दोहोंपैकी कोणत्याही भागीदारास असते तर सदर कंपनी या दोघांवर कायदेशीरीरित्या खटला भरू शकली असती काय ?

ब) खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

- i) ‘अध्यक्ष’ व ‘उपाध्यक्ष’ या नावाने अधिकृत सही करणाऱ्यांनी जर स्वतःच्या कंपनीतील आपला हुददा न नमूद करता एक धनादेश फक्त सहीने जारी केल्यास (कंपनीचा त्यांच्या हुदद्यासहीतचा शिक्का न वापरता) बँक सदर धनादेशाचा आदर करेल काय ? का किंवा का नाही ?
- ii) वरील उपप्रश्न 'i)' याच्यात बँकेने धनादेशाचा अनादर केल्यावर अदात्याने जर कायदेशीर कार्यवाही करण्याचे ठरविल्यास कोणत्या पक्षांवर तो कार्यवाही करू शकतो ?

प्रश्न 6) श्री अनिल आणि श्री सुनिल या दोघा बंधूंचे आपल्या बँकेत मुदत ठेव खाते आहे. हे खाते रू. 1,00,000 रक्कमेचे असून ते ‘दोहोंपैकी एकास किंवा ह्यात’ या स्वरूपाचे, 1 वर्ष मुदतीचे व 8% व्याजदर असलेले आहे. खात्याची मुदत संपण्याच्या काही दिवस आधी श्री सुनिल बँकेकडे या रकमेवर अग्रीम (कर्ज) घेण्यासाठी बँकेकडे जातो. या माहितीवरून पुढील प्रश्नाची उत्तरे द्या.

अ) या मुदतठेवीवर श्री सुनिल यांना तुम्ही कर्ज द्याल का ? का किंवा का नाही ?

- ब) जर या मुदतठेवीवर तुम्ही कर्ज दिले तर ते किती द्याल ?
 क) सदर कर्जावर तुम्ही किती टक्के व्याज आकाराल ?
 ड) जर श्री सुनिल यांनी कर्ज परत फेड न केल्यास तुमच्या बँकेस वजावटीचा अधिकार असेल काय ? कसा ?

प्रश्न 7) मे. राजेश आणि कंपनी हे आपण रेल्वे कंत्राटदार असल्याचे तुम्हास भासवितात. त्यांना तुमच्या बँकेत चालू खाते उघडायचे आहे. मे. कुमार आणि सन्स यांच्या ओळखीने त्यांनी खाते उघडण्यासंदर्भातील सर्व कागदपत्रे आपल्याकडे जमा केली आहेत. मे. कुमार आणि सन्स हे तुमच्याच बँकेतील नावाजलेले चालू खातेधारक आहेत. मे. राजेश आणि कंपनी आपल्या खात्यात खालील तीन धनादेश जमा करतात. या धनादेशातील रक्कम व आदेशक खालीलप्रमाणे:

- अ) रू. 3,00,000 रक्कमेचा देना बँकेवरील वेस्टर्न रेल्वेने काढलेला धनादेश
 ब) रू. 45,000 रक्कमेचा विजया बँकेवरील मे. राजेश आणि कंपनी यांनी स्वतःवर काढलेला धनादेश
 क) रू. 55,000 रक्कमेचा कॅनरा बँकेवर मे. सुनिल कुमार आणि कं यानी काढलेला धनादेश

मे. राजेश आणि कंपनी तदनंतर विविध वस्तूंची खरेदी करतात. यात रू. 3,00,000 रक्कमेची कार आणि रू. 1,10,000 रक्कमेच्या ग्राहकोपयोगी (उपभोग्य) वस्तू खरेदी करतात. या वस्तूंची रक्कम आपल्या बँकेवरील धनादेशामार्फत अदा करण्यात आली आहे. वर नमूद केलेल्या धनादेशांपैकी रू.3,00,000 रक्कमेचा धनादेश दुसऱ्या दिवशी त्यांच्या खात्यात जमा होतो. पण राहिलेल्या दोन्ही धनादेशांचा अनादर अनुक्रमे 'खाते बंद' आणि 'आदेशकाशी संपर्क साधा' या धर्तीवर होतो.

सखोल चौकशीनंतर असे निष्पन्न होते की सदर ग्राहक पळून गेला असून त्याने ओळख देणाऱ्यांची (खाते उघडताना) बनावट सही केली आहे. या पार्श्वभूमीवर तुमची एक बँकर म्हणून खालील बाबतीत काय जबाबदारी आहे ?

- अ) रू. 3,00,000 रक्कमेचा धनादेश वेस्टर्न रेल्वेकडून वसूल (मे. राजेश आणि कंपनी साठी) केला.
 ब) रू. 1,10,000 च्या ग्राहकोपयोगी वस्तू ज्याने विकल्या तो दुकानदार आपला खातेदारदेखील आहे, त्याच्या बाबतीत आपली देयता
 क) कार विक्रेता जो आपला खातेदार नाही पण ज्याला मे. राजेश आणि कंपनी ने रू. 3,00,000 रक्कमेचा आपल्या बँकेवरील धनादेश दिला.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

P4793

[4964] - 418

M.Com. (Semester - IV)

ADVANCED MARKETING

Recent Advances in Marketing

(2008 Pattern) (Group - H) (Special Paper - VII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Explain concept and process of Integrated Marketing Communication. **[20]**

OR

State Competitive Advantages through Relationship Marketing. **[20]**

Q2) Define concept of Strategic Service Management. Explain sustainable competitive advantages of Strategic Service Management. **[20]**

OR

Write a detailed note on New Trends in Retailing. **[20]**

Q3) Explain in detail the Strategic Role of Marketing Services. **[20]**

OR

Elaborate upon the concept, components and significance of supply chain management. **[20]**

P.T.O.

Q4) Explain ethics and social responsibilities in Integrated Marketing Communication Campaigns. **[20]**

OR

Write characteristics advantages and disadvantages of Data Base Marketing. **[20]**

Q5) Write Short Notes on (Any Four): **[20]**

- a) Government Services.
- b) Media Management.
- c) Retailing in India and World.
- d) Retail Supply Chain Management.
- e) Managing Reverse Logistics.
- f) Event Management Services.

Total No. of Questions : 5]

P4793

[4964] - 418

M.Com. (Semester - IV)

ADVANCED MARKETING

Recent Advances in Marketing

(2008 Pattern) (Group - H) (Special Paper - VII)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) एकात्मिक विपणन संदेशवहनाची संकल्पना आणि प्रक्रिया स्पष्ट करा. [20]

किंवा

ग्राहक संबंध व्यवस्थापनाच्या माध्यमातून मिळणारे स्पर्धात्मक फायदे स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 2) धोरणात्मक सेवा व्यवस्थापन या संकल्पनेची व्याख्या द्या आणि धोरणात्मक सेवा व्यवस्थापनाचे क्षमताधिष्ठीत स्पर्धात्मक फायदे स्पष्ट करा. [20]

किंवा

किरकोळ विक्री व्यवसायातील नविन प्रवाह कोणते ते स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 3) विपणन सेवांची धोरणात्मक भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

साखळी पुरवठा व्यवस्थापनाची संकल्पना स्पष्ट करून साखळी पुरवठा व्यवस्थापनाचे घटक व महत्व सविस्तर विशद करा. [20]

प्रश्न 4) एकात्मिक विपणन संदेशवहन जाहिरात मोहिमेत कोणती नैतिक मुल्ये व सामाजिक जबाबदाऱ्या विचारात घेतल्या जातात ते स्पष्ट करा. [20]

किंवा

सांख्यिकीय आधार विपणनाची वैशिष्ट्ये, फायदे व तोटे लिहा. [20]

प्रश्न 5) टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : [20]

- अ) सरकारी सेवा
- ब) माध्यम व्यवस्थापन
- क) भारतातील व जागतिक स्तरावरील किरकोळ विक्री
- ड) किरकोळ साखळी पुरवठा व्यवस्थापन
- इ) उलट मालसाठा व वाहतूक व्यवस्था
- फ) कार्यक्रम व्यवस्थापनाच्या सेवा

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

P4794

[4964] - 419

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

ADVANCED MARKETING

Case Studies in Advanced Marketing

(2008 Pattern) (Paper - VIII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Part - I carry 25 marks and Part - II 75 marks.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

(Part - I)

Q1) State purpose and types of cases.

[10]

OR

Explain case study as a tool of Marketing Research.

Q2) Write short notes on (Any Three):

[15]

- a) Benefits of case study.
- b) Various approaches to case study.
- c) Limitations of case study.
- d) Steps in solving case study.
- e) Utility of case study in promoting sales.

P.T.O.

(Part - II)
(Case Study)

Attempt Any Three cases from the following

Q3) Case No. 1 [25]

You are appointed as a Marketing Executive in a company which manufacture all types of Ayurvedic products useful in middle class family. This company is Pune based. A company wants to expand its sales. You are expected to construct marketing plan and strategy for the same.

Q4) Case No. 2 [25]

Develop Marketing strategy for each of the following service.

- a) Five star Hotel.
- b) Leading Co-operative Bank.
- c) Private General Insurance company.

Q5) Case No. 3 [25]

Develop customer relationship management strategy for a bank. This bank is working in public sector undertaking and having a rich working experience of last 30 years. Now a days this Bank is facing severe competition from private players. Bank management appointed you to develop a strategy for customer Relationship Management. How will you proceed? Give your detail plan.

Q6) Case No. 4 [25]

Develop an appropriate marketing mix for State Government's tourism board to promote.

- a) The Beach sites in Maharashtra.
- b) The Historical sites in Pune.

Total No. of Questions : 6]

P4794

[4964] - 419

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)
ADVANCED MARKETING
Case Studies in Advanced Marketing
(2008 Pattern) (Paper - VIII)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) भाग I ला 25 मार्क आहेत व भाग II ला 75 मार्क.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

भाग - I

- प्रश्न 1) केसेस चे उद्देश व प्रकार सांगा. [10]
किंवा
'केसस्टडी' विपणन संशोधनाचे एक साधन हे स्पष्ट करा. [10]
- प्रश्न 2) थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही तीन) : [15]
अ) केसस्टडी चे फायदे
ब) केसस्टडीचे विविध दृष्टिकोन
क) केसस्टडीच्या मर्यादया
ड) केसस्टडी सोडविण्याच्या पायऱ्या
इ) विक्रय वृद्धीसाठी केस स्टडीची उपयोगिता

भाग - II

(केस स्टडी)

- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही तीन केसेस सोडवा. [25]
केस क्र. 1
मध्यम वर्गिय कुटुंबासाठी उपयोगी पडतील अशा सर्व प्रकारच्या आयुर्वेदिक वस्तुंचे उत्पादन करणाऱ्या एका कंपनीत आपणास विपणन व्यवस्थापक म्हणून नेमले आहे. ही कंपनी मुळची पुणे येथील आहे. कंपनीला पुणे येथे आपली विक्री वाढवायची आहे.
या साठी आपण एका विपणनाची योजना व व्युहरचना तयार करावी अशी आपणाकडून अपेक्षा आहे.

प्रश्न 4) केस क्र. 2

[25]

खालील पैकी प्रत्येक सेवे साठी विपणनाची व्युहरचना तयार करा.

- अ) पंचतारांकित हॉटेल
- ब) प्रथितयश सहकारी बँक
- क) खाजगी सर्वसाधारण विमा कंपनी

प्रश्न 5) केस क्र. 3

[25]

एका बँकेसाठी ग्राहक संबध व्यवस्थापनाची व्युहरचना विकसित करा, गेली 30 वर्षे ही बँक सार्वजनिक क्षेत्रा मध्ये कार्यरत आहे. सध्या खाजगी बँकाकडून या बँकेस स्पर्धेस तोंड द्यावे लागत आहे. बँक व्यवस्थापनात आपणास 'ग्राहक संबध व्यवस्थापक' या बाबतची व्युहरचना विकसित करण्यात सांगितला आहे. आपण हे कसे कराल? आपली सविस्तर योजना द्या.

प्रश्न 6) केस क्र. 4

[25]

राज्य शासनाच्या पर्यटन महामंडळासाठी एक सुयोग्य विपणन मिश्र योजना खालील गोष्टींसाठी तयार करा.

- अ) महाराष्ट्रातील समुद्रकिनारे
- ब) पुण्यामधील ऐतिहासिक स्थाने

